

**Bucsa Község Önkormányzat Képviselő-testületének
9/2003.(XI.29.) sz. rendelete**

**BUCSA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZAT KÖRNYEZETVÉDELMI
PROGRAMJA**

1. BEVEZETÉS

Az Észak-Békés megyei Önkormányzati Térségfejlesztési Társulás megbízásából a kistérség 10 települése – **Bucsa**, Dévaványa, Ecsegfalva, Füzesgyarmat, Kertészsziget, Körösladány, Körösújfalú, Okány, Szeghalom, Zsadány – helyi, települési környezetvédelmi programjának elkészítésére kapott megbízást a Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási Kara

. A programok elkészítéséhez szükséges anyagi forrást a Kistérség a Környezetvédelmi Alap Célelőirányzatból (KAC) nyerte el.

A **települési környezetvédelmi program** célja, hogy meghatározza a környezet veszélyeztetettség csökkentésének, a környezetminőség javításának helyi programját. Ennek érdekében a nemzeti-, a megyei-, illetve a kistérségi környezetvédelmi programokra épülten, a terület- és gazdaságfejlesztési anyagokhoz kapcsolódóan az adott településre vonatkozóan a következőket tartalmazza:

- a környezeti állapot bemutatása,
- az elérni kívánt környezeti célok, célállapotok meghatározása,
- a végrehajtandó feladatok meghatározása,
- a kitűzött célok megvalósításának eszközei.

A településnek, annak választott vezetőinek és minden lakosának jól felfogott érdeke (és számos területen jogszabályi kötelezettsége is), hogy ismerje a település természeti és épített környezetének mindenkori állapotát és annak várható alakulását. Ezen ismeretek alapján tervezni, ütemezni lehet a szükséges és célszerű beavatkozásokat, mindehhez elengedhetetlen a lakosság és a vállalkozások közreműködésének, partnerségének megnyerése. A település előbbiekben körvonalazott tevékenységét hivatott támogatni a környezetvédelmi program.

A települési környezetvédelmi feladatok megoldását általában két tényező nehezíti: az egyik a környezettudatosság-, a másik a források hiánya. Lényegében ez a fontossági sorrend is, hiszen a környezetvédelmi beruházások hosszú távú megtérülése (a kedvező környezeti állapotjellemzők tekintetében) sokszor ellentétben áll a vállalkozások, a lakosság rövid távú érdekeivel, de gyakran a kényszerpályán mozgó önkormányzati érdekekkel is. Ennek következtében a környezetvédelmi beruházások a fontossági-sürgősségi listákon folyamatosan hátrább sorolódnak és abba a mezőbe kerülnek, amire már nincs forrás. Az önkormányzati környezetvédelemnek e két idődimenziójú érdek összhangját kellene elérnie, amihez a környezetvédelmi program programjavaslatai adnak támogatást.

1.1. Szabályozási háttér

A környezet állapotának rohamos romlása miatt a környezetvédelem napjainkra társadalmi ügy lett, és kiemelt figyelmet kap különösen a gazdaságilag fejlettebb országok körében. Az átfogó környezetpolitika beépülése az országok cselekvésébe nem nyúlik vissza hosszú időre. Francia kezdeményezésre az akkori EGK 1972-ben hozott határozatot az egységes környezeti politikáról, majd a következő évben fogadták el a közösség első (1974-1976 között hatályos) környezetvédelmi akcióprogramját. Ezen program alapelvei kiváló út-

mutatást adtak a későbbi környezetvédelmi tevékenységekhez és máig érvényesnek tekinthetjük azokat. A környezeti szempontok érvényre juttatásának feltételei igazán az 1987-ben hatályba lépett Egységes Európai Akta (EEA) alapján teremtődtek meg.

Magyarország első környezetvédelmi törvénye 1976-ban született, de laza kerettörvény jellege miatt hatása csak korlátozott volt. A környezetvédelem társadalmi üggyé válása hazánkban a '80-as évek második felére tehető, s az új, nemzetközi viszonylatban is naprakész környezetvédelmi törvény több éves szakmai vita után 1995-ben került elfogadásra (1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól*). Az országos környezetvédelmi politikát megfogalmazó – hatévente megújítandó – Nemzeti Környezetvédelmi Programot (NKP) hosszadalmas előkészítés után 1997-ben fogadta el az Országgyűlés (83/1997. OGY. határozat).

A települési szintű környezetvédelem feladatai, lehetőségei az országos, európai és globális társadalmi-, gazdasági folyamatok által (pl. EU-csatlakozás) jelentős mértékben meghatározottak. Ezek – a településen kívüli – külső körülmények adják lényegében a települési környezetvédelem mozgásterét. A helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatait pedig a 1995. évi LIII tv. IV. fejezete fogalmazza meg. Ez a fejezet rendelkezik a települési környezetvédelmi programokról is, amelyeket a „*települési önkormányzatoknak a Nemzeti Környezetvédelmi Programban (NKP) foglalt célokkal, feladatokkal és a település rendezési tervével (ÁRT) összhangban kell kidolgoznia (vagy kidolgoztatnia) illetékességi területére, s amelyet a képviselő-testületnek (közgyűlés) kell jóváhagynia*” (46.§ (1) bekezdés b) pont). A jogszabály a készítendő program tartalmi kereteit illetően a következő témákat írja elő kötelező jelleggel (47.§ (1) bekezdés):

- a) települési környezet tisztasága,
- b) csapadékvíz-elvezetés,
- c) kommunális szennyvízkezelés, -gyűjtés, -elvezetés, -tisztítás,
- d) kommunális hulladékkezelés,
- e) lakossági és közszolgáltatási (vendéglátás, településüzemeltetés, kiskereskedelem) eredetű zaj-, rezgés- és légszennyezés elleni védelem,
- f) helyi közlekedésszervezés,
- g) ivóvízellátás,
- h) energiagazdálkodás,
- i) zöldterület-gazdálkodás,
- j) feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításának és a környeztkárosodás csökkentésének településre vonatkozó feladatai és előírásai (környezetbiztonság)

Az előbbieken meghatározott tartalmi elemek – a települési környezeten értelmezve – képezik a környezetvédelmi programtól elvárható minimumot, és ehhez képest kiterjedhet mindazokra a kérdésekre, amit az önkormányzat még fontosnak tart. A kötelező tartalmi keretek mellett indokolt még szólni a természeti erőforrások (talaj, víz, levegő) állapotáról, az élővilág-, a táj- és a védett természeti értékek helyzetéről. Az épített környezettel kapcsolatos értékelés és feladat-meghatározás (műemlékvédelem) a településkörnyezeti fejlesztések részeként jelenhet meg. Elengedhetetlen a lakosság környezettudatosságának és szemléletének értékelés, valamint a civil szervezetek szerepének jellemzése ebben a tevékenységben. Az emberi egészség állapotának környezeti összefüggései tulajdonképpen az egész program kulcsfontosságú része, hiszen a lakók egészségéről, s a település egészséges lakó- és pihenőkörnyezetéről szól.

*Módosítva 2000. évi CXXIX. törvénnyel – (a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény módosításáról)

1.2 A környezetvédelmi program készítésének alapelvei és időtávja

A környezetvédelmi program nem cél, hanem eszköz, elvi szintű megalapozottsága jelentősen egyrészt a környezetvédelem alapelveinek, másrészt a programozás alapelveinek a figyelembe vételét, érvényesítését.

A környezet védelmének általános – és törvényben* rögzített – alapelvei:

- a fenntartható fejlődés elve,
- a káros környezeti hatások megelőzésének elve,
- az elővigyázatosság elve,
- a környezet-helyreállítás párhuzamossága az új fejlesztésekkel,
- a környezeti szempontok külső és belső integrálása,
- a környezetpolitika regionalizálódása,
- az elővigyázatosság, a megelőzés és a helyreállítás elve,
- a felelősség elve,
- az együttműködés elve,
- a tájékoztatás, tájékozódás, nyilvánosság elve.

A felsorolt alapelvek közül csak a megelőzés elvére kitérve fontos jelezni, hogy a környezeti, környezet-egészségügyi problémák megelőzése közgazdasági szempontból nagyságrendekkel gazdaságosabb, mint a bekövetkezett károk kezelése, helyreállítása.

A programkészítés főbb jellemzői:

- a szubszidiaritás és a partnerség alkalmazása,
- a programozás kollektív és szakmák közötti tevékenység,
- a programozás alapja az értékek és célok megválasztása,
- a társadalom, a gazdaság és a természet összefüggéseit figyelembevétele,
- a program részeredményei további eredményekhez vezethetnek,
- a programot folyamatosan aktualizálni kell.

A települési környezetvédelmi program – a Nemzeti Környezetvédelmi Program tervezési intervallumát is figyelembe véve – középtávú program. A benne foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról a települési önkormányzat köteles gondoskodni (Kt. 47.§ (2) bekezdés). A jóváhagyott környezetvédelmi programban meghatározott feladatokat a település rendezési terveinek jóváhagyása során, illetve az önkormányzat által hozott más határozat meghozatalával – szükség esetén önkormányzati rendelet megalkotásával – kell végrehajtani (47.§ (3) bekezdés). A programban foglalt feladatok megoldását az önkormányzat köteles figyelemmel kísérni, s a programot az abban foglaltak aktualizálása érdekében szükség szerint – de legalább két évente – felül kell vizsgálni (vagy vizsgáltatni) (47.§ (2) bekezdés). Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a települési környezetvédelmi programnak ne lennének a források rendelkezésre állásának függvényében hosszú- vagy nagytávú feladat meghatározásai.

1.3. Tervelőzmények

A környezeti értékelésben és programban két fő cél jelenik meg:

* 1995. évi LIII. törvény

– egyrészt a környezetvédelem általános fejlődésének megfelelően egy olyan környezetgazdálkodás kialakítása, amely a környezet adottságait és az ember igényeit optimalizálja egy fenntartható élet érdekében,

– másrészt megfelelő alapul szolgálhat az előbbi cél érdekében mozgósítható további programok és anyagi források megszerzéséhez mind hazai, mind nemzetközi szinten.

Tekintettel arra, hogy az 1995. évi LIII. törvény időbeli megkötés nélkül rendelkezik a helyi környezetvédelmi programok készítéséről, ezek településenként, kistérségenként, megyénként igen különböző időben készültek (készülnek), számuk összességében igen kevés. A környezetvédelemre vonatkozó elképzelések száma azonban ennél jóval nagyobb. Az elfogadott megyei és regionális területfejlesztési koncepciók és programok, a különböző területrendezési tervek, az EU előcsatlakozási keretekre (SAPARD, ISPA, PHARE) benyújtott pályázatok sok környezetvédelmi területet érintenek.

Ennek megfelelően a program kidolgozása során figyelembe vettük a már rendelkezésre álló, illetve a közeljövőben hatályba lépő dokumentumokat, jogszabályokat is mind a környezetvédelem, a területfejlesztés és a területrendezés területén, amelyek közül a fontosabbak az alábbiak:

Országos keretek:

Nemzeti Környezetvédelmi Program – 83/1997 (IX. 26.) OGY. határozat

Országos Területfejlesztési Koncepció – 38/1998 (III. 20.) OGY. határozat (legfontosabb ágazati prioritásai között a környezet védelemét és a természeti értékek megővését említi)

Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program – 2253/1999. (X. 7.) kormány határozat

A program szempontjából kiemelten fontos a település környezetvédelmi feladatait meghatározó alapvető jogszabályok, szabványok, irányelvek, a már említett környezetvédelmi törvény (1995. évi LIII. tv.), a természetvédelmi törvény (1996. évi LIII. tv.), az önkormányzati hatásköri törvény (1990. évi LXV. tv.), a területfejlesztési és területrendezési törvény (1996. évi XXI. tv.), valamint a települési környezet minőségére, hosszabbtávú alakítására jelentős hatással bíró, az épített környezet alakításáról és védelméről rendelkező törvény (1997. évi LXXVIII. tv.), illetve az annak végrehajtására kiadott, az országos településrendezési és építési követelményekről (OTÉK) szóló (253/1997. (XII. 20.) kormányrendelet figyelembe vétele.

Regionális keretek:

Dél-alföldi Régió Területfejlesztési Koncepciója (MTA RKK ATI, 1998-99.)

Dél-alföldi Területfejlesztési Stratégiai Program (DARFT RFÜ, 1999.)

Dél-alföldi Régió Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Stratégiai Programja (1999.)

Megyei keretek:

Békés Megye Kistérségi Komplex Környezetvédelmi Programja (SZE, Természetföldrajzi Tanszék, 2000.)

Békés Megye Területfejlesztési Koncepciója (MTA RKK Békéscsabai Osztály, 1998.)

Békés Megye Területfejlesztési Programja (DHV Magyarország Kft., 1999.)

Békés Megye Agrár- és Vidékfejlesztési stratégiai programja (MTA RKK Békéscsabai Osztály, 1999.)

Békés Megye Területrendezési Terve (VÁTI, 2001.)

Békés Megye Környezeti Állapotjelentése (KÖKÖFE, 1995, 1999.)

Kistérségi keretek:

Észak-Békés Megyei Önkormányzati Térségfejlesztési Társulás Közös Települési Környezetvédelmi Programja (KEVITERV Eger, 1998.)

Észak-Békés Megyei Önkormányzati Térségfejlesztési Társulás Vidékfejlesztési Programjai (átdolgozott és javított stratégiai program, 2000.)

Észak-Békési Kistérség Komplex Ökológiai Szemléletű Fejlesztési Programja (HAT PENNA Tanácsadó Kft., 2001.)

Észak-Békési Kistérség Ökoturisztikai Programja (Ebergényi Tanácsadó Iroda, 2001.)

Észak-Békési Kistérség Gazdaságfejlesztési Program Aktualizálása – Stratégiai és Operatív Program (BMVKK, 2002.)

A települési környezetvédelmi program kidolgozása során figyelembe vettük a település érvényben levő rendezési tervét, a rendelkezésre álló fontosabb helyi jelentőségű dokumentumokat, terveket, illetve a környezetvédelemmel is összefüggő helyi önkormányzati rendeleteket, határozatokat.

1.4 Alkalmazott módszertan

A programkészítés módszertanát a környezetvédelmi törvényben megszabott tartalmi vázlatnak és az NKP szerkezetének megfelelően alakítottuk ki figyelembe véve a megbízó által támasztott elvárásokat. Tekintettel a kistérség jellegére, környezeti problémáira, a környezeti tényezők ágazati és területi összefüggéseire olyan szakmai csapatot alakítottunk ki, amelynek tagjai az egyes területek szakemberei, azok környezeti problémáinak ismerői.

A munkafolyamatban – az OECD országokban általánosan használt *terhelés* → *környezetállapot* → *válaszintézkedés* modellnek megfelelően a Nemzeti Környezetvédelmi Programban megjelölt **hatótényező** → **környezetállapot** → **környezeti probléma** → **cél** → **megoldás** → **feladat** logikai összefüggésrendszert követtük. Gondot jelenthet, hogy esetenként az optimális és a (gazdaságilag) reális megoldás nem esik egybe.

A helyzetértékelés célja az volt, hogy a fennálló környezeti állapotról minél részletesebben és hitelesebben tájékoztassuk a döntéshozókat, a helyi társadalmat, valamint, hogy minél pontosabban vázoljuk a fennálló problémákat, a stratégia megalapozását szolgáló fejlesztési célokat, továbbá, hogy kellő mértékben alátámasszuk a környezetvédelmi programot. A helyzetfeltáró fejezetek és alfejezetek a környezeti gondok problémakatasztereinek formájában zárulnak, amelyek elővetítik a programozás további menetét. Az egyes környezeti ágazatoknál jelentkező átfedések a problémák közötti szoros összefüggésrendszert és azok súlyát támasztják alá, s így döntő szerepük volt az elérni kívánt célok és a szükséges feladatok megfogalmazásában.

A munka érdemi részének a célok eléréséhez szükséges feladatok megfogalmazása tekinthető. Ugyanis azok listája meghatározza a megoldandó, részletesen kidolgozandó projektek sorát, s az önkormányzat számára megfogalmazandó környezetvédelmi irányadást jelent. Az anyagban felsorolt feladatok mindegyikét nem szükséges, esetenként nem is lehet önállóan megvalósítani, mivel az azokban megjelenített állapotjavító feladatok megoldásával egyszerre több károsodás is csökkenthető vagy megszüntethető. A feladatok súlyozásával rangsorolhatók és definiálhatók azok a prioritások, amelyek alapján az önkormányzat kidolgozhatja a megvalósítás rövid-, közép- és hosszú távú környezetvédelmi ütemtervét.

Mind a helyzetértékelés készítése, mind a célok, a feladatok és a programok meghatározása során a Nemzeti Környezetvédelmi Programban összegzett ágazati szempontokhoz igyekeztünk igazodni. Nyilvánvaló ugyanakkor, hogy a környezet bonyolult rendszerében annak elemei szoros kapcsolatban vannak egymással, s emiatt egy-egy problémát csak a legkritikább esetben lehet egy ágazat keretében megoldani. A helyzetértékelésben és a környezeti célú beavatkozásokban komoly gondot jelent, hogy:

- a természeti folyamatok és az emberi beavatkozások hasonló hatásokat válthatnak ki,
- több természetes vagy mesterséges változás egymással ellentétesen fejti ki hatását,

- megfigyeléseink térben és időben is hiányosak, a rendelkezésre álló mérési adatsorok viszonylag rövidek, illetve sokszor kisebbek, mint az emberi beavatkozások időké-
sése,
- a beavatkozási terület és a hatásterület sokszor jelentősen elkülönül egymástól, s előfordul, hogy lehetőség sincs az adatok pontos összevetésére,
- a környezeti állapotot jelentősen befolyásoló vízgazdálkodási folyamatokban a térség meghatározó módon függ a határon túli eseményektől,
- az objektív értékelést gazdasági, politikai érdekek nehezítik.

A programok meghatározásánál további nehézséget jelent:

- a rövid és a hosszú távú érdekek ellentéte,
- a területi, gazdasági és egyéb érdekek ellentétei,
- a települési érdekek, döntések változó stabilitása
- néhány település helyi döntéseinek dominanciája a megyei, térségi kérdésekben.

A konkrét programok kivitelezése során gondot jelenthet, hogy:

- egyes programok állami feladatként (költségvetési forrásokra támaszkodva) valósíthatók meg,
- a programok másik csoportja a helyi önkormányzatok döntéseitől függ,
- bizonyos programok piaci alapon szervezhetők,
- a programot szervező kistérségi társulásnak erre a feladatra nincs saját forrása.

A környezetvédelmi program a település környezeti állapotával, az elérendő célokkal, illetve a megvalósítandó feladatokkal kapcsolatban rendelkezésre álló és elérhető dokumentumokra, adatokra, információkra épül figyelembe véve a helyi adottságokat és lehetőségeket. Feladatunk elvégzése során a megbízónk által biztosított kistérségi tervdokumentumokon, a megyei és területi szervek adatszolgáltatásán, illetve saját belső adatbázisunk használatán túl a kistérség valamennyi települését megkerestünk írásos dokumentációkat kérve az önkormányzattól, konzultáltunk velük, majd felhasználtuk a környezetvédelemmel kapcsolatos tapasztalataikat, információikat. Az adatgyűjtés az egységes környezeti információs rendszer hiánya miatt nem minden esetben tette lehetővé az aktuális helyzet pontos feltárását.

2. A TELEPÜLÉS KÖRNYEZETI ÁLLAPOTÁNAK BEMUTATÁSA

2.1. A környezeti elemek állapota

A környezetminőséget az egyes környezeti elemek állapota határozza meg. A talajok, a felszíni, a felszín alatti vizek, a levegő minősége, a különböző hulladékok kezelésének módja, a zaj- és rezgésvédelmi helyzet, a zöldfelületek, természeti értékek állapotának vizsgálata teszi lehetővé a környezetminőség javításához szükséges önkormányzati stratégia kialakítását.

2.1.1. Levegő

Bucsa lakossága 2667 fő. A település fő tevékenységi köre a mezőgazdaság. A levegőminőségre gyakorolt hatása szempontjából a szántóföldi növénytermesztés és az állattartás a meghatározó. E térség az ország legszárazabb területei közé tartozik, így a szálló por és az ülepedő por mennyisége jelentős. Ez elsősorban csapadékhányos időszakban, a mezőgazdasági munkák idején az uralkodó széljárások hatására következik be, amihez társul még a szélerózió és a gyakran fellépő talajdefláció. Ezt fokozza még a zöldterületek csekély aránya és a település periferiájának nagy arányú burkolatlan úthálózata. Az állattartás légszennyező hatása főleg a bűz kibocsátásban jelentkezik. A településen a háztáji állattartás a jellemző, nagyüzemi állattenyésztés a falutól távolabb található csak. Itt elsősorban az állattartás nem hasznosítható, illetve rendeletileg nem kezelt melléktermékei

(szennyezett/kevert trágya, hígtrágya, takarmánymaradék stb.) által okozott emisszió hatásával kell számolnunk. Ehhez kapcsolódik még az elhullott állatok szakszerű vagy szakszerűtlen tárolása, hasznosítása során jelentkező környezetszennyezés.

A mezőgazdasági tevékenységhez tartozik még a termékek feldolgozása is. E térségre alapvetően ez nem jellemző, de a szállítás és a terményszárítás, valamint a válogatás, granulálás során is kell számolni jelentős por emisszióval, ami porleválasztók telepítésével jelentősen csökkenthető.

A mezőgazdaságból eredő porszennyezés csökkenthető a település környéki, az uralkodó szélirányba telepített védő és rekreációs erdők ültetésével, az erdőterületek bővítésével. A hatékony földhasználat egyik lehetősége a művelési ág megváltoztatása, a birtokrendezéssel összehangolt, többcélú gyepesítés és erdősítés. A defláció által sújtott területek lehatárolása, a megfelelő agrotechnika alkalmazásával a talajelhordás, és az azzal összefüggő tápanyag és humuszmentés mérséklése, valamint mezővédő erdősávok telepítése. A táblák kialakításánál célszerű figyelembe venni az uralkodó szélirányt is. A megfelelő agrotechnikai beavatkozás is eredményes lehet. A repülőgépes növényvédelem előírásainak maximális betartása is csökkentheti a levegőszennyezést.

Az állattenyésztés során keletkező bűz mérsékelhető az alkalmazott termelési rendszerek, tartási és takarmányozási technológiák elemeinek módosításával, az EU normáknak is megfelelő jelleg erősítésével és a keletkezett hulladékok szakszerű tárolásával, kezelésével és hasznosításával. A bűzzel járó tevékenység során az elérhető legjobb technikát kell alkalmazni. Az állati hullák és állattartási maradékok kezelése során alapvető különbséget kell tenni a hasznosítható, pl. szárított állati takarmány készítésére alkalmas és engedéllyel rendelkező feldolgozó üzemekben feldolgozható tetemek, ill. hulladékok vonatkozásában, valamint a veszélyes hulladéknak minősülő, tovább nem hasznosítható (pl. bomlásnak induló, fertőzött, stb.), ezért végleges ártalmatlanításra, megsemmisítésre szoruló (hullatemetőkbe, döngkutakba kerülő) hányad esetében. Környezetvédelmi szempontból kockázatot jelent a nem megfelelő állapotú döngkút, elföldelő helyek további működtetése. Ezeket fel kell számolni, területüket kármentesíteni ill. rekultiválni kell.

A földhasználat rendezése során legelővé minősített területeket minél előbb gyepesíteni kell, a meglévő gyepnek egy része felújításra szorul. A legelőterületek növelése csökkenti a széleróziót, kiporzást és egyben lehetőséget teremt a legeltető állattartás bővítésére. A legelők egyhangúsága galériaerdők telepítésével oldható fel, melyek egyben környezetvédelmi funkciót is betöltenek. Ezáltal részben már az ökológiai gazdálkodás feltételei is megvalósulnak.

A mezőgazdasági tevékenységből eredő légszennyezés körébe sorolható a lábon álló növényzet, tarló, illetve növénytermesztéssel összefüggésben keletkezett hulladék égetése is. Ezt a tevékenységet a 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról tiltja - kivéve, ha jogszabály másként nem rendelkezik.

A légszennyezés egy sajátos forrása a pollenallergiát okozó gyomok (parlagfű és kisebb mértékben néhány fafaj) elterjedése a művelés nélkül hagyott külterületi földek, belterületen az üresen álló lakások portái ahol a legfőbb problémát okozzák.

A nagyszámú allergiás megbetegedés okozója nyár végén és kora ősszel érezteti hatását az arra érzékeny lakosság körében. Az ellenük való védekezés a gyomok elterjedésének visszaszorításával lehetséges. Az első lépés a terület feltérképezése, majd ezt követi az irtás megszervezése. A magánterületeken terjedő gyomok irtására kötelezően végrehajtandó helyi jellegű szabályozást kell megalkotni, a megszegőkkel szemben pedig szankcionálást kell alkalmazni.

A közlekedésből eredő légszennyezés a térség összes települését érinti, így Bucsát is. A falun halad keresztül a települést Füzesgyarmattal összekötő út, mely alkalmanként bonyolít csak le nagyobb forgalmat. Itt a forgalomtól és a légköri viszonyoktól függően szálló por, ülepítő por, nitrogén-oxidok, kéndioxid szennyezéssel kell számolni. A helyzetet rontja a bel-

területi utak takarításának (pormentesítésének) megoldatlansága, a szilárd burkolati utak arányának csekély mértéke (16%), a meglévő közúti járműpark és a mezőgazdasági géppark előregedése, emiatt nagyobb mértékű a légszennyezést okozó káros anyag kibocsátás, út menti fasorok hiánya, stb.

A közlekedési eredetű légszennyezés csökkentésének a lehetőségei a településen: belső úthálózat fejlesztése, portalanított utak építése a meglévő földutak helyett, külterületi úthálózatok fejlesztése, rendszeres karbantartása, út menti fasorok telepítése, szállítási igények racionalizálása, tömegközlekedés, szállítás fejlesztése, gépjárművek károsanyag kibocsátásának csökkentése, esetleg a jelentősebb légszennyezést okozó közúti járművek és mezőgazdasági gépek forgalomból való kizárása.

Kommunális eredetű légszennyezés a lakosság fogyasztói szokásából, életmódjából ered. Itt elsősorban a fűtési módok, a hulladékok (szilárd és folyékony) gyűjtése, tárolása és szállítása és a kerti hulladékok szabálytalan égetése a meghatározó. E tevékenységek során szálló és ülepedő por, illetve a fűtési és égetési módtól függően különböző gázok (szén-monoxid, széndioxid, nitrogénoxidok, kéndioxid, stb.), valamint bűz keletkezhetnek. A településen a gázhálózat rá van kötve a házakra (kb. 80%), de sajnos ez nem jelenti azt, hogy ezzel is fűtenek mindenütt. Mivel a jogszabály lehetővé teszi, hogy a háztartásban, kis mennyiségben keletkező papírhulladék, veszélyesnek nem minősülő fahulladék háztartási tüzelőberendezésben külön engedély nélkül elégethető legyen, így előfordulhat, hogy ilyen hulladéknak „minősített” egyéb hulladékot is elégetnek, ami viszont már jelentős légszennyezéssel járhat. Több helyen előfordul, hogy a fólia alatti növénytermesztés során fosszilis, rossz minőségű tüzelőanyagot is elégetnek, ami szintén fokozott levegőszennyezéssel jár. Hulladékok nyílt téri, illetőleg háztartási tüzelőberendezésben történő égetése tilos. A települési önkormányzat jegyzőjének a hatáskörébe tartozik a háztartási berendezések légszennyező forrásaira, valamint a 140 kW névleges bemenő hőteljesítményt meg nem haladó tüzelő- és egyéb kizárólag füstgázt kibocsátó berendezések forrásaira megállapított levegővédelmi követelmények betartásának ellenőrzése. Az ő hatáskörébe tartozik az avarégetés szabályozása is.

A kommunális eredetű légszennyezés csökkentésének lehetőségei: gázfűtésre való átállítás teljes körűvé tétele mind a lakosságnál, mind pedig a gazdálkodóknál, vállalkozóknál, intézményeknél, megújuló energiaforrások alkalmazása, hulladékkezelés, avarégetés jogi szabályozása, tiltása. A folyékony hulladékot a lakosság vagy elszikkasztja, vagy különböző műtárgyakban gyűjti, majd a szemételepen helyezik el. Itt szaghatással minden esetben számolni kell. A megoldás helyi szennyvíztelep építése lenne.

A faluban szervezett szemétygyűjtés van, így a keletkezett hulladékot kéthetente hulladékgyűjtő edényzetben (kukákban) szállítják el a helyi lerakóra. Így a gyűjtés, szállítás során jelentősebb légszennyezés nem keletkezik. Ennek ellenére néha előfordul, hogy szabálytalan eszközök alkalmazásával próbálják csökkenteni a hulladék mennyiségét (égetés). A hulladéklerakó, ami lényegében egy agyagos területen levő elhagyott gödör, nem működik szabályos körülmények között, így az időjárási viszonyoktól függően jelentős por, bűz és gáz emisszióval kell számolni. Előfordulhat, hogy a szemételep begyullad, amit azonnal el kell oltani.

Összességében megállapítható, hogy jelenleg a településen jelentősebb légszennyezési gondokkal nem kell számolni. Ezt indokolja a viszonylag alacsony lélekszám, a földrajzi elhelyezkedés, a kisszámú átmenő forgalom, valamint az, hogy a településen nem található ipari üzem.

További feladatok: a lakosság kommunális eredetű légszennyezésének csökkentése és a mezőgazdasági technológiákból eredő levegőminőségi romlás megakadályozása.

Problémakataszter

Közlekedésből eredő kibocsátások növekedése (a járműpark kora és állapota).

A korszerűtlen közlekedési- és tüzelőeszközök növekvő aránya.

A lakossági fűtési módban bekövetkezett negatív „visszarendeződés”.
A levegő allergén pollenmennyiségének növekedése.
Éghajlati és agrotechnikai okok miatt növekedő ülepedő- és szállópor-terhelés.
Mezőgazdasági tevékenységhez (földművelés, állattartás) kötődő levegőszennyezések.
Az állattartáshoz kapcsolódó bűzkibocsátás.
A belterületi utak kiépítetlensége és gondozatlansága miatti portterhelés.

2.1.2. Vizek

Ivóvíz

A közel 2500 lakosú település ivóvízellátása megoldott. A község a rétegvízbeszerzés szempontjából kedvező adottságú, a kitermelhető vízmennyiség $50 \text{ m}^3/\text{d}/\text{km}^2$. A jelenleg is üzemelő a bucsai vízmű területén található 2 db. mélyfúrású kút vizének magas a vas és a metántartalma. A kút vizének az igen magas metántartalma miatt szükséges volt a gáztalanítás megoldása. Jelenleg a község vízellátása, mint vízbázis a II. sz. kútról történik. A kitermelhető víz jórészt alacsony keménységű, metános. A további vízbázisokban helyenként az arzén és a jódnemisége a megengedett határérték feletti. A termálvízbeszerzési lehetőség viszonylag kedvező, azonban a használt hévíz befogadása bővízü vízfolyás miatt problémás. A távlati fejlesztésnél e víztisztítási probléma megoldandó.

A jelenlegi elképzelések szerint az Európai Unióhoz való csatlakozás után más megoldást keres a megyei vízművek. Valószínűleg a Körös-Maros hordalék-kúpról ellátott vezeték ivóvíz ellátás lesz a jövőben várható mivel az eddig nem vizsgált bór meghaladja az Unióban engedélyezett mennyiséget, és kivonása az ismert technológiákkal nem megoldható, a jelenlegi arzéntalanító működése és az keletkező veszélyes hulladék nagy mennyisége miatt, hosszú távon nem fenntartható, bár a helyi szakemberek szerint kisebb mélységben fűrt kúttal mind az arzén mind a bór probléma megoldható lenne, a Szolgáltató ebben a megoldásban nem gondolkodik. .

Felszíni vizek

A terület adottságaiból következően a terület gyér lefolyású, egyszerre belvízveszélyes és vízhiányos terület, ahol kora tavasszal és a nyár elején a felesleges vizek elvezetésére, a nyár derekán vízhiányra lehet számítani. Az utóbbi időben a község területének 30 %-át (2000 ha) tartották belvízveszélyesnek, amit a terület árvízszint alatti fekvése, a talajvízszint megemelkedése, a kedvezőtlen talajadottságok, valamint az emberi beavatkozásnak köszönhetően a talajszerkezet leromlás, a talajtömörödés és a tervszerű vízgazdálkodás elmaradás is okoz. Szintén a belvíz-árvíz hatást növeli a talajok rossz vízbefogadási képessége és erősen víztartó tulajdonságuk. A belvíz elöntések gyakorisága kb. 10 év volt most úgy tűnik 2 évre csökkent. A község elvezető csatornái nem csak az adott települést, hanem nagyobb területet is szolgálnak, esetleg vízszolgáltatási funkciót is elláthatnak. Komoly lehetőséget nyújthatnának a nyári aszályos időszakban az öntözés biztosítására, ha felújításra kerülnének. A község belterületén a felszíni vizek elvezetése megoldott, melyeknek a befogadója a Sárrét csatorna. Célszerű lenne a település további (külterület) részein is a felszíni vízelvezetést megoldani.

A terület vízi közlekedés szempontjából nem játszik szerepet. Az árvízvédelmi szempontból a területet a Hortobágy-Berettyó veszélyezteti, évente visszatérő a legmagasabb fokú árvízvédelmi készültség, a gátak állapota, és a település elhelyezkedése miatt visszatérő veszélyforrás, a közelében lévő nagyobb folyók (Tisza, Maros, Körös) megfelelő biztonságot nyújtanak, mert e folyóknál a töltések védelmi képessége megfelelő. A másodrendű védvonalak állapota elhanyagolt, bár több területen úgy tűnik, az utóbbi két évben némi elmozdulás történt.

Öntözés

A település és kistérsége éghajlata mérsékelten meleg, száraz. A település az ország legszárazabb települései közé tartozik, ariditási indexe 1,2-1,3 közötti, ami a kevésbé vízigényes növények termelésére alkalmas, illetve öntözést igényel. A terület öntözése a meglévő vízbázisról megoldható, de tovább, nagyságrendileg nem növelhető. Hosszútávon mindenképpen szükséges az öntözés bővítésének lehetőségeit megvizsgálni és megoldást találni rá, mert Közép-Európa a bolygó jelen állapota szerint a nem túl távoli jövőben az elsivatagosodás veszélyével kell, hogy számoljon. Ez mindenképpen az öntözés napirenden tartását igényli.

Vízgazdálkodási szempontból fontos a meglévő vízbázisok védelme, a vízbázisok megfelelő védterületeinek kialakítása.

Szintén fontos a felszíni és a felszín alatti vizek védelme és megóvása az esetleges szennyező anyagoktól.

Szükséges a község területén a komplex vízgazdálkodás kialakítása és annak támogatása.

Szükséges a csapadékvíz-elvezető művek kiépítése (nem csak a belterületen), műszaki állapotuk esetenkénti minősítése. Szintén fontos a belvízelvezető művek feliszapolódásának megakadályozása, gyomnövényektől való megtisztítása. A feliszapolódott és benőtt medrű elvezető csatorna vízelvezető képessége erősen lecsökken, ami vízszintemelkedést és másodlagos elöntéseket okozhat.

Problémakataszter

Belvízveszély.

A csapadékvíz elvezető művek kiépítetlensége és műszaki állapota, az elvezetés biztonsága- és esetenkénti minősége.

A talajvíz nagymértékben elszennyeződött, gyakorlatilag szennyezettnek tekinthető, így csak igen korlátozottan hasznosítható.

A rétegvizek magas bór, gáz- és arzén tartalma.

2.1.3. Föld

Békés megye legészakabb részén helyezkedik el, amely a térség legkedvezőtlenebb talajadottságokkal (kiterjedt szikesekkel) bíró területe (több mint 60 %-a területnek ilyen). A terület csatlakozik és átvezet Északon a Nagykovácsokhoz, de lényegében a Hortobágy-Berettyó folyó déli partjához közel a Sárrét csatorna partján található.

A térségben egyetlen természeti potenciál a talajtakaró, melynek ésszerű megóvása és használata a lakosság, azon belül az agrárium fejlődésének is nélkülözhetetlen feltétele. A térségben magas a mezőgazdaságilag művelt terület aránya, ami azonban némileg elmarad a megyei területi átlagtól (amely 86,5 %).

A talajok nagy agyagtartalmuk miatt zömmel közepes, ill. rossz vízbefogadó-képességűek, erősen víztartóak, erősen kötöttek (50 A.K.). A belvízi elöntések gyakorisága a legnagyobb részen 10-20 év közötti, néhány területen 5-10 év közti gyakoriságú, de nagy arányban jellemző a területre.

Az itt található talajok víz hatása alatt jöttek létre, és döntően az utóbbi két évszázadban kerültek művelésbe vonásra. Legnagyobb arányban réti- és réti öntés-talajok, de helyenként, a magasabb részeken előforduló folyamat a csernozjomosódás is. A réti főtípusba sorolható talajok aránya több mint 60 %. Ezek a talajtípusok, altípusok és változatok nagy mennyiségű agyagtartalommal rendelkeznek, gyakran gyengén vagy erősen savanyú kémhatásúak, de szervesanyag tartalmuk nem elhanyagolható (3- 4 %). A másik nagyobb talajtípus arányt a szikes talajok képviselnek (35 % körüli részesedéssel), amiből a mélyben sós szolonyeces réti

talaj a leggyakoribb. Megtalálható még -szerencsére csak kisebb arányban (mint egy 3-5 %)-a sós, erősen szikes, szolonyeces- réti talaj is a területen. Ezek a legrosszabb területek.

Bucsa területére eső talajok termőképessége jó, de ennek érvényesülését rontja a belvíz és az aszály. Jellemző a terület Hortobágy-völgyi részére az alacsony fekvés, és a kis szintkülönbségek ellenére is heterogén talajtani előfordulás. Itt sűrűn és nagy kiterjedésben található kifejezetten nehezen művelhető, szikes vagy szikesedésre hajlamos talajok, melyek döntő részben rossz minőségű szántó- és legelő hasznosításúak. A nehezen megmunkálható, nagy művelési költséget igénylő, közepes vagy gyenge termőképességű, rosszul szellőző, kötött szerkezetű, kedvezőtlen vízháztartású réti és öntéstalajok általánosak, melyek szakszerű megmunkálással (hasznosítással) nagyrészt megfelelőek a szántóföldi mezőgazdasági termelés és a gyepgazdálkodás számára. Ezeket a területeket – az adottságoknak megfelelően – leginkább az extenzív gabonatermesztés, a takarmány- és ipari növények termesztése, esetleg rizstermesztés, valamint a legelő- és gyepgazdálkodás jellemzi.

A talajok táp-anyagszolgáltató képessége eredendően jónak tekinthető, de különösen az utóbbi másfél évtizedben igen nagymértékben csökkent. Visszaesett a szervesanyag visszapótlás is. Mindez a termő talajok kiszarolásához, relatív és mára már bizonyíthatóan az abszolút tápanyag hiány kialakulásához vezetett, Bucsa környékén a természetes trágya hasznosítása jellemző, azonban a komposztálás nem igazán elterjedt, sem a házikertek, sem a külterületi földművelés vonatkozásában. Az ökológia egyensúly a hulladékok csökkentése érdekében hasznos lenne.

Földhasználat

Jellemző a **szántóföldi művelési ág**. Még a korábbi évtizedekben is jellemző volt a gyep feltörése. Az 1960-as évektől a rétek és legelők egy részének feltörésével is gyarapodott a szántóföldi használat, a gyep és legelőterületek nagysága és összterületi aránya ebből adódóan csökkent.

Növénytermesztésre alkalmas, összefüggő területeken a nagytáblás művelés volt jellemző korábban, és nagyobb részt megszűnt a térség korábbi fásításának eredménye is. Az erőltetett szántóterület-növekedés jelentős gyepterületek eltűnésével is együtt járt

A szikes területeket – az adottságoknak megfelelően – leginkább az extenzív gabonatermesztés, a takarmány- és ipari növények termesztése, valamint a kiterjedt legelő- és gyepgazdálkodás jellemzi. A gyengébb talajokon, a mélyebb fekvésű területeken jelentős arányban található meg a **gyep** (legelő, rét) művelési ág (15,7 %), ami jelentősen több mint a megyei érték, viszont az utóbbi években nagyon sok gyepet feltörték és szántónak használnak, megfelelő talajerő pótlás és talajkezelés nélkül ezek termőereje hosszútávon kétséges.

A területre a megyei átlagnál kisebb erdő arány a jellemző, így az nem éri el kívánatos mértéket, illetve azok szórvány jellegűek, elhanyagoltak.

A kert, gyümölcsös művelési ág kisebb mértékben jellemző.

Az utóbbi évtizedben megjelentek a parlagterületek, ami tovább rontja a terület kultúrállapotát.

Az állattenyésztésnek és az állati termékek erre épülő feldolgozásának nagy hagyományai vannak a térségben. Ahhoz, hogy a község saját szükségletén felül komoly mennyiségben állítson elő állati termékeket, szinte valamennyi feltétel adott. Különösen jók a lehetőségek az abrakfogyasztó állatfajok tenyésztésére, a koncentráló nagy legelő- és gyepterületek pedig a kérődzőek tartásához szükséges szálás- és tömegtakarmányok termesztését alapozzák meg.

A rendszerváltás óta eltelt évtized az állattenyésztés indokolatlanul erős visszaesését hozta, súlyosan károsítva a talaj tápanyagkészletének természetes visszapótlását, és növelve az amúgy is súlyos takarmánygabona-feleslegeket.

Problémakataszter

Jelentős arányban található sérülékeny talajok, melyeket elsősorban a talajdegradáció és az elszennyeződés fenyegeti. A talajvíz szintje kedvezőtlenül magas a terület nagyobbik részén (másodlagos szikesedés).

Helytelen agrotechnika. A jelenlegi földhasznosítás térségi szinten nem felel meg maradéktalanul az elvárhatónak. A talajokat érintő fizikai és kémiai romlás jelenléte.

2.2. A települési környezet állapota

A településkörnyezet egy olyan sajátos rendszer, amely összekapcsolja a természeti – földrajzi és a társadalmi-gazdasági környezetet. Település esetében az eredeti természeti környezetről „tisztán” nem beszélhetünk, csak a már átalakított (mesterséges) környezetről, hiszen a kis területre koncentrálódó emberi tevékenység alapvetően módosította az eredeti természeti folyamatokat, sőt olyanokat hozott létre (pl. vízszennyezések által elindított biológiai folyamatok), amelyek magában a természetben sem jönnek létre. A teljes környezet másik kapcsolt rendszere a társadalmi-gazdasági környezet, amely magában foglalja az épített környezetet, a gazdasági környezetet és a kulturális-mentális környezetet. Az *épített környezet* – építmények, utak, vezetékek, stb. rendszere – a település társadalmának térbeli berendezkedése. Kifejezi a mindenkori döntéshozók céljait, értékeit, (a területfejlesztés, a területrendezés által), egyúttal tartósan meghatározza a továbbfejlődés lehetőségeit is, hiszen e művi környezet tehetetlensége nagy, csak lassan módosítható. A *gazdasági környezet* a tevékenységek jellegét, szerkezetét, az alkalmazott technológiákat, foglalkoztatási igényeket, stb. jelenti és a település környezetterhelésének egyik legfontosabb tényezője. A *kulturális-mentális* környezet az eszmék, az ideológiák és az ízlések környezete, az egyének a környezettel kapcsolatos döntéseit ez a mentális környezet befolyásolja. A település társadalma egyszerre működik a teljes környezet előbbiekben felvázolt összes alrendszerében, ebből fakadóan bármelyik alrendszerből is indul el egy folyamat, az a többire is hatással van.

2.2.1. Az épített környezet helyzete

Az épített környezet a települések beépített területeinek lakás- és középület-állományának összességét jelenti az épületekhez tartozó műtárgyakkal és nyomvonalas létesítményekkel együtt. A település középületei az utóbbi évtizedekben épültek. Az épített környezetnél igen jelentős szempont, hogy a településen élők magukénak érezzék az adott települést és a különböző szervekkel, szervezetekkel együtt alakítsák ki a megfelelő településrendezési terveket.

A település viszonylag egységes képet mutat az ilyen településekre jellemző motívumokkal.

Célszerű időszakonként (az előírásoknak megfelelően) a meglévő rendezési tervek felülvizsgálata, aktualizálása, a hiányzó rendezési tervek pótlása, megfelelő környezetvédelmi és egyéb szabályozási szempontok beépítése.

Szintén indokolt a település környezetvédelmi és köztisztasági rendeletének felülvizsgálata, korszerűsítése.

Szükséges a védelemre érdemes épületek, területek védetté nyilvánítása, a települési arculat megtervezése, a feladatok rangsorolása és a megfelelő sorrend szerinti megvalósítása. E tárgykörhöz kapcsolódik a felhagyott épületek, üzemek, majorok, bányagödörök, hulladéklerakó helyek területi rehabilitációja. Sok gondot jelent az üresen álló távol élő örökösök tulajdonában levő üresen álló házak és környezetük.

A leglényegesebb feladat a településközpontok, településrészek, településmagvak rehabilitációja, arculatának megtartása és a tájra jellemző, tájképet nem zavaró épületek, lakóházak építésének ösztönzése.

Problémakataszter

A település infrastruktúrájának kiépítettsége nem megfelelő.

Az épületállomány egy részének állaga nem megfelelő.

A település rendezése építészeti, esztétikai és környezetvédelmi feladat.

2.2.2. Természeti környezet állapota (zöldfelületek, természetvédelmi területek meglévő és tervezett)

Jelenlegi állapot bemutatása

A település két folyóközben helyezkedik el. Egyik oldalról a Hortobágy-Berettyó másik oldalról a Sárréti csatorna övezi.

Elhelyezkedéséből adódóan előnyökre és hátrányokra is szert tesz. Előnyök közé sorolható, hogy a víz jelenléte számos élőlény élettérigényét kielégíti. Hátrány, a belvíz okozta problémák, és az évenkénti árvízveszély. Bucsa a 07. sz. Belvízvédelmi szakaszon található és 4. fokozatú - „ fokozottan belvíz-veszélyeztetett település” minősítése van. A talaj adottságok sem kedveznek a víz gyors elfolyásának, ugyanis a szikes kötött, szikfoltokkal. A legsúlyosabb kárt 1999-2000-ben okozta a belvíz. A Hortobágy-Berettyó közelsége miatt a település *I. árvíz-veszélyeztető kategóriába* sorolható.

A folyó növeli a település környékének természeti értékét, a régi mocsárvilág emlékét őrzi ez a terület, sok más védett terület szorításában. Igazi természetvédelmi beavatkozások a területen nem történtek, holott a Körös-Maros Nemzeti Park törzsterületéhez közel álló részekről van szó.

Itt található a *Bucsai-puszta*, a Hortobágy-Berettyó mentén a régi *Ecseg-pusztai Természetvédelmi terület hullámtere* (mely a Villogó Belvíz Főcsatorna torkolatánál kezdődik), szintén itt található a *Dévaványai Tájvédelmi Körzet* tűzok dürgő helyeinek egyik legjelentősebb része, valamint az *Atyaszegi puszták* külső része.

A település külterületén legeltető állattartással kezelt pusztai élőhelyek, és vizenyős tölgyesek találhatóak. Ezeket megtalálhatók a magyar flóra és fauna védett és fokozottan védett fajai.

A XIX. században elkezdett folyószabályozások döntően megváltoztatta a tájat és ezt a növény és állatvilág is megszenvedte. Ennek eredményeként a vizes probléma megoldódni látszott, de jelentkezett a szárazság és vízhiány.

Számos olyan terület keletkezett, amely ma nem áll természetvédelmi kezelés alatt, de természeti értékei szempontjából oda lehet sorolni őket. Ilyen a *Jenő-majori erdő és rét*, amelyet a *Nimfea Természetvédelmi Egyesület* 1997-ben javasolt védettségre. A terület természeti értékeivel, annak kutatásával a *Herman Ottó Természetvédelmi Kör* foglalkozik.

Zöldfelület-gazdálkodás

A település belterületét jó állapotban lévő park uralja. Az átmenő forgalomi utat a helyi önkormányzat által védetté nyilvánított *gesztenyefasor* szegélyezi. A belterületen további zöldfelület-növelő fásításokat és parkosításokat tervez az önkormányzat. Az önkormányzat munkásságának tudható be a gólyafészkek magasztókkal való kialakítása is. Ennek ismeretében elmondható, hogy az önkormányzaton belül és a lakosság körében is a környezeti tudatosság jelen van.

Elérhető célok és feladatok

Mivel a terület egyik Nemzeti Parkhoz sem tartozik ezért az önkormányzatnak szorosabb kötetelket, kell kialakítania a környezetvédelmi civil szerveződésekkel. Ők tudnak legtöbbet segíteni abban, hogy milyen módon őrizhető meg a még meglévő természeti értékek.

A település szerencsés helyzetben van abból a szempontból, hogy természeti értékei felett az önkormányzat teljes joggal rendelkezik. Ezért ezek fejlesztéséről, kihasználtságáról helyben dönthetnek.

Elérhető és megvalósítható a település környékén az ökoturizmus, hisz természeti értékei adottak. Megvalósítható egy bemutatóház létesítése, akár a belterületen, amely a környék múltját (a régi mocsárvilágot) és jelenét mutatja be.

Egy tervezet elkészült a jóléti tó kialakítására, ami a település határában lenne kialakítva, szintén az ökoturizmus egyik vonzereje lehet, és a településképi szempontból is látványosságot biztosítana, s emellett a helyi programok bővülése vonzerőt gyakorolhat.

2.2.3. Az emberi egészség alakulásának környezeti összefüggései

A kistérségben élők egészségi állapota és a környezeti tényezők, hatások közötti összefüggések igen bonyolultak, ezek vizsgálatok többszörös, sokféle szempontból megközelíthető problémarendszert kell elemeznünk. Ennek oka egyrészt, hogy az emberi egészség kapcsán a „környezet” fogalmának szűkebb értelmezése (természeti és művi környezeti elemek összessége) nem ad megfelelő keretet a témakör tárgyalásához, annak komplexitása igényli a „természet –társadalom -gazdaság” összefüggés-rendszerben való elhelyezését. Másrészt a tapasztalatok alapján gyakran az emberek egészségi állapota nagyjából múlik életmódjukon, szociális helyzetükön, és a számukra elérhető egészségügyi ellátás színvonalán, mint a környezetszennyezésen.

Igaz ez Békés megyére és erre a kistérségre, ahol a demográfiai folyamatokat országos relációban kedvezőtlennek ítélnék, az emberek egészségi állapota átlagos és azt közvetlenül veszélyeztető, nagy volumenű, kiterjedt környezetszennyezés nem fordul elő, a közvetett hatások mértéke sem kiugróan magas. Mindazonáltal nem szabad elfelejtenünk arról, hogy a hosszútávon várható és remélhető intenzív gazdasági fejlődés tekintetében a környezet-egészségügyi problémák megoldásában fokozottan érvényesülni kell a megelőzés eszközöknek, mivel mind a környezetvédelem, mind az egészségügy alapelve a megelőzés. Tehát bármilyen fontos is pl. az egészségügyi intézmények felszereltsége és elérhetősége, ez lehet egyik szempontja a környezet-egészségügyi helyzet értékelésének, illetve az e téren kitűzendő céloknak, elképzeléseknek, terveknek, de semmiképpen sem kiindulópontja. Annál is inkább így van ez, mivel általában egy ország, régió vagy akár kistérség gazdasági fejlődési folyamatainak szempontjából is jóval előnyösebb kiküszöbölni a káros hatásokat, mint ezek multiplikáltan, közvetlenül és közvetve megjelenő eredményét „kezelní”.

Fentiekben leírtak alapján az egészségügyi helyzet és a környezet kapcsolatának jellemzését a települések népességének, és a demográfiai folyamatok értékelésével kezdem. Majd az emberi egészséget befolyásoló tényezők kerülnek elemzésre, a természeti és gazdasági folyamatok egymásra hatásának mátrixában értelmezve. Ezek után pár gondolatban jellemzem azt az intézményi infrastrukturális hátteret, melynek feladata az esetleges káros hatások kivédése, elhárítása, mérséklése, az esetlegesen valamilyen egészségkárosodást elszenvedők gyógyítása, ápolása, segítése, gondozása, érdekeik képviselése. Végül meghatározzuk az egészséges környezet megvalósítása és fenntartása érdekében elérendő célokat, megoldandó feladatokat.

A környezet-egészségügy témájának specialitása, hogy a célok elérése vagy a problémák megoldása többnyire közvetetten lehetséges. Ez azt jelenti, hogy az egészséges környezet biztosításához a környezetvédelem hagyományos területein kell megtenni a megfelelő lépéseket a szakemberek segítségével. Közvetlenül az Önkormányzatok, Társulások jól átgondolt, ésszerű egészségügyi és szociálpolitikával tudnak ezen a téren

hasznosat tenni. Ennek persze, mint láttuk ebben a térségben különösen a gazdasági élet fellendülése adna finanszírozási hátteret.

A téma kidolgozásánál természetesen alkalmazkodunk a térségre vonatkozó környezetpolitikai, gazdaságfejlesztési tervekhez, programokhoz, elképzelésekhez, az EU-csatlakozás szempontjaihoz, mind annak tematikai súlyozásánál, mind a célrendszer kialakításában.

Bevezetésként a kistérség népességének egészségi állapotáról elmondhatjuk, hogy átlagos színvonalú, a halálloki struktúra követi az országos tendenciákat. Fontos megemlíteni az abortuszok kiemelkedően nagy számát, mely valószínűleg a térség negatív gazdasági-társadalmi folyamataival vannak összefüggésben.

A népesség jellemzői, demográfiai tendenciák

A településen az állandó lakosok száma: 2518. fő.

Folyamatos népességvesztés, népességerózió, elszegényedés a jellemző tendenciák. Ennek alapvető oka az igen alacsony gazdasági potenciál.

A település egy lábön álló gazdasága a rendszerváltozás után akut tőkehiányban szenved, folyamatosan csökken az itt működő vállalkozások versenyképessége, a mezőgazdasági termelésből kiesők kényszer-vállalkozásai pedig hamar felszámolódnak. Az infrastruktúra hiányosságai miatt, valamint a gazdaságfejlesztéshez szükséges piaci tapasztalatok hiányában új vállalatok letelepítésének lehetőségei szintén korlátozottak.

A vállalkozási kedv alacsony szintű, a munkanélküliség emelkedő tendenciát mutat.

A regisztrált munkanélküliek száma 2002 márciusában 285 volt (171 férfi és 114 nő). A legtöbb munkanélküli a 30-50 évesek között van, ami azért fontos, mert ez az aktív korú népesség, akiknek családot kell alapítani, és eltartani. Ennek kapcsán érdemes tekinteni az alábbi adatokra is. A munkanélküliek közül 25-en semmilyen pénzbeli juttatásban nem részesül, 36-an munkanélküli járadékot kapnak, 209-en próbálnak megélni rendszeres szociális segélyből, 12-en jövedelemptóló támogatást kapnak, nyugdíj előtti munkanélküli segélyt pedig hárman.

Általában jellemző a lakosság alulképzettsége, a mezőgazdasági háttérből és „vidéki elzártságból” eredő rossz innovációs készség és szektorok közötti mobilitás (a térbeli mobilitásra rá vannak kényszerítve). Ezek a tényezők még inkább rontják az itt lakók elhelyezkedési lehetőségeit. (A munkanélküliek közül 165 végezte el a 8 általánost, 17 azt sem.)

Ezzel a szociális háttérrel nem csoda, hogy a legjellemzőbb társadalmi folyamat a fiatalok elvándorlása, ezáltal az születések száma csökken, a társadalom előregedik.

Az alacsony gazdasági potenciál miatt egyre szegényebbek az emberek és a település is (alacsonyabb szintű infrastruktúra és egészségügyi, szociális ellátás), ezek a tényezők pedig akár meghatározzák a lakosság egészségi állapotát. Komoly mérlegelést igényel tehát ebből a szempontból a környezetvédelmi és gazdasági értékek összeegyeztetése.

Az egészséges környezetet veszélyeztető hatások

A település levegő-állapotának szempontjából pozitívumnak értékelhetjük, hogy nincsen arra nagy volumenű terhelést jelentő ipari üzem, illetve nagy forgalmú közlekedési főút-vonal, vasútvonal, valamint így ezek zaj- és rezgésártalmakat sem okoznak. (Természetesen a gazdasági élet szempontjából viszont ez az infrastruktúra gyengeségének számít.)

A község közigazgatási területén a Bucsai Agrár Kft. lucernaszárító és tisztító üzemének vannak a KÖFÉ-hez bejelentett pontforrásokkal, melynek füstgáz és szilárd-komponens kibocsátása a határérték feletti, de a bírságolási szint alatti.

A település vezetékes gázzal ellátott, ezért a fűtésből származó levegőszennyezés nagyban mérséklődött. Hagyományos tüzelőanyagok égetése már csak ritkán, a fűtési költségek csökkentése végett fordul elő.

A levegő porterhelését a szilárd burkolattal nem rendelkező utak és a mezőgazdasági művelés alatt álló földterületek felporlása okozhatja.

A településre is jellemző az erdősültség alacsony mértéke, a még meglévő fasorok, a Hortobágy-Berettyó csatornát kísérő erdősávok megtartása, bővítése, gondozása és fejlesztése a levegő tisztasága, a kedvező mikroklimatikus hatásai és a mező- valamint rét- és legelőgazdálkodás szempontjából is.

A napjaink népbetegségét, az allergiát, és ennek szövődményeit, következményeit leggyakrabban okozó növényi pollenek mennyisége növekszik, így a betegek száma is. Ennek fő okai a település környékén nagyobb arányban jelenlévő réteken és legelőkön, ezek, valamint a művelésből kivett, elhanyagolt termőterületeken agresszíven terjedő gyomok Ezek koncentrációja a térségre jellemző száraz meleg nyáron magas értékeket érhet el.

A levegő kémiai-fizikai terheltségének illusztrálására néhány 2000-es levegőminőségi adatot sorolnék fel:

- kén-dioxid: 0 kg/év,
- szén-monoxid: 83,3 kg/év,
- nitrogén-oxidok: 92,2 kg/év,
- szilárd, nem toxikus por: 198,2 kg/év,
- korom: 0 kg/év,
- egyéb: 0 kg/év.

Szót kell még ejtenünk, a belterületi állattartásból származó bűzhatásokról is. Mint a későbbiekben láthatjuk, ez a téma a talajvizek védelme érdekében, a trágya-elhelyezés és konkrét egészségügyi (emberi és állategészségügyi) vonatkozásai végett is szigorú szabályozást kíván meg.

A település közigazgatási területén húzódik a Hortobágy-Berettyó főcsatorna, és a Hamvas, és Sárrét csatorna ezek a település felszíni vízfolyásai, mivel a belvíz és árvíz egy időben jelentkezik szinte mindig, az önkormányzat és a Vízügyi hatóságok részéről, komoly összehangolást igényel a víz szinten tartása, mert a Sárrét magas vízállása esetén védművek nem lévén a víz befele folyhat a település területére a belvízmentesítő árkokon keresztül. A települést árvízvédelmi töltés védi a kiöntéstől.

A település üzemelő vízbázisára létesült egyedi vízellátó rendszere, melyből gáztalanítás és arzénmentesítés után biztosítják a lakosság ivóvizét.

A település területének felszíne alatt található rétegvizek legfontosabb vízminőségi problémái:

- a vastartalom nagyobb, mint 0,5 mg/l,
- a metántartalom nagyobb, mint 9 ml/ m³,
- bórtartalma nagyobb mint 1mg/l
- az arzéntartalma nagyobb, mint 0,1 mg/l, arzénmentesítik.

A felszíni és talajvizek esetleg előforduló szennyezőanyagaival közvetlenül elvileg nem kerül kapcsolatba a lakosság. Az ivóvizet szolgáltató rétegvíz fogyasztásra alkalmassá teszik gáztalanítással és arzénmentesítéssel. Jelenleg a víz egyetlen kedvezőtlen jellemzője a 40 mg/l CAO értékű összkeménység. Potenciális veszélyt a talajvízkutak és az öntözés bakteriális és vegyi komponensei jelenthetik, illetve a felszíni vizek fürdőzésre való használata (a településen nincsen kijelölt fürdőhely). Ugyanakkor nagy figyelmet kell szentelni a felszíni és talajvizek és a rétegvizek kapcsolatára, mely különösen árvíz vagy belvíz előfordulása esetén lehet kifejezett.

Az előbbiekben leírt összefüggések miatt fontos tudni, milyen szennyező anyagok bekeverésével kell számolnunk ezzel az érzékeny ökológiai rendszerrel kapcsolatban.

A talajvíz alapvető jellemzői a település közelében megnövekvő keménység és sókoncentráció, a nátrium, kalcium, magnéziumionok, hidrogén-karbonát, szulfátok és klorid jelenléte.

A településen nincsen szennyvíztisztító-telep, sem elvezető csatornahálózat. A települési folyékony és szilárd hulladék az engedély nélkül 1970 óta üzemelő, nem megfelelő műszaki kialakítású és állapotú szeméttelenen kerül elhelyezésre.. Sajnos előfordulnak illegális szemét elszórások, bár ez többnyire nem a helyi lakosság „műve.” A szennyvizet a házanként egyedi – általában szikkasztó – aknákból szippantják ki.

Feltételezhető tehát, hogy a szikkasztás következtében ún. szennyvízdombok alakulhatnak ki. A háztartásokban esetleg a belterületi állattartásból származó csurgalékvizek is elhelyezésre kerülhetnek. Ennek magas ammónia- és szervesanyag-tartalma veszélyezteti a talajvizet és a rétegek közötti kommunikáció folytán az ivóvizet, illetve az ilyen területeken termesztett növények minőségét. (a nitrát-feldúsulás a csecsemők methaemoglobin-anaemiás megbetegedését okozhatja).

Az állati hulladékok, tetemek szintén földgödörben kerülnek elhelyezésre. A mezőgazdaságban a rendszerváltozást megelőző időszakra volt jellemző az agro-kemikáliák bőséges használata, mely szintén hozzájárulhat a talajvizek elszennyeződéséhez.

A talajszennyezést tekintve tulajdonképpen ugyanazok érvényesek, amelyek a vizek védelmében megfogalmazódtak, annál is inkább, mivel azoknak a szennyeződéseknek a talaj közvetítő közege. A talajviszonyok specialitása errefelé a magasan elhelyezkedő vízzáró réteg, és a vízhatás alatt keletkezett kedvezőtlenebb tulajdonságokkal bíró talajféleségek.

Bucsá-Kertéssziget területén 2002. májusában 2000 ha-t érintett a belvív.

A település lakosainak egészségének védelmét szolgáló intézményrendszer jellemzése

A településen egy házi orvos dolgozik, vállalkozóként, lakosságszám alapján két orvosi körzet indokolt. Szeghalmon tüdőgondozó, sebészeti, fül-orr-gégészeti, allergiológiai és nőgyógyászati szakrendeléseket vehetnek igénybe a betegek. Mentőállomás Szeghalmon és Karcagon működik, innen kb. 10-15 perc alatt ér ki a segítség, a betegszállítás viszont kissé nehézkes, mivel több községet kell ellátni a szolgálatnak.

Kórházi ellátás Gyulán, Békéscsabán és Karcagon elérhető.

A gazdasági helyzet és negatív társadalmi folyamatok egyre nagyobb jelentőséget adnak a lakosság egészségügyi és mentális veszélyeztetettségét mérsékelni szándékozó prevenció és felvilágosító munkának, a gyermek- és ifjúsági korosztály egészséges életmódra nevelésének előtérbe helyezésének. Ezt próbálja biztosítani a családsegítő és gyermekjóléti szolgálat is.

Az Idősek Klubja az idős emberek napközbeni ellátását oldja meg, ételkihordással, házimunkákban való segítséssel, bővítése indokolt lenne bentlakásos lehetőséggel is. .

Szociális otthon a környéken Füzesgyarmaton, Karcagon, Körösladányban és Dévaványán működik, ahová bekerülnek a bucsai idősök.

Mint a társadalmi folyamatok jellemzésénél említettük, ezen a településen is a szociális és egészségügyi problémák háttérben elsősorban az a tendencia áll, hogy az egyre növekvő eltartott réteget egyre kisebb számú aktív keresőnek kell eltartania. A nehéz gazdasági helyzet miatt az önkormányzat is forráshiánnyal küzd, ennél fogva nehezen tudja biztosítani a szociális és egészségügyi ellátás színvonalát.

Mindazonáltal éppen az előbbieket miatt kell minél inkább nagy figyelmet fordítani a környezetszennyezésből származó káros hatások megelőzésére.

Az arzéntartalom legmagasabb értékeit Bucsán mérték. Az intézkedések hatására a lakosság egésze arzénmentes ivóvízhez jut, így itt legalább a jelenlegi helyzet megőrzése a cél.

A környezet-egészségügy területén elérendő célok, megoldandó feladatok

Az elsődleges cél – tekintve az emberek egészségi állapotát meghatározó tényezők prioritásait – a fenntartható gazdaságfejlesztés lenne, mely megfelelő alapot nyújtana a kedvezőt-

len demográfiai és társadalom-eróziós folyamatok fékezéséhez, valamint a szociális és egészségügyi körülmények javításához.

A tervezett vagy tervezendő gazdaságfejlesztési programoknak feltétlenül szem előtt kell tartania a környezet-egészségügyi szempontokat, különösen a megelőzés elvét (kiemelt figyelmet kell fordítani a környezetkímélő technológiák támogatására, elterjedésének és elérhetőségük segítésére).

A levegő állapotát terhelő nagy volumenű vagy hatású szennyezés előfordulása nem jellemző, cél az esetleg negatív irányba mutató tendenciák még időben történő mérséklése. (Pl. pollen-felzaporodás megelőzése a parlagos területek gondozásával, zöldfelület-zöldterület gazdálkodás, fejlesztés, terményszárító és tisztító üzem kibocsátásának kontroll alatt tartásával, a KÖFE segítségével.)

Környezetkímélő technológiák és agrotechnika elterjedésének támogatása az agrártermelésben is (kemikália-használat ésszerűsítése, biogazdálkodás, birtokszerkezet, vetésforgó, mezővédő erdősávok, állattartás körülményeinek javítása, belterületi állattartás szigorú szabályozása.)

Felszín alatti – ivóvizet szolgáltató – rétegvíz-bázis védelme, a felszíni és talajvizekbe jutó szennyező anyagok mennyiségének csökkentése (a bejutás megelőzése, szennyvízelvezető csatornahálózat, települési hulladékgyűjtés és elhelyezés korszerűsítése).

2.3. Önállóan kezelt környezeti hatótényezők a településen

2.3.1. Hulladék-helyzet

Hulladékgyűjtés, hulladékszállítás

A kommunális vegyes hulladék gyűjtését a 120 literes műanyag edényzet segítségével végzik. A házak elé kitett edényzetet az Önkormányzat által üzemeltetett szállítójármű kéthetente üríti ki.

A hulladék elszállítása tömörítőlapos speciális felépítményű tehergépkocsival történik. A szállítás napján a jármű 2-szer üríti a felépítmény tartalmát.

A kétheti begyűjtött mennyiség 120 m³ tömörítetlen hulladékot jelent, amely a korszerű, modern jármű tömörítésével 25-30 m³ tömörített hulladékot tesz ki.

A hulladékgyűjtésben 1000 lakás van bevonva, amelyek egyenként havonta a kétszeri szállításért 300 Ft-ot fizetnek.

A hulladékszállítás szabályozására helyi rendelet született Bucsán.

Hulladéklerakás

Az összegyűjtött szilárd kommunális hulladékot a szállítójármű az Önkormányzat által üzemeltetett 044/5. helyrajzi számú telken lévő lerakóra szállítja. A lerakó területe a régi vályogvető gödörben található.

A 24655 m²-nyi területen lévő lerakó nem rendelkezik semmilyen hatósági engedéllyel, nincs semmilyen műszaki védelme, és a kerítés is csak az egyik oldalán található. A hulladéklerakóra kerül a szippantott kommunális szennyvíz is. 2004. december 31-ig működhet, azt követően más megoldást kell találnia a településnek.

Lomtalanítás

A településen az Önkormányzat szervezésében minden évben két alkalommal lomtalanítás történik (tavasszal, ősszel), amely során elszállításra kerülnek a már nem használt háztartási eszközök és bútorok.

Egyéb hulladékok kezelése

Mezőgazdasági veszélyes hulladékot (állati tetemeket) a település szélén található dögkútba teszik, majd földdel temetik be. A terület rekultiválásával hosszú távon mindenképpen számolni kell. Mivel az állattartás jelentősen mérséklődött, a terület befogadó képessége megfelel, bár a technológia jelentős környezeti terhelést jelent és szükséges lesz más megoldást találni.

A mezőgazdaságban betakarítás után keletkező szármadaradványok nyílt égetését adott időszakokban tiltják, helyi rendeletben szabályozzák a tarlóégetést.

Az orvosi rendelőben keletkező egészségügyi veszélyes hulladékokat a debreceni Hajdukom Bt. szállítja el a hulladékégetőbe.

A temetőben és a közterületen keletkező zöldhulladékokat szintén összegyűjtik, és a lerakóra szállítják.

Vadlerakás

Az illegális szemetelés nem jellemző a településre a rendszeres hulladékszállításnak köszönhetően. Amennyiben mégis előfordul erdőszéleken azt az Önkormányzat a közmunkásokkal azonnal megszünteti. Bíróságolás a vadlerakás következtében még nem volt, a település tisztaságát a napi bejárást végző közterület-felügyelő ellenőrzi.

Elérendő célok, feladatok

A jelenlegi lerakó nem felel meg mai magyar műszaki követelményeknek, Európai Unió csatlakozás után, még szigorúbb előírásokat kell majd betartani. A lerakó bezárása és rekultivációja szükséges. A keletkező hulladékokat a Karcagi vagy a szeghalmi lerakóra vagy elkészülte után a gyomaendrődi regionális lerakóra kell majd elszállítani. Ez jelentősen növelni fogja a hulladékszállítás költségeit.

Amennyiben a szelektív hulladékgyűjtést a település betervezi, a megvalósításakor a szelektív hulladékgyűjtő-konténereket a piacnál, az élelmiszer boltoknál és az iskolánál célszerű elhelyezni.

Problémakataszter

Folyamatban van, de még nem készült még el a települési hulladékgazdálkodási terv.

A szelektív gyűjtési rendszer nem kiépített.

A lakosságnál keletkező háztartási és mezőgazdasági veszélyes hulladékok gyűjtése nem megoldott.

A kommunális szennyvízkezelés nem kellő mértékű- és hatásfokú kiépítettsége.

Az állattartás nem hasznosítható, illetve rendeletileg nem kezelt melléktermékei (szennyezett / kevert trágya, hígtrágya, takarmánymaradék, stb.).

Nem történt meg a régi lerakó szakszerű rekultivációja.

2.3.2. Zaj- és rezgés helyzet

A település lakóinak közérzetére és egészségi állapotára jelentős hatást gyakorolhat a zaj- és rezgésterhelés. A nemkívánatos zajok az emberben diszkomfort érzést váltanak ki, gátolják a mindennapi emberi érintkezést, idegi feszültséget váltanak ki, sőt érzékszervi és egészségi károsodást okozhatnak. Különös szerepe lehet az éjszakai zajártalmaknak, melyek az előbbieken kívül a pihenést is zavarják. Már 35 dB környezeti zajszinttől kezdve nehézséget okoz az alvásban, a kortól, a nemtől és egyéni érzékenységtől függően. Az emberek mintegy 50 %-ának vannak alvászavarai 50 dB zajszint esetén. A zajhoz nem lehet hozzászokni,

ezért a nyugodt éjszakai alváshoz és a regenerálódáshoz szükséges szabadidő eltöltéséhez alacsony zajszintű feltételek biztosítása szükséges.

A környezeti zaj- és rezgésterhelés kialakulásában nagy szerepe van a település földrajzi adottságainak, települési szerkezetének és közlekedési adottságainak. A kialakult zajállapot esetenként annak következménye, hogy a jelenleg működő ipari vállalkozások területfelhasználásánál nem vették figyelembe a zaj elleni védelem szempontjait.

A zajos tevékenységek általános jogi szabályozásának kereteit a zaj- és rezgésvédelemről szóló, többször módosított 12/1983. (V.12.) MT. rendelet adja. A különböző rendeltetésű területek adott pontján megengedhető zaj- és rezgésterhelési határértékeket a 8/2002. (III. 22.) KöM-EüM. együttes rendelete szabályozza.

A termelő tevékenységet folytató vállalkozások elsőfokú hatósági felügyeletét a területileg illetékes Környezetvédelmi Felügyelőség, a szolgáltató tevékenységet folytató vállalkozások elsőfokú hatósági felügyeletét a település jegyzője látja el.

Az 1991. évi XX. törvény 85. § (1.) bekezdése szerint a települési önkormányzat képviselő testületének feladat- és hatáskörébe tartozik:

- területek zajvédelmi szempontból védetté nyilvánítása,
- csendes övezet kialakításának elrendelése a zaj ellen fokozott védelmet igénylő létesítmény körül,
- helyi zaj- és rezgésvédelmi szabályok kialakítása.

A fenti rendelet (2.) bekezdése alapján a polgármester hatáskörébe tartozik szolgáltató tevékenységet ellátó üzemi létesítmény esetén a veszélyes mértékű zajt és rezgést okozó tevékenységek korlátozása, felfüggesztése, illetőleg feloldása.

A zajjal kapcsolatos egészségügyi hatások különbözősége nem teszi lehetővé olyan határértékek megállapítását, melyek betartása biztosítaná az egészségkárosodás biztos elkerülését.

Az ENSZ Egészségügyi Szervezete (WHO) az alábbi irányértékeket ajánlja a zavarás, illetve a veszélyeztetés valószínűen alacsony szinten tartásához:

Tevékenység	Irányérték
alvás ideje (hálószobában)	35 dBA-ig
éjszaka a külső környezetben	45 dBA-ig
ahol jó beszédérthetőség szükséges	45 dBA-ig
nappal a külső környezetben	55 dBA-ig

A települési zajterhelés lehetséges összetevői

A legjelentősebb környezeti zajforrásoknak az üzemi és a közlekedési tevékenységeket tekintjük, de a szórakoztató tevékenységek, a háztartásokban használt gépek és berendezések, valamint az egyéb – indokolt, vagy indokolatlan – emberi tevékenységek részaránya is számottevő.

A jelentősebb ipari zajforrások ott okozhatnak zajvédelmi problémát, ahol a tervszerűlen településfejlesztés miatt a lakóterületek az ipari területek közelébe kerültek, illetve a régi telephelyek lakott területek közelében létesültek.

Az ipari szerkezet átalakulása következtében lakott területeken belül megnőtt a kisvállalkozások és ipari telephelyek száma, mely sok esetben megalapozott lakossági panaszokhoz vezetett.

Bucsa zajterhelésének értékelésére hivatalos mérési adatok nem állnak rendelkezésre. A jelenlegi helyzet megítélése hasonló körülmények között más településen mért adatok és a helyi tapasztalatok alapján lehetséges.

Üzemi zaj

Ipari telephelyek által okozott lakossági panaszra okot adó zaj- és rezgésterhelés nincs.

Közúti zaj

A közlekedési zaj immisszió meghatározó tényezője a forgalom nagysága, összetétele és eloszlása. A zaj és rezgés terhelés megállapítása a forgalom összetételéből egységjárműre történő átszámítással történik. A számításnál a személygépkocsi 1, a motorkerékpár 0,7, tehérgépkocsi szerelvény 2,5-es szorzóval határozható meg. Országos adatok szerint a nagy forgalmú útvonalak mentén az épületek homlokzatait érő zajterhelés általában nappal 70-83 dB, éjjel 60-75 dB körül mozog, a megengedett nappali 65 dB, éjjeli 55 dB helyett. A szokványos nyílászárók csukott állapotban a közlekedési zajt 20-55 dB-lel csökkentik.

A közúti közlekedés okozta zajcsúcs növekedése már nem várható, de a magas zajszint időtartama emelkedik. Míg korábban a 8-18 h-ig terjedő napszak volt kiemelkedően zajos, addig jelenleg már az éjszakai időszak is annak számít.

Kereskedelmi, vendéglátó, szabadidős tevékenységek zaja

Ide tartozik a kulturális, szórakoztató, vendéglátó és sporttevékenységek által keltett zaj. E területen jelentkező problémák főleg helyi jellegűek és önkormányzati hatáskörbe tartoznak.

2.3.3. Közlekedés hatása

Közúti közlekedés

Bucsa község Békés megye legészakibb települése, közlekedési helyzete több más Észak-Békési településhez hasonlóan kedvezőtlen. Az országos úthálózati kapcsolatot a községen átmenő 4206. számú út jelenti. Ennek hossza a közigazgatási határon belül 10,5 km, belterületén 2,1 km. Állapota elhanyagolt, különösen a Bucsa Karcag közötti szakasz helyenként életveszélyes állapotú 100 %-ban felújításra szorul, de a Bucsa Füzesgyarmat közötti szakasz is 50 %-ban felújításra szorul. A környező községek közül Ecsegfalva elérése jelentős kerülővel lehetséges. Ez a távolság megyén belül 70 km, Karcagon keresztül 50 km. A két település távolsága 7 km, az út megépítése mindenképpen indokolt. A belterületi utak hosszúsága 23,7 km, ebből burkolt 4,8 km. Állapotuk kielégítő, rendszeresen karbantartott. A belterületi járdák hossza 19 km, mintegy 30 %-a felújításra szorul, ezt az önkormányzat folyamatosan végzi. A külterületi földutak nagyrészt mezőgazdasági hasznosításúak, karbantartásuk folyamatos, a nagyobb gazdálkodók egyesség alapján tartják karban. Kerékpárút a településen nincs, tervezés alatt áll 1360 m kiépítése.

Gépjármű ellátottság

Személygépkocsik száma:	190 db
Tehérgépkocsik száma:	43 db
Erőgépek száma:	60 db
Motorkerékpárok száma:	35 db
Kerékpárok száma:	1800 db

A 2000. évi adatok alapján a településen jelentős légszennyező forrás nincs. A helyi (500 db/nap) és átmenő (300 db/nap) forgalom nem okoz egészségkárosító hatást.

Tömegközlekedés

Helyi autóbusz-közlekedés nincs, a helyközi járatok Karcag és Szeghalom irányában közlekednek, 9 db/nap sűrűséggel, a napi szállítási kapacitás 360 fő/nap. Távolsági autóbusz-forgalom Békéscsaba-Karcag útvonalon érinti a települést napi 2 járatral.

Vasúti közlekedés nincs, a legközelebbi vasútállomás Karcagon ill. Füzesgyarmaton található. A község területén szerviz és üzemanyagtöltő állomás nincs.

A települést ért környezeti hatások

Közlekedésből származó légszennyező hatások, zaj és rezgésterhelés. A helyi és átmenő forgalom nem okoz egészségkárosító hatást. Mezőgazdasági tevékenységből származó légszennyezés (szállópor). Csak a nyári időszakban okoz eseti problémát. A talajt, a felszíni és felszín alatti vizeket ért szennyező hatás, taposási károk, stb. Jelentős szennyeződésről nem érkezett jelentés.

Fejlesztési célok, feladatok

A település közlekedési helyzetének, elérhetőségének javítása. A közlekedési eredetű emissziók és települési légszennyezés csökkentése. A település közlekedési hálózatának fejlesztése, az úthálózat korszerűsítésével. Kerékpáros közlekedés növekedésének elősegítése, biztonságos és egészséges közlekedés megteremtése.

Megvalósítás lehetőségei

Bucsa-Ecsegfalva közti nyomvonal-erősítés (3 km) ill. új útszakasz (6 km) kiépítése. Portalanított gyűjtő- illetve lakóutak építése a meglévő földutak helyett. A külterületi úthálózat fejlesztése, rendszeres karbantartása. Zöldfelület növelése, út menti fasorok telepítése. Kerékpárút építése pályázati forrásból (39 000 000 Ft) a 4206. sz. út mellett.

2.3.4. Ipari, bányászati tevékenység és környezeti hatásai

Az Észak-Békési kistérség nem sorolható az iparosodott térségek közé, az ipari termelés jelenleg alapvetően három településen koncentrálódik. (Körösladány, Szeghalom, Füzesgyarmat), de szinte minden nagyobb településén működik ipari vállalkozás, ill. tervezve van iparfejlesztés. A kistérségben összességében az alacsony innovációjú ipar jellemző. Az ipari kibocsátás és foglalkoztatás aránya elmarad a megyei szinttől. Kiemelkedő viszont a vállalkozói aktivitás, és jelenleg már markáns a települések igényeihez alkalmazkodó erős szolgáltatói szektor alakult ki. A *regionális* kapcsolatok erősítése és vállalkozások közötti szervezet és tudatos regionális együttműködési kapcsolatokra példa és gyakorlat nem jellemző. Néhány fontos ipari vállalkozás viszont országos, sőt nemzetközi jelentőségűnek is tekinthető. A kereskedelem nagy foglalkoztató, a könnyűipar - ezen belül is a feldolgozóipar jelentős és fejlődő képes. A vizsgált kistérségben, pl. a szénhidrogén kitermelése jelentős.

A kistérségben az alábbi szektorok szerepe jelentős:

- ipari termelés,
- építőipari tevékenység
- kereskedelem,
- szolgáltatások,
- turisztika,
- élelmiszer feldolgozás,
- mezőgazdasági,
- pénzügyi szolgáltatások,
- egyéb szolgáltatások.

Az 1989. után általában jellemző gyors gazdasági leépülés ellenére ezek a települések adhatnak reményt a térség adottságaihoz jobban igazodó gazdasági szerkezet kialakítására. Az ehhez szükséges fejlesztések alapját elsősorban az infrastrukturális ellátottság színvonalának emelkedése jelentheti. Bár az életkörülmények javításában komoly szerepe van a legutóbbi időszakban megindult infrastrukturális fejlesztéseknek, ezek még nem elegendők a befektetői tőke vonzásához, a jövedelmi viszonyok javulásához. A közúthálózat meglehetősen rit-

ka, az ország belseje felé vezető főutak helyenként csak kerülővel érhetőek el. Egyes peremterületeken a forgalom igen rossz állapotú mellékutakon bonyolódik, a vasúthálózat, pedig kedvezőtlen szerkezetű és műszakilag elavult. A közlekedési hálózat fejlesztése nem csak a térség helyzetét javítaná, hanem az egész megye észak-alföldi-, valamint romániai kapcsolatainak elmélyítésére is nagyobb esélyt adna.

Reményre ad okot az a körülmény is, hogy a kistérségben működő Térségfejlesztési Önkormányzati társulás már komoly tapasztalatokkal rendelkezik a helyi erőforrásokra építő, az önkormányzatok és más szervezetek összefogásán alapuló területfejlesztési munkában. Az viszont hamar világossá vált a térség gazdasági fellendítésén fáradozók számára, hogy az elmaradottság csak külső erőforrások bevonásával enyhíthető.

Javasolható iparfejlesztési prioritások

- az ipar arányosabb térbeli elhelyezkedésének ösztönzésével elősegíteni a lemaradó térségek felzárkóztatását (komplex infrastruktúra-fejlesztés, kormányzati támogatás, összehangolt önkormányzati ösztönzők alkalmazása);
- szerkezetváltás megvalósítása (fejlett technológiák, innováció, K+F, tőkebevonás, humán erőforrás fejlesztés);
- kis- és középvállalkozások piaci alkalmazkodásának javítása (inkubátor házak, innovációs - ipari parkok, technológiai transzfer - központ, helyi ipar fejlesztése);
- hálózati kapcsolatok fejlesztése (integráció, beszállítói kapcsolatok erősítése).

Látható tehát, hogy a térség gazdasági fellendülése szempontjából elkerülhetetlen a térség természeti és társadalmi adottságainak megfelelő iparfejlesztés. A tervezett iparfejlesztés tekintetében viszont feltétlenül figyelmet kell fordítani az alábbi szempontokra:

- készüljön részletes felmérés az iparfejlesztésre alkalmas területekről az e célra kijelölhető ingatlanokról, és ebben legyen meghatározott a betelepülés minden fontos feltétele, kiemelten a környezetvédelmi előírások.

- készüljön fejlesztési program a kis- és középvállalkozási szektor fejlesztésére, annak támogatási rendszerére és környezetvédelmi kötelezettségeire.

- kerüljön kimunkálásra, hogy a kistérség milyen környezetvédelmi ipart tudna fogadni és milyen feltételekkel.

- az üzemelő ipari kapacitások fejlesztési tervei (bányászat, gépipar, feldolgozóipar, könnyűipar, kereskedelem, stb.) minden esetben tartalmazzák a fejlesztés minden környezetvédelmet érintő kérdését/megoldását.

Kerüljön összehangolásra a vállalkozásokat segítő szervezetek munkája:

- a tevékenységek ésszerű megosztásával;
- egységes támogatási rendszer kidolgozásával, működtetésével;
- közös információ bázis létrehozásával és működtetésével.
- kerüljön felmérésre a fejlesztések környezetvédelmi végzettséget igénylő szakemberi-génye.
- készüljön részletes felmérés az ipar részéről korábban okozott környezeti károkról.
- készüljön el a feladatok szakmai rangsorolása.
- induljon be a kármentesítés a rendelkezésre álló fedezet arányában.

Az ipari, bányászati tevékenységek környezetre gyakorolt hatásai a kistérségben

Az ipari, kereskedelmi és szolgáltató tevékenységek a térségben eddig tartós, vagy visszafordíthatatlan környezetkárosító hatást eddig még nem okoztak. Az észlelt/feltárt környezetszennyezések jól lehatárolhatók, tervszerű beavatkozásokkal felszámolhatók, ill. célirányos beruházásokkal szakszerűen kezelhetők, rekultiválhatók. Ezt a törekvést hátráltatja, hogy a

környezetvédelmi beavatkozásokhoz rendelkezésre álló, ill. a megszerezhető források elégtelenek.

Az ipari tevékenység légszennyezéssel, szennyvízkibocsátással és hulladék keletkezésével – ezen belül veszélyes- és nem veszélyes hulladék – jár és megoldandó feladatként jelentkezhet a korábbi szennyezések környezetkárosító hatásának felszámolása is.

Jelenleg az ipari hulladék területére általában az a jellemző, hogy:

- indokolatlanul nagy az ipari hulladékok mennyisége;
- nem megfelelő ezen hulladékok felmérése;
- a hulladék minimalizálás és hasznosítás mértéke nem megfelelő;
- lassú a hulladékszegény technológiák és termelési rendszerek bevezetése;
- nem készült el az ipari létesítmények, valamint a termelési - és kommunálisként kezelt kisüzemi hulladékok által okozott talaj- és talajvízszennyezések felmérése.

Az ipart tehát ma még nagyrészt környezethasználóként- és szennyezőként szokás definiálni, egy speciális szektora – a környezetvédelmi (vagy környezeti) ipar – révén azonban akár a közeljövőben is jelentősen hozzájárulhat a környezeti állapot javításához. A jelenlegi intézkedések ugyanis e környezeti ipari piacon generálnak jelentős kereslet-növekedést, amelyre a hazai környezetvédelmi ipar fejlesztésével kell / lehet csak válaszolnia a gazdaságnak, az államnak pedig ezen folyamat támogatásával, elősegítésével. Az új magyar iparszerkezet kialakítása során ezen új iparág fejlesztése foglalkoztatási, területfejlesztési vonatkozásai -, valamint esetleges régióbeli exportlehetőségei miatt is figyelmet érdemel.

A tervezett iparfejlesztések révén további környezetvédelmi gyártó /szolgáltató /feldolgozó, stb. vállalkozások jelentkezése is várható.

A Nemzeti Környezetvédelmi Program az ipar számára az egyik legfontosabb feladatnak a megelőzést szolgáló „tisztább” technológiák bevezetését – különösen a légszennyező anyagok, a szennyvizek és a hulladékok mennyiségének csökkentését – tekinti.

A Nemzeti Környezetvédelmi Program alapján az ipari tevékenységek környezetre gyakorolt hatásait tekintve kiemelt fejlesztési területek:

- levegőtisztaság védelmet biztosító kibocsátások csökkentése;
- minőségfejlesztés (üzemanyagok);
- égetési kapacitás növelése;
- műszaki fejlesztés;
- korszerű kezelési technológiák kifejlesztése, bevezetése;
- környezeti problémák feltárása, rehabilitáció megkezdése;
- a környezeti ipar fejlesztése;
- hulladékszegény technológiák elterjesztése;
- hulladékhasznosítási arány növelése;
- másodnyersanyag hasznosítás fejlesztése, ösztönzése;
- informatikai fejlesztések
- monitoring kiépítése, működtetése.

Az Észak-Békési kistérségben nem keletkezik olyan mennyiségben ipari hulladék, amely önálló feldolgozásra elégséges mennyiség lenne, így itt inkább a megyei összefogás, vagy a megyéből való kiszállítás látszik megoldásnak.

Ennek keretében ösztönözni és támogatni kell minden olyan egyedi és regionális törekvést, amely:

- a meglévő kapacitások újraindítására, ill. fejlesztésére irányul, vagy új kapacitásokat hoz létre;

- környezetbarát alapanyagot használ fel, ill. gyárt;
- hulladékszegény technológiát használ;
- környezetvédelmi ipari tevékenységet valósít meg;
- hulladékot újrahasznosít;
- tevékenysége révén nem okoz sem közvetlenül, sem közvetetten környezetszennyezést.

Az ipari termelés szerves részeként kell kezelni minden mellékterméket és hulladékot, az ártalmatlanítás, ill. elhelyezés szakszerű és ellenőrizhető megoldásával.

Ki kell dolgozni a keletkező hulladékok együttes kezelésének, ártalmatlanításának, ill. elhelyezésének a lehetőségét a települési szilárd- és folyékony hulladékkal, ill. a települési szennyvízzel.

Az ipar környezeti hatásait tárgyalva ki kell térni zaj- és rezgésártalmakra. A kistérségben jelentős – a megengedett határértéket folyamatosan meghaladó mértékű – koncentrált zaj- és rezgésforrást nem észleltünk. A jövőre vonatkozóan fontos cél a kistérség határértéket meghaladó zaj és rezgésterhelésének megelőzése érdekében, hogy új létesítmények megvalósításakor zaj- és rezgésterhelés számítások elvégzése, a szükséges védelem betervezése/ megvalósítása.

A település gazdasági életét mezőgazdasági termelés határozza meg. Komoly ipari, vagy bányászati tevékenységet folytató gazdasági egység nincs jelen a településen nincs jelen, ennél fogva nagy volumenű vagy tartós környezeti hatása sem érzékelhető. Egyedül az Agrár kft. Zöldnövény-granulátumot előállító üzeme gyakorol hatást a levegő állapotára határértéket meghaladó, de a bírságot alatti légszennyező anyag-kibocsátással. Az EU szigorúbb környezetvédelmi előírásai remélhetőleg a vállalat vezetését valamilyen technológiai fejlesztésre fogják sarkallni.

2.3.5. Környezetbiztonsági helyzet

Az egészséges környezet, a biztonságos környezet valamint a biztonságos környezet egymással szoros kapcsolatban álló fogalmak, sok területen vannak átfedések. Ezért ebben a fejezetben elsősorban azokról a veszélyekről ejtünk szót, amelyet a helyi lakosok, gazdasági egységek és intézmények tevékenységétől függetlenül, esetleg tevékenységük nem szándékolt következményeként lépnek fel súlyos, nehezen kezelhető károkat okozva a környezetben, és bekövetkezésük nem, vagy csekély mértékben befolyásolhatók. Ezen események esetében cél a káros hatás mérséklése, felkészülés a veszély-elhárítás érdekében megvalósítandó gyors beavatkozások megtervezésével.

A kistérségben rendkívüli környezetszennyezés-, környezetveszélyeztetés vagy környezetkárosítás eddig még nem fordult elő és kellő elővigyázatosság esetén előfordulásuk esélye nagymértékben csökkenthető.

Havária azonban bármikor előfordulhat, ezért ennek az elhárítására való felkészülés feladata minden térségi önkormányzatnak.

A település közelében húzódik a Hortobágy-Berettyó, ennek, valamint a település talajadottságai miatt a környék közepesen ár- és belvízveszélyes. A Hortobágy-Berettyó kiöntésétől a települést árvízvédelmi töltés védi. A belvíz elleni védekezés legfőbb eszközei a csapadékvíz-elvezető árkok, csatornák, műtárgyak. Mindkét típusú veszély elhárításában sokat tehet a település a gátak, csatornák karbantartásával, megfelelő műszaki állapotuk fenntartásával. Egy konkrét település „vízügyi” helyzete természetesen nagyban függ a szűkebb és tágabb térségére vonatkozó vízgazdálkodási tevékenységektől, tervezett beavatkozásoktól, megvalósítandó elképzelésektől. Ezért a téma települési felelőseinek figyelemmel kell kísérni ezeket, részt kell venni, be kell kapcsolódni, hozzá kell járulni a

számukra is előnyös törekvések sikeréhez és megfelelő súllyal kell képviselni a község érdekeit.

A Hortobágy-Berettyóval kapcsolatban meg kell még említenünk, hogy vízminőségét veszélyeztethetik a külföldről érkező Körös vizét érő szennyezések, illetve Villogó csatornán keresztül a Tiszát érő szennyeződések, bár eddig, a szakemberek erre gondosan ügyeltek és nem igen volt rá példa. Ugyancsak veszélyforrás, a Karcagról érkező szennyvíz, mely igen gyakran illegálisan kerül leürítésre, tisztítás nélkül és komoly károkat okoz a folyó ökológiai rendszerében..

A megye földtani viszonyaiból kiindulva Békés megye földrengéstani szempontból hazai viszonylatban mérsékelten veszélyeztetett.

Problémakataszter

Környezetvédelmi monitoring- és információs rendszer hiánya. A helyi környezet- és természetvédelmi programok kialakításának és megvalósításának hiánya. A belvíz komoly anyagi károkat okoz.

3. ELÉRNI KÍVÁNT KÖRNYEZETVÉDELMI CÉLOK – CÉLÁLLAPOTOK MEGHATÁROZÁSA

A.

A település közigazgatási területére vonatkozó országos, megyei, regionális és azokhoz illeszkedő települési célok

3.1. A környezeti elemek védelme

A környezetvédelmi program célja, hogy hozzájáruljon a település fenntartható fejlődéséhez, illetve, hogy a gazdaság és a társadalom szereplőivel a fenntartható települési környezetgazdálkodást alapozza meg, amihez elsősorban a gazdasági és társadalmi feltételek megteremtésére, jól megfogalmazott környezetgazdálkodási stratégiára és a megalapozáshoz szükséges eszközrendszer kialakítására van szükség.

A célok megvalósításának feltételrendszere:

A környezeti szemléletváltás, a környezettudatos gondolkodásmód és magatartás kialakítása.

Ennek megfelelő intézmény és eszközrendszer kialakítása és bevezetése.

A környezeti információk szabad áramlásának biztosítása (környezeti információs rendszer). A környezetvédelem feladatainak megoldásához szükséges anyagi források megteremtése.

3.1.1. Levegőtisztaság-védelem

Országos célok:

LEV-1. A szálló por és a toxikus szilárd anyagok tekintetében a szennyezetnek minősített településeken el kell érni, hogy hat év alatt 20%-kal csökkenjen a szennyezettség mértéke.

LEV-3. Közlekedési eredetű emissziók csökkentése érdekében:

– mérsékelni kell a közlekedési-szállítási igényeket a településfejlesztés, az informatika, logisztika, ipar- és kereskedelempolitika eszközeivel,

– elő kell segíteni – ahol lehetséges – a nem motorizált közlekedés prioritásának biztosítását,

– biztosítani kell a tömegközlekedés, a vasút, a vízi közlekedés fejlődését, javítani kell a szolgáltatási színvonalat és a versenyképességet műszaki és gazdasági, tarifapolitikai intézkedésekkel, a közlekedési és szállási teljesítményekből való részesedésük megőrzése – ahol lehetséges – növelése érdekében, összhangban az elfogadott hazai közlekedéspolitika célkitűzéseivel,

– az üzemelő gépjárműpark emissziós jellemzőinek javítása utólagosan beépíthető eszközök alkalmazásának ösztönzésével,

– a környezetvédelmi és közlekedési prioritásokat összehangolva folytatni – lehetőség szerint gyorsítani – kell a településeket elkerülő utak pítését és a hiányzó úthálózat elemek kiépítését.

LEV-4. Az ipari és erőműi kibocsátások csökkentése területén – elsősorban a megelőzés elvének figyelembe vételével – a korszerű és a kisebb energiaigényű technológiákat kell előnyben részesíteni és támogatni a megfelelő jogi- műszaki -gazdasági ösztönzők kidolgozásával és bevezetésével.

LEV-5. A kommunális fűtésből eredő káros kibocsátások csökkentése, a fűtési energiaigény csökkentésével kis szennyezőanyag kibocsátású tüzelőberendezések és megfelelő minőségű tüzelőanyag alkalmazásával.

Megyei célok:

A szálló por tekintetében szennyezettnek minősülő megye egész területén el kell érni, hogy a szennyezettség csökkenjen.

A kén- és nitrogén-vegyületek és az illékony szerves vegyületek kibocsátása vonatkozásában a megye legjelentősebb légszennyező üzeméinél el kell érni a koncentrált és diffúz felületi források légszennyezésének további csökkentését.

Az üvegház hatású gázok kibocsátása ne haladja meg a meghatározott viszonyítási szintet.

Csökkenteni kell a közlekedési eredetű emissziókat.

El kell érni a települések elsősorban nem ipari eredetű légszennyezésének csökkenését.

Csökkenteni kell az egészségkárosító hatású allergén pollenek mennyiségét.

A szennyezett levegőjű településeken az önkormányzatok a települési környezeti programban dolgozzák ki a levegőtisztaság-védelmi intézkedési tervet a saját hatáskörbe tartozó feladatokra.

Továbbfejlesztendő a megyében a levegőtisztaság-védelmi mérőhálózat az EU direktívákkal összhangban és ki kell építeni, valamint széles körben elérhetővé kell tenni a mérőhálózat adataira épülő információs rendszert.

Települési célok:

A mezőgazdaságból eredő porszennyezés csökkentése.

A hatékony földhasználat megteremtése.

Az állattenyésztés során keletkező búz mérséklése.

Az állati hullák és állattartási maradékok kezelése hasznosítás útján.

Parlagfű irtás helyi feltételeinek megteremtése (köz és magánterületen).

A közlekedési eredetű légszennyezés csökkentése.

A kommunális eredetű légszennyezés csökkentése.

A légszennyezést okozó létesítmények betelepítésének megakadályozása, üzemelő létesítmények ellenőrzése, a szükséges beavatkozások előírása, megvalósítása, új létesítmények üzembe helyezésekor az emissziós határértékek betartatása és a mezőgazdasági technológiákból eredő levegőminőségi romlás megakadályozása, csökkentése.

A megújuló energiaforrások alkalmazása. A hulladékkezelés, avarégetés jogi szabályozása, tiltása.

3.1.2. Vizek védelme

Országos célok:

- VÍZ-1. A vízhiány okozta kritikus vízgazdálkodási helyzetek előfordulásának csökkentése.
- VÍZ-2. A vízhiányos területeken, elsősorban az Alföld egyes régióiban, a lefolyás-szabályozás fejlesztésével, illetve – amennyiben az ökológiailag fenntarthatóbb – felszíni víz átvezetéssel a felhasználható felszíni készletek növelése.
- VÍZ-3. A takarékos vízhasználatot ösztönző szabályozás kialakítása.
- VÍZ-4. (d) a felszíni vizek só- és toxikus anyag – koncentrációjának növekedését meg kell állítani, az öntöző vízbázisok esetében a magas sótartalmú használt és szennyvizek bevezetésének további korlátozásával a befogadók sótartalmát csökkenteni kell.
- VÍZ-5. Annak a távlati célnak a megvalósítása érdekében, hogy a települési csatornázás a kb. 65%-os ellátottságot elérje, minden közcsatornán élővíze vezetett szennyvizet legalább biológiailag meg kell tisztítani. A kiemelten védendő, tápanyagokra érzékeny vizek (tavak, tározók, holtágak, időszakos vízfolyások, kisvízhozamú befogadók) nitrát- és foszforterhelését csökkenteni kell, ezeken a területeken 3. fokozatú szennyvíztisztítás is szükséges. Az EU irányelvei alapján a tagországokban a 2000. év végére a 2000-nél nagyobb lakos-egyenértékű településeken meg kell oldani a szennyvízelvezetést és tisztítást. Ezeket a feladatokat Magyarország 2010-re szándékozik teljesíteni. A program 6. évében a kiemelten védendő területeken lévő települések szennyvízelvezetésének fejlesztésével a csatornázottság 60%-ra növelése a cél, ezen szennyvizek tisztítása és megyei jogú városokban a szennyvíz-tisztítási fejlesztések megkezdése kiemelt feladat.
- VÍZ-6. Élővízbe jutó szervesanyag terhelés a jelenlegi szint alá 20%-kal csökkenjen, a kibocsátott szennyvizek mennyiségének feltehető növekedése mellett is. A programban ennek a részarányos teljesítését kell megvalósítani.
- VÍZ-7. Az ipari és mezőgazdasági üzemek szennyvíztisztítását megfelelő gazdasági-szabályozási rendszer segítségével meg kell oldani. Az új üzemek esetében már eleve csak a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő megoldások engedélyezhetők. Hasonlóképpen el kell érni a közcsatornába kerülő szennyvizek előtisztítását.
- VÍZ-8. A szennyvíztisztítás megfelelő megoldása érdekében biztosítani kell a szennyvíziszapok komposztálását, illetve ártalommentes elhelyezését.
- VÍZ-9. A felszín alatti vizek nagyobb arányban hasznosuljanak az arra alkalmas szennyvizek helyben tartásos elhelyezésével, újrahasznosításával.
- VÍZ-11. A fekvés alatti vizek nyomáscsökkenése ütemének mérséklése, majd megállítása, a túlzott regionális igénybevétel megállítása.
- VÍZ-12. Az engedély nélküli felszín alatti vízkitermelések megszüntetése, majd – az ütemezetten, a prioritási területek meghatározásával – az engedélyezettek módosítása. (A környezetvédelmi igénybevételi határértékekben meghatározott szintig az utánpótlás figyelembe vételével).
- VÍZ-13. A felszín alatti vizek minőségi célállapotának ütemezett megközelítése, fokozott figyelemmel a sérülékeny környezetű vízbázisok (üzemelő és távlati) környezetére.
- VÍZ-14. A felszín alatti vizeket veszélyeztető szennyező források felderítésével, a korábbi évtizedekben felhalmozott tartós környezetkárosodások számbavételével és feltárásával egyidejűleg – az azonosított környezetszennyező jogi és anyagi felelősségének érvényesítésével – a veszélyeztetések megszüntetése, a környezetkárosodások felszámolása ütemterv szerint.
- VÍZ-15. A nitrát-terhelés és nem természetes eredetű diffúz mikro-szennyezések csökkentése.

VÍZ-17. A folyamszabályozás, vízrendezés, művelési ág-változás, által megváltozott területhasználat ne csökkentsék a felszín alatti vizek utánpótló mennyiségét és minőségét.

Megyei célok:

Növelni kell a megye árvízi biztonságát.

Lényegesen kell csökkenteni a belvízveszély kockázatát mind a mezőgazdasági területeken, mind a települések belterületén.

Csökkenteni kell a felszíni vizek minőségét rontó szennyvíz- és csurgalékvíz-beengedéseket, törekedni kell arra, hogy a Körösök minden vízminőségi paramétercsoportban legalább III. osztályú vízminőséggel rendelkezzenek.

A holtágak és környezetük rehabilitációja során értékes és hosszú távon fenntartható rekreációs területeket kell kialakítani.

Lassítani kell a csatornák feliszapolódásának és eutrofizációjának az ütemét.

Fokozni kell a veszélyeztetett ivóvízbázisok védelmét (a Maros-hordalékkúpon).

Vissza kell szorítani az engedély nélküli felszín alatti vízkitermeléseket.

Meg kell akadályozni a rétegvizek minőségének romlását.

Az EU-határértékekhez igazodó bór-, -vas-, mangán-, arzén-, ammónia- és karbonát-tartalmat kell elérnünk ivóvizeinkben.

Ki kell bővíteni a megye termálvízkészletének sokrétű hasznosítási lehetőségeit.

Mindenütt meg kell oldani a használt termálvizek környezetkímélő elhelyezését vagy újrahasznosítását. Törekedni kell a települések alatti „szennyvízdombok” visszaszorítására.

Települési célok:

A csapadékvíz-elvezető művek kiépítése (nem csak a belterületen), műszaki állapotuk esetenkénti minősítése. A belvízelvezető művek feliszapolódásának megakadályozása, gyomnövényektől való megtisztítása.

Az engedély nélküli felszínalatti vízkitermelés megszüntetése, ugyanezen rétegek szennyező forrásainak felderítése és a veszélyeztetés megszüntetése.

A felszíni szennyeződések (mezőgazdaság) bekerülő nitrit, nitrát és foszfor szennyezés megszüntetése.

A nem természetes eredetű diffúz mikro- és makro-szennyeződések megszüntetése.

Az arzén, vas és mangán tartalmú ivóvízbázisok ivóvízellátással kapcsolatos tisztításánál keletkező melléktermékek megfelelő rendezése.

A vízellátó hálózatok szükség szerinti tisztítása, karbantartása, a kikerülő szennyeződések megfelelő kezelése, elhelyezése.

3.1.3. A földvédelem

A terület gazdasági lehetőségeit alapvetően itt is a föld határozza meg, azon belül a termőföld védelme. Növelni kell a Hortobágy folyó mentén az élővízi-puffersávot, ahol a környezetvédelem az elsődleges. Ezekben a területeken korlátozni kell természetést (különösen a N-trágyázást, és hígtrágya használatot).

A térségben a legfontosabb, majdnem egyedüli természeti potenciál a talajtakaró, melynek ésszerű használata és védelme az agrárfejlődés nélkülözhetetlen feltétele, ennek azonban a jelenlegi hasznosítás térségi szinten nem felel meg. A területek minősége országos összehasonlításban gyengébbnek tekinthető (átlagos aranykorona-értékük kevesebb).

A környezet állapotát befolyásoló emberi tevékenységek, mint a terület-felhasználás, mezőgazdasági tevékenység, az erdő- és vadgazdálkodás, vízgazdálkodás érinti leginkább a terület földvédelmi kérdéseit. Az ipar nincs, így annak környezetkárosító hatásával nem számolni.

A területen jelentős arányban található sérülékeny talajok, ahol talajdegradáció és elszennyeződés fenyeget. A talaj-degradációnak a térségben észlelhető formái igen sokrétűek, úgymint az elsavanyodás, a szikesedés, a fizikai és a biológiai degradáció, a talaj tápanyagforrgalmának romlása és a talaj elszennyeződése. Ezért a talajkészlet minőségének megőrzése, javítása, valamint a talajok ésszerű hasznosítása a fenntartható agrárfejlődés kialakításának nélkülözhetetlen feltétele.

A talajokat érintő fizikai és kémiai romlás azonban, bár eltérő mértékben, de megfigyelhető.

A terület jelentős része belvízzel fenyegetett, és gyakori a belvízi elöntés. A talajvíz szintje kedvezőtlenül magas a terület nagyobb részén. Így legnagyobb gond a belvizes időszakokban megemelkedő talajvíz, amikor nem csak a talajszerkezet romlása következik be, de a sók felszín közeli szintbe emelkedése másodlagos szikesedést eredményez. Ez a terület leg súlyosabb, hosszútávon is kiható problémája. Ezért mélyben sós réti és szolonyeces réti talajokon meg kell oldani a belvízrendezést, és kerülni kell a sós vizek öntözésre való felhasználását is.

A korábbi nagytáblás művelés, a gyepes feltörése, esetenként az erdősávok megszüntetése, stb. nagymértékben hozzájárult a talajdegradáció és az elszennyeződés megjelenéséhez. A talajok szervesanyag tartalmának csökkenését eredményezte a szervestrágyázás elmaradása, a szakértelem hiánya, vagy gyakran a nem megfelelő gépi-eszközök használatára visszavezethető helytelen, vagy túlművelés, és a mélyművelés elmaradása. Más esetekben a megemelkedő belvíz okozott talaj leromlást. A helytelen agrotechnika okozta probléma, részben a szakmai tudás emelésével, és részben továbbképzéssel, valamint a szaktanácsadás révén gyakorlatilag kikapcsolható. A belvízrendezés, pedig a magas talajvíz problémát oldja meg.

A talajsavanyodás általános problémának mondható a térségben is. Az agrár-termelő területeken a földrajzi helyzetből származó emissziók, a talajok csökkenő szervesanyag-készlete, valamint az elmaradt meszezések tovább rontották ezt a helyzetet. Kedvező, hogy talajvédelem szempontjából nem jellemző a nagyadagú, helytelen műtrágyázás okozta talaj-savanyodás.

Szakszerű földhasználat és földvédelem megvalósítása igényli a korábban feltört gyepes visszagyepesítését, a gyenge minőségű - és arra alkalmas - szántóterületek erdősítését, erdősávok telepítését; szakszerű talajművelést, tápanyag-utánpótlást, növényvédelmet és vízgazdálkodást. Meg kell oldani a talajjavítást, meliorációs létesítmények üzemképességének fenntartását.

Az integrált földhasználati rendszer alapelve szerint a termőterületet mindenütt arra és olyan intenzitással kell hasznosítani, amire az a legalkalmasabb, illetve amit károsodás nélkül képes elviselni. Ennek az elvnek megfelelően a mezőgazdasági területeken a környezeti és természeti adottságok figyelembevételével, de termelésfejlesztési szempontból is a földhasználatot át kell alakítani. Jó talajú területeken belterjes (intenzív, high input) termelési célú földhasználat lehetséges (a tájgazdálkodás szempontjait figyelembe véve). A terület másik részén, a mezőgazdasági termelésre kedvezőtlen természeti adottságú területeken külterjes (extenzív, low input) termelési célú földhasználatot lehet alkalmazni. Megnö a védelmi (vízminőség-, talaj-, természet- és tájvédelmi) célú földhasználat is.

A mezőgazdasági területeken a termőhelyi adottságok fokozottabb érvényesítésével erősíteni kell a termelésben a minőséget és a tájjelleget, és a legkedvezőbb adottságú területeken profitorientált mezőgazdasági termelést kell, illetve lehet folytatni, a jelenleginél intenzívebb szinten, esetleg az egyedi termékek termelését kell preferálni (vetőmag, ipari növények termesztése, stb.) a földvédelem fokozottabb érvényesítésével.

Természetvédelmi területek célirányos hasznosítása; vizes élőhelyek fenntartása, rehabilitációja; füves élőhelyek fokozott védelme, kiterjesztése, érintetlen, természet-szerű állapotá-

nak megőrzése ugyancsak összefügg a mezőgazdasági területek használatával és védelmével. A területen jelentős az időlegesen és állandóan vízzel borított részek aránya, ahol a természetes vízi élővilág növelésével, a vadász- és horgászturizmus feltételeinek javítása egyfelől a tájra korábban jellemző természet-közeli állapot részbeni visszaállításához, másfelől a helyben megtermelhető haszon növeléséhez járulnak hozzá. Ezekon környezetvédelmi szempontokat kell elsődlegesen érvényesíteni.

Extenzív, alacsony eszközigényű termelésre kell törekedni azokon a területeken, ahol a termelés szerény mértékű, jövedelemkiegészítő állami támogatással fenntartható, de támogatás nélkül nem lenne életképes. Ezek főleg a folyóvölgyben lehetnek, ahol a galéria erdők is bővíthetők.

A közelmúlt vízkárai s a korábbi években bekövetkezett sorozatos aszályok sürgetően vetik fel a természeti tényezők előnyeinek magasabb fokú használatával együtt, a káros hatásokat kivédő-megelőző beavatkozásokat. Az intenzív területeken síkvidéki vízrendezési, belvív-elvezetési munkák, az öntözés; természetvédelmi területeken, valamint a talaj- és árvízvédelmi területeken „értékmegőrző” mező- és erdő- és vadgazdálkodás kialakítása javasolt.

A földvédelem erősebben kapcsolódik a környezetvédelemmel. A mezőgazdasági földterületen a meglévő művelési ágak megváltoztatásával, de a természeti adottságok, a vízfelületek és a művelési ág változások nyomán növekvő pusztás- és erdős területek bevonása az idegenforgalmi kínálatba a falusi és tanyasi háttérre alapozva oldhatók meg.

Országos célok:

FÖV-2. A támogatási rendszer korszerűsítésével ösztönözni kell a termőföld minőségének védelmét és termékenységének megőrzését, illetve javítását szolgáló beruházások megvalósítását, a talajvédelmi létesítmények fenntartását, valamint a talaj vízgazdálkodásának ésszerű szabályozását. A szélsőséges vízháztartási helyzetek mérséklését.

FÖV-4. A földtulajdonnal gazdálkodók – sajátosan a privatizáció során földtulajdonhoz jutott új gazdálkodók – tevékenységének szakszerűbbé tétele érdekében fontos feladat a gazdálkodók és az intézmények közötti gyors információcsere feltételrendszerének kialakítása, a szakmailag megalapozott szaktanácsadás biztosítása a talajvédelem területén is. (szakanyagok, pályázati lehetőségek, kedvezmények). A mezőgazdasági kemikáliák alkalmazásának korszerűbb, a megváltozott termelési viszonyoknak megfelelő szabályozása.

FÖV-5. A jelentős környezeti kockázatot hordozó, állami felelősségi körbe tartozó környezeti károk felszámolása, illetve kockázatsökkentő beavatkozások végrehajtása.

Megyei célok:

Az országgal összhangban álló megyei földvédelmi stratégia kialakítása, a jogi, közgazdasági és támogatási feltételek kidolgozása és működtetése;

A jelentős környezeti kockázatot hordozó, állami felelősségi körbe tartozó környezeti károk felszámolása, kockázatsökkentő beavatkozások végrehajtása;

A talajhasználatból adódó környezeti károkozás lehetőségeinek csökkentése, korszerű szaktanácsadói rendszer kiépítése;

A támogatási rendszer korszerűsítésével ösztönözni kell a termőföld minőségének védelmét és a termékenység megőrzését, valamint a talaj javítását szolgáló beruházások megvalósítását, a talajvédelmi létesítmények (meliorált területek) fenntartását;

Biztosítani kell a szélsőséges vízháztartású talajok vízgazdálkodásának ésszerű szabályozását, a szélsőséges vízháztartási helyzetek mérséklését;

A talaj tápanyagtökéjének szinten tartása, a fenntartható mezőgazdasági fejlődés elveinek figyelembe vételével;

A további környezeti károk megelőzése, nagy beruházásokat megelőző környezeti hatástanulmányok készítésekor a talaj állapotváltozásának nyomon követése és az esetleges károk felszámolása, a károkozók ellen szankcionálás;

Biztosítani kell a termőföld terület csökkenésének minimalizálását, ill. a termőföld kivonás, a területhasznosítás váltásában az EU szabványok figyelembe vételét;

A területfejlesztés eszközeivel elő kell segíteni, hogy a másodlagosan elszikesedett és a savanyodásra hajlamos területek állapota ne romoljon, területük kiterjedése ne növekedjen, a defláció és az erózió által veszélyeztetett területek megfelelő védelmet kapjanak;

A folyékony, szippantott hulladékok ellenőrzött leeresztésének, átvételének megoldása, a környezeti kockázatot jelentő, szabálytalan leeresztések szankcionálása;

Az illegális kommunális személtalajok, mint pontszerű talaj és talajvíz szennyező források megszüntetése, újraképződésük megelőzése, szankcionálása;

Átgondolást igényel a megye területén a szennyvizek és szennyvíziszapok kihelyezésére mind talajtanilag, mind morfológiailag, mind pedig vízbázis védelem szempontjából alkalmas területek elhatárolása, az illegális lerakások szankcionálása;

Védni kell a talajokat a nem megfelelő időben és nem megfelelő agrotechnikával végzett talajművelés következtében fellépő szerkezetromlástól.

Települési célok:

A talajtakaró ésszerű használata és védelme.

A másodlagos szikesedés csökkentése.

A szakmai tudás emelése és a szaktanácsadás elterjesztése.

A korábban feltört gyepek visszagyepesítése, a gyenge minőségű – és arra alkalmas – szántóterületek erdősítése, erdősávok telepítése.

Az integrált földhasználati rendszer megteremtése.

Egyedi termékek termelésének preferálása (zöldség- és gyümölcssterületek, üvegházás termálvíz-hasznosítás, vetőmagtermesztés, gyógynövény-termesztés, stb.).

A talaj- és árvízvédelmi területeken „értékmegőrző” mező- és erdőgazdálkodás kialakítása és fenntartása javasolt.

3.2. A települési környezet védelme

A Program célként egy kisebb környezeti eredetű stresszhatást közvetítő, a mainál lényegesen magasabb környezetminőségű települési környezet hosszabb távú kialakítását jelöli meg. A fő programok megállapításánál figyelembe veendő a települések szerkezeti és urbanizált területi sajátosságai is, a koncentrált vagy osztott belterek, a speciális előírásokat igénylő tanyás és üdülőterületek adottsága, morfológiája és központi területektől való távolsága. Az említettek szabályozására a törvények és más jogforrások alapján a települési önkormányzatoknak van lehetőségük, illetékességi és hatáskörük. A megyei vagy kistérségi szabályozás követelményrendszere irányadó jelleggel érvényesíthető abban az esetben, ha azok beépülnek a települések saját rendeletalkotási programjába, valamint a településrendezési tervek szabályozási munkarészeibe.

3.2.1. Az épített környezet védelme

Országos célok:

TEP-1. A települési légszennyezés határozott csökkentése.

TEP-2. A települések csatornázottságának és szennyvíztisztításának fejlesztése, az ivóvízbázisok védelme.

TEP-4. A településeken a környezeti zaj- és rezgésterhelés egészséget és közérzetet veszélyeztető hatásainak csökkentése.

TEP-5. A települési zöldfelületek lehető legnagyobb mértékű fejlesztése mind minőségi, mind mennyiségi vonatkozásban.

TEP-6. A lakosság bevonása a települési környezetvédelmi döntésekbe és azok végrehajtásába.

TEP-7. A települési kép és a települések általános tisztaságának javítása.

TEP-8. A települések területén található természeti értékek, élőhelyek védelme és sokszínűségének megőrzése.

TEP-9. Településrészek rehabilitációja, revitalizációja.

Megyei célok

A településkép, a kultúrtáj, a településszerkezet, a műemléki és helyi értékek védelme.

A műemléki és helyi védelem szabályozásának és finanszírozásának fejlesztése.

A települési köz- és magán-építmények állagának és esztétikai állapotának fejlesztése.

Az építmény-fenntartási tevékenység szabályozása.

A károsodott, avult, korszerűtlen településrészek állapotának javítása.

A település épített környezeti kultúrájának, hagyományainak megfelelő megtartása.

Települési célok

Célszerű időszakonként (az előírásoknak megfelelően) a meglévő rendezési tervek felülvizsgálata, aktualizálása, a hiányzó rendezési tervek pótlása, megfelelő környezetvédelmi és egyéb szabályozási szempontok beépítése.

Szintén indokolt a település környezetvédelmi és köztisztasági rendeleteinek felülvizsgálata, korszerűsítése.

Szükséges a védelemre érdemes épületek, területek védetté nyilvánítása, a települési arculat megtervezése, a feladatok rangsorolása és a megfelelő sorrend szerinti megvalósítása. E tárgykörhöz kapcsolódik a felhagyott bányagödrök, hulladéklerakó helyek területi rehabilitációja.

3.2.2. A természeti környezet védelme

Országos célok:

TEV-3. Valamennyi védett területre vonatkozóan alapállapotfelvételt kell végezni, amelyek alapján el kell készíteni a területek kezelési, fenntartási terveit.

TEV-5. Biztosítani kell a veszélyeztetett fajok és élőhelyek védelmét.

TEV-7. A nemzetközi viszonylatban ritka víztípusok természetközeli állapotban megmaradt képviselőinek megmentése a jövőben kiemelt természetvédelmi feladat.

TEV-9. Meg kell teremteni a fenntartható gazdálkodás alapjait.

Megyei célok:

1.a. Mind a fajvédelem, mind a biológiai sokféleség megőrzése miatt kiemelt cél az élőhelyek védelme. Különösképpen a veszélyeztetett fajok élőhelyeinek védelmét kell biztosítani.

1.b. Törekedni kell az élőhelyek jelenlegi állapotának fenntartására, illetve a már leromlott élőhelyek további állapotromlását is meg kell akadályozni.

1.c. A már károsodott élőhelyek állapotromlását meg kell állítani.

2.a. Kiemelt cél a ritka víztípusok (pl. szikes tó, láp) természetközeli állapotban megmaradt tagjainak megmentése.

2.b. A vizes élőhelyek átalakítására irányuló tevékenységet kerülni kell, s ha ilyen szükséges, akkor azt úgy kell végrehajtani, hogy az ott élő élőlényeket, élőhelyeket a legcsekélyebb mértékben károsítsák.

- 2.c. Gondoskodni kell a füves élőhelyek fokozott védelméről, természet szerű állapotban történő megőrzésükről.
3. Természetvédelmi szempontokat is figyelembe kell venni a védett területeken levő erdők állományának, korának és az alkalmazott erdészeti technikák megválasztásakor.
4. A védett veszélyeztetett növények, társulások élőhelye körül pufferzónákat kell kialakítani, megfogalmazva kezelésük irányelveit.
5. A védett területek az illetékes nemzeti park tulajdonába kerüljenek.
6. További, jelenleg még nem védett, de értékes flórával és faunával rendelkező területeket kell feltárni.
7. Az egyre nagyobb tért nyert idegen, terjedő félben levő fajok részarányának csökkentése mind a védett, mind a védelem alatt nem álló területeken a diverzitás megőrzése miatt fontos.
8. Gondoskodni kell a fajok sokféleségének és élőhelyeiknek megőrzéséről.

Települési célok:

A régi Berettyó vízivilágának visszaállítása, illetve ennek fenntartása.
A természeti érték minden áron fenn tartása.
Külterületi erdősítés.

3.2.3 Az emberi egészség védelmének környezeti lehetőségei

Országos célok:

EMB-1. A szálló pornak az egészségügyi hatások miatt fontos apró – 10, illetve 2,5 mikrométer átmérőnél kisebb -részecske-összetevőit illetően az állapot javítása.
EMB-3. Az ivóvízellátással kapcsolatban az arzéntartalmú ivóvizek, a bakteriológiai fertőzöttség, a nitráttartalom és a klórozási melléktermékek kérdésének megnyugtató rendezése.
EMB-4. A bakteriológiai fertőzöttség következtében fellépő fürdőjárványok veszélyének csökkentése.

Megyei célok:

A levegő allergén pollentartalmának jelentős csökkentése, az allergiás megbetegedések ugrás szerű növekedésének megállítása.
A szálló pornak az egészségügyi hatások miatt fontos kis mérettartományú részecske-összetevőit illetően az állapot javítása, mennyiségének legalább 10 %-os csökkentése.
A közlekedés által okozott egészségügyi problémák mérséklése.
Az ivóvízellátással kapcsolatban az arzéntartalmú ivóvizek, a bakteriológiai fertőzöttség, a nitrát tartalom és a klórozási melléktermékek kérdésének megnyugtató rendezése bel- és külterületen egyaránt.
A bakteriológiai fertőzöttség következtében fellépő fürdőjárványok veszélyének, valamint a közétkeztetésben a higiénias fegyelem betartásával a tömeges fertőzések (szalmonella) csökkentése.
A sportolás társadalmi és nevelési fontosságának érvényesítése. A városi népesség rekreációs lehetőségeinek javítása.
A prevenció előtérbe helyezése a környezeti hatásokkal összefüggésbe hozható betegségek esetében is.

Települési célok:

A gazdaság fenntartható fejlesztés, mely megfelelő alapot nyújtana a kedvezőtlen demográfiai és társadalom-erőziós folyamatok fékezéséhez, valamint a szociális és egészségügyi körülmények javításához.
A környezetkímélő technológiák támogatása, elterjedésük és elérhetőségük segítése.
A levegő állapotát terhelő negatív irányba mutató tendenciák még időben történő mérséklése.

Környezetkímélő agrotechnika elterjedésének támogatása az agrártermelésben is.
Az állattartás körülményeinek javítása, az állattartás szigorú szabályozása.
Felszín alatti – ivóvizet szolgáltató – rétegvíz bázis védelme.
Az egészséges ivóvíz hosszú távú biztosítása.

3.3. Önállóan kezelt hatótényezők területén

3.3.1. Hulladékgazdálkodás

Országos célok:

HUL-2. A szervezett hulladékgyűjtés arányát közel 100%-ra kell növelni, a veszélyes és hasznosítható komponensek szelektív gyűjtését el kell kezdeni az infrastruktúra megteremtésével.

HUL-3. Évente legalább 10-15 regionális lerakót kell létesíteni átlagosan 2 millió m³ évi összkapacitással. Megfelelő műszaki védelemmel rendelkező regionális lerakókat kell építeni. Csökkenteni kell az illegális lerakást, bezárni a nem megfelelő műszaki védelemmel, illetve az engedély nélkül működő lerakókat.

HUL-4. A hulladékhasznosítás arányát növelni kell a keletkező hulladék mintegy 25-30%-ának újrafeldolgozásával vagy másodnyersanyagként való hasznosításával.

HUL-5. A települési folyékony hulladék mennyiségének csökkentéséhez növelni kell a csatornázott területek arányát (vagy megfelelő közműpótló megoldást kell találni).

HUL-6. A közcsatornákkal nem rendelkező területeken növelni kell a környezetkímélő szennyvízszikkasztással elhelyezett szennyvizek arányát a leghatékonyabb megoldások legalább 30%-ra történő emelésével.

HUL-7. A folyékony hulladék fogadó/kezelő kapacitást, a szennyvíztisztítóba kerülő hulladék arányát növelni kell.

HUL-8. Be kell zárni a nem megfelelő műszaki védelemmel működő lerakókat, ehhez felmérés és rangsorolás szükséges.

HUL-9. A termelési nem veszélyes hulladékok mennyiségét teljes körűen fel kell mérni, és csökkenteni kell – megfelelő szabályozással és gazdasági ösztönzőkkel – a hulladékszegény és fajlagosan kevesebb anyagot felhasználó technológiák bevezetésével, az újrafelhasználás és újrahasznosítás arányának növelésével.

HUL-12. Növelni kell a hulladékhasznosítás arányát. A hasznosíthatatlannak minősülő veszélyes hulladékok esetében a hulladék-gyűjtés rendszerének az ellenőrizhető ártalmatlanítást (égetés, lerakás) kell elősegítenie.

HUL-13. Az átmeneti tárolást fokozatosan meg kell szüntetni.

HUL-14. Növelni kell a termikusan ártalmatlanított hulladékmennyiség arányát.

HUL-15. Technológia- és termékváltás szükséges a hulladékmennyiség csökkentéséhez.

HUL-17. A veszélyesnek tekintett kórházi hulladékok ártalmatlanítására több intézményt kiszolgáló égetőket kell létesíteni, megyénként átlagosan egyet.

2000. évi XLIII. hulladékgazdálkodásról szóló törvény alapján a települési szilárd hulladék jelenlegi szervesanyag-tartalmát le kell csökkenteni:

– 2004. július. 1-ig 75 %-ra,

– 2007. július. 1-ig 50 %-ra,

– 2014. július. 1-ig 35 %-ra.

A keletkező csomagolóanyagokat hasznosítani kell 2005. július. 1-ig legalább 50 %-os arányban.

Megyei célok:

A hulladék képződés megelőzése,

A keletkező hulladék mennyiségének minimalizálása és veszélyességének csökkentése,

A keletkező hulladék újra hasznosítása,

A nem hasznosítható hulladék ártalmatlanítása és csak legutolsó sorban legyen megoldás a biztonságos lerakás.

A működő és a már felhagyott hulladéklerakók környezetkárosításának megakadályozása.

El kell érni, hogy a keletkező szennyvizek ne szennyezzék a sérülékeny vízbázisokat, a felszíni és a felszín alatti vízkészleteket,

Törekedni kell arra, hogy a tisztított szennyvizek és szennyvíziszapok környezetkímélő módon újra hasznosuljanak,

EU normák teljesítése 2010-re a kommunális szennyvizekre vonatkozóan.

Települési célok:

A törvény alapján a települési önkormányzatnak helyi hulladékgazdálkodási tervet kell készítenie, amelyben a hulladék típusa, mennyisége, hulladékkezelési intézkedések és a települési hulladékgazdálkodási céloknak kell szerepelniük.

A szennyvízelvezetés- és tisztítás megoldása, a meglévő „hulladéklerakó-telep” rekultiválása.

3.3.2. Zaj- és rezgés elleni védelem

A környezetvédelmi törvény célként fogalmazza meg, hogy az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítását biztosítani kell. A környezeti zaj szempontjából is döntő jelentősége van az építészeti tervezésnek, településrendezésnek.

A zaj- és rezgés elleni védelem kettős feladatrendszerrel jelent. Egyrészt jövőbeni feladat minden a települést érintő a megengedettnél nagyobb zaj- és rezgés megelőzése, másrészt a meglévő zaj- és rezgés terhelés kívánatos mérték alá csökkentése, illetve a hatásuk csökkentése.

Az építmények elhelyezésével és kialakításával kapcsolatos követelmények között különálló pontként jelenik meg a zaj és rezgés elleni védelem. Ez előírja, hogy az adott építmény rendeltetészerű használatával járó környezetterhelés az adott helyen a megengedett mértéket ne lépje túl. A zaj- és rezgésvédelemről szóló rendelet a hangsúlyt a megelőzésre helyezi. Új létesítmények esetén a tervezés során lehet ugyanis viszonylag kisebb költséggel megfelelő mértékű zaj- és rezgéscsökkentést elérni.

A meglévő létesítmények zaj- és rezgéscsökkentését fokozatosan, hosszabb idő alatt lehet csak megoldani. A meglévő közlekedési létesítmények forgalma által okozott zaj és rezgés mértékének jelentős csökkentése csak hosszabb idő elteltével valósítható meg, mert jelentős pénzügyi forrásokat igényel.

A rendelet a településeken belül különböző védettségű területeket különböztet meg. A fokozottan védett területeken a rendelet szerinti határértékeknél 5 dB-lel alacsonyabb értékekkel kell teljesülniük. Védetté így egyes lakónegyedek, gyógy- és üdülőterületek, a települések egyes kulturális műemléki vagy pihenési célokat szolgáló részei nyilváníthatók.

A közlekedési zajkibocsátás a sebesség csökkentésével és annak fokozott, rendszeres ellenőrzésével mérsékelhető. Másrészt, ahol elegendő az út menti terület zajárnyékoló növény-sáv telepítésével csökkentendő a zajterhelés.

A fentiek alapján a zaj- és rezgésvédelemmel kapcsolatban a településen megfogalmazható célok és feladatok:

Célok

A lakóövezetekben a zajterhelés növekedésének megakadályozása,
A közúti közlekedésben megvalósítani minden lehetséges zajcsökkentő intézkedést,
Az ipari telephelyek kijelölésénél az előírások maradéktalan betartása és a meglévő telephelyek zajkibocsátása növekedésének megakadályozása,
Szórakoztató létesítmények, rendezvények okozta zajterhelés csökkentése.

Feladatok

Zajvédelmi övezetek szükség szerinti kialakítása és az egyes övezetekre vonatkozó előírások következetes betartatása,

A szórakoztató ipari egységek kötelezése az előírások betartására,

Hatékony érdekérvényesítő eszközrendszer bevezetése a lakóterületek védelme érdekében,

A lehetséges forgalomszervezési eszközök alkalmazása a forgalmas belterületi utakon (sebesség csökkentés, korlátozások),

Passzív zajvédelem kialakítása azokon a helyeken, ahol más eszköz nem áll rendelkezésre.

3.3.3. Közlekedés környezeti hatásai

Települési célok:

A helyi közlekedéssel és annak környezeti hatásaival összefüggő adatok, információk összegyűjtése, adatbázisba rendezése.

A településfejlesztés (különösen közlekedésfejlesztés) tervezése során a környezetvédelmi szempontok fokozott figyelembevételével, a tervezés szakmai és lakossági nyilvánosságának biztosítása.

A közlekedés eredetű légszennyezés csökkentése.

A közlekedés eredetű zajszennyezés csökkentése.

A közlekedés eredetű területfoglalás (járda, zöldterületek, lakótelepi parkolók telephelyként történő foglalása, engedély nélküli parkolás) csökkentése.

A közlekedésből származó rendkívüli környezetveszélyeztetés csökkentése.

A tömegközlekedés szolgáltatási színvonalának megőrzése, javítása.

A kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása, a helyi közlekedés környezeti terheinek csökkentése, egészséges életmód kialakítása.

3.3.4. Ipari, bányászati tevékenység környezeti hatásai

Települési célok:

A „tisztább technológiák” bevezetése, különösen a légszennyező anyagok, szennyvizek és hulladékok mennyiségének csökkentése.

Kiemelkedő szerepe van a környezetvédelmi iparnak, fontos eszköze lehet az ipari szerkezet átalakításának és az exportfejlesztéseknek is.

A Nemzeti Környezetvédelmi Programnak a környezeti elemek védelmére vonatkozó előírásaiból szinte minden területnek, valamint az önállóan kezelt hatótényezőknek előírásai egyaránt vonatkoznak az ipari hulladékokra, az ipari tevékenység környezeti hatásaira.

Ennek megfelelően kiemelt fejlesztési területek:

- a levegőtisztaság védelmét biztosító kibocsátás-csökkentése,
- minőségfejlesztés,
- műszaki fejlesztés,
- korszerű kezelési technológiák kifejlesztése, elterjesztése,
- környezeti problémák feltárása, rehabilitáció megkezdése,
- környezeti ipar fejlesztése,
- hulladékszegény technológiák elterjesztése,

- hulladékhasznosításai arány növelése,
- másodnyersanyag hasznosítási arány növelése,
- informatikai fejlesztések,
- monitoring rendszer kiépítése, működtetése.

3.3.5. Környezetbiztonság

Egy település életében a biztonság, és ezen keresztül a környezetbiztonság is különös jelentőséggel bír. Ahhoz, hogy a település környezetbiztonsága megfelelően megoldható legyen, ismernünk kell a környezetbiztonságot, veszélyeztető tényezőket.

A potenciális veszélyforrások ismeretében már könnyebben megoldható a gyors és hatékony megelőzés, az esetleges elhárítás és az előforduló havária-jelenség elhárítása, és a sérült környezet helyreállításának megteremtése.

A környezetbiztonságot veszélyeztető üzemek, létesítmények pontos ismerete jelentős szereppel bír. Az esetlegesen keletkező veszélyek gyors és pontos megelőzésére.

B.

A település hatáskörébe tartozó környezetvédelmi célok

3.4. A környezet igénybevételével, terhelésének és szennyezésének csökkentésével összefüggő helyi feladatok számbavétele

3.4.1. Levegőtisztaság-védelem

A mezőgazdaságból eredő porszennyezés csökkenthető a település környéki, az uralkodó szélirányba telepített védő és rekreációs erdők ültetésével, az erdőterületek bővítésével. A hatékony földhasználat egyik lehetősége a művelési ág megváltoztatása, a birtokrendezéssel összehangolt, többcélú gyepesítés és erdősítés. A defláció által sújtott területek lehatárolása, a megfelelő agrotechnika alkalmazásával a talajelhordás, és az azzal összefüggő tápanyag és humuszmentés mérséklése, valamint mezővédő erdősávok telepítése. A táblák kialakításánál célszerű figyelembe venni az uralkodó szélirányt is. A megfelelő agrotechnikai beavatkozás is eredményes lehet. A repülőgépes növényvédelem előírásainak maximális betartása is csökkentheti a levegőszennyezést.

Az állattenyésztés során keletkező bűz mérsékelhető az alkalmazott termelési rendszerek, tartási és takarmányozási technológiák elemeinek módosításával, az EU normáknak is megfelelő jelleg erősítésével és a keletkezett hulladékok szakszerű tárolásával, kezelésével és hasznosításával. A bűzzel járó tevékenység során az elérhető legjobb technikát kell alkalmazni. Az állati hullák és állattartási maradékok kezelése során alapvető különbséget kell tenni a hasznosítható, pl. szárított állati takarmány készítésére alkalmas és engedéllyel rendelkező feldolgozó üzemekben feldolgozható tetemek, illetve hulladékok vonatkozásában, valamint a veszélyes hulladéknak minősülő, tovább nem hasznosítható (pl. bomlásnak induló, fertőzött, stb.), ezért végleges ártalmatlanításra, megsemmisítésre szoruló hányad esetében. A településen döngkút működik, ahol elföldelik az elhalt állati tetemeket. Célravezetőbb megoldás lenne a hasznosítás.

A földhasználat rendezése során legelővé minősített területeket minél előbb gyepesíteni kell, a meglévő gyepnek egy része felújításra szorul. A legelőterületek növelése csökkenti a széleroziót, kiporzást és egyben lehetőséget teremt a legeltető állattartás bővítésére. A legelők egyhangúsága galériaerdők telepítésével oldható fel, melyek egyben környezetvédelmi funkciót is betöltenek. Ezáltal részben már az ökológiai gazdálkodás feltételei is megvalósulnak.

Az első lépés a terület feltérképezése, majd ezt követi az irtás megszervezése közterületen elsősorban közmunkával. A magánterületeken terjedő gyomok irtására kötelezően végrehajtandó helyi jellegű szabályozást kell megalkotni, a megszegőkkel szemben pedig szankcionálást kell alkalmazni.

A közlekedési eredetű légszennyezés csökkentésének a lehetőségei a településen: belső úthálózat fejlesztése, portalanított utak építése a meglévő földutak helyett, külterületi úthálózatok fejlesztése, rendszeres karbantartása, további út menti fasorok telepítése, szállítási igények racionalizálása, tömegközlekedés, szállítás fejlesztése, gépjárművek károsanyag kibocsátásának csökkentése, esetleg a jelentősebb légszennyezést okozó közúti járművek és mezőgazdasági gépek forgalomból való kizárása, elkerülő utak kiépítése.

A települési önkormányzat jegyzőjének a hatáskörébe tartozik a háztartási berendezések légszennyező forrásaira, valamint a 140 kW névleges bemenő hőteljesítményt meg nem haladó tüzelő- és egyéb kizárólag füstgázt kibocsátó berendezések forrásaira megállapított levegővédelmi követelmények betartásának ellenőrzése. Az ő hatáskörébe tartozik az avarégetés szabályozása is.

A kommunális eredetű légszennyezés csökkentésének lehetőségei: gázfűtésre való átállás teljes körűvé tétele mind a lakosságnál, mind pedig a gazdálkodóknál, vállalkozóknál, intézményeknél, hulladékkezelés, avarégetés jogi szabályozása, tiltása.

További feladatok: a lakosság kommunális eredetű légszennyezésének csökkentése, a lakások gázhálózatra való rákötésének teljes körűvé tétele, az úthálózat javítása és bővítése, a szennyvízelvezető csatornarendszer kiépítése, légszennyezést okozó létesítmények betelepítésének megakadályozása, üzemelő létesítmények ellenőrzése, a szükséges beavatkozások előírása, megvalósítása, új létesítmények üzembe helyezésekor az emissziós határértékek betartása és a mezőgazdasági technológiákból eredő levegőminőségi romlás megakadályozása.

3.4.2. Vizek védelme

A belvíz- és árvízhelyzetet nem lehet közvetlenül, csak az adott település viszonylatában vizsgálni, hanem a környező kistérség átfogó vizsgálatára van szükség.

Szükséges a csapadékvíz-elvezető művek kiépítése (nem csak a belterületen), műszaki állapotuk esetenkénti minősítése. Szintén fontos a belvízelvezető művek feliszapolódásának megakadályozása, gyomnövényektől való megtisztítása. A feliszapolódott és benőtt medrű elvezető csatorna vízvezető képessége erősen lecsökken, ami vízszintemelkedést és másodlagos elöntéseket okozhat.

Távlati célként megvalósítandó az engedély nélküli felszínalatti vízkitermelés megszüntetése, ugyanezen rétegek szennyező forrásainak felderítése és a veszélyeztetés megszüntetése. A felszíni szennyeződések (mezőgazdaság) bekerülő nitrit, nitrát és foszfor szennyezés megszüntetése szintén a stratégiai célok, közé tartozik. Ugyanez mondható el a nem természetes eredetű diffúz mikro- és makroszennyeződésekről is. Szintén megoldandó az arzén, vas és mangán tartalmú ivóvízbázisok ivóvízellátással kapcsolatos tisztításánál keletkező melléktermékek megfelelő rendezése.

Szintén az egészséges ivóvízfenntartás érdekében szükséges a vízellátó hálózatok szükség szerinti tisztítása, karbantartása, a kikerülő szennyeződések megfelelő kezelése, elhelyezése.

3.4.3 Földvédelem

A térségben a **legfontosabb természeti potenciál a talajtakaró**, melynek ésszerű használata és védelme az agrárfejlődés nélkülözhetetlen feltétele, ehhez azonban a jelenlegi hasznosítás térségi szinten nem felel meg. A területek minősége országos összehasonlításban gyengébbnek tekinthető.

A környezet állapotát befolyásoló emberi tevékenységek, mint a terület-felhasználás, mezőgazdasági tevékenység, az erdő- és vadgazdálkodás, vízgazdálkodás érinti leginkább a terület földvédelmi kérdéseit. Az ipar nem túl nagy aránya szerencsére tartós, vagy visszafordíthatatlan környezetkárosító hatást eddig még nem okozott.

A területen jelentős arányban található sérülékeny talajok, ahol talajdegradáció és elszennyeződés fenyeget. A talaj-degradációnak a térségben észlelhető formái igen sokrétűek, úgymint a talajerózió, az elsavanyodás, a szikesedés, a fizikai és a biológiai degradáció, a talaj tápanyagforgalmának romlása és a talaj elszennyeződése. Ezért a talajkészlet minőségének megőrzése, javítása, valamint a talajok ésszerű hasznosítása a fenntartható agrárfejlődés kialakításának nélkülözhetetlen feltétele.

A talajokat érintő fizikai és kémiai romlás azonban, bár eltérő mértékben, de megfigyelhető.

A talajvíz szintje kedvezőtlenül magas a terület nagyobbik részén. Így legnagyobb gond a belvizes időszakokban megemelkedő talajvíz, amikor nem csak a talajszerkezet romlása következik be, de a sók felszín közeli szintbe emelkedése ún. másodlagos szikesedést eredményez. Ez a terület legsúlyosabb, hosszútávon is ható problémája. Ezért mélyben sós réti és szolonyeces réti talajokon meg kell oldani a belvízrendezést, és kerülni kell a sós vizek öntözésre való felhasználását is.

A korábbi nagytáblás művelés, a gyepes feltörése, esetenként az erdősávok megszüntetése, stb. nagymértékben hozzájárult a talajdegradáció és az elszennyeződés megjelenéséhez. A talajok szerves-anyag tartalmának csökkenését eredményezte a szervesanyag-utánpótlás elmaradása, a helytelen és gyakran felesleges tarlóégetések, a szakértelem hiányára vagy gyakran a megfelelő gépi- és pénz-eszköz hiányára visszavezethető helytelen, vagy túlművelés (pl. porosra művelés, eke/tárcsa-talp betegség, vagy a mélyművelés elmaradása), más esetekben a megemelkedő belvíz okozta degradáció. A helytelen agrotechnika okozta probléma, részben a szakmai tudás emelése és a szaktanácsadás révén gyakorlatilag kikapcsolható.

A talajelsavanyodás általános problémának mondható a térségben is. Az agrár-termelő területeken a földrajzi helyzetből származó emissziók, a talajok csökkenő szervesanyag-készlete, valamint az elmaradt meszezések tovább rontották ezt a helyzetet. Talajvédelem szempontjából nem jellemző a nagyadagú, helytelen műtrágyázás okozta talaj-savanyodás.

Szakszerű földhasználat és földvédelem megvalósítása igényli a korábban feltört gyepes visszagyepesítését, a gyenge minőségű – és arra alkalmas – szántóterületek erdősítését, erdősávok telepítését; szakszerű talajművelést, tápanyag-utánpótlást, növényvédelmet és vízgazdálkodást. Meg kell oldani a talajjavítást; meliorációs létesítmények üzemképességének fenntartását, ésszerű fejlesztését és a szaktanácsadási rendszer fejlesztését.

Az integrált földhasználati rendszer alapelve szerint a termőterületet mindenütt arra és olyan intenzitással kell hasznosítani, amire az a legalkalmasabb, illetve amit károsodás nélkül képes elviselni. Ennek az elvnek megfelelően a mezőgazdasági területeken a környezeti és természeti adottságok figyelembevételével, de termelésfejlesztési szempontból is az alábbi földhasználat kialakítása a cél:

A terület kisebb felén belterjes (intenzív, high input) termelési célú földhasználat (a kedvező agroökológiai potenciál és tájgazdálkodás szempontjait figyelembe véve);

A terület nagyobbik felén, a mezőgazdasági termelésre kedvezőtlen természeti adottságú területeken külterjes (extenzív, low input) termelési célú földhasználat lehet.

Megnő a védelmi (vízminőség-, talaj-, természet- és tájvédelmi) célú földhasználat is.

A megmaradó mezőgazdasági területeken a termőhelyi adottságok fokozottabb érvényesítésével erősíteni kell a termelésben a minőséget és a tájjelleget, és a legkedvezőbb adottságú területeken profitorientált mezőgazdasági termelést kell folytatni, a jelenleginél intenzívebb szinten, esetleg az egyedi termékek termelését kell preferálni (öntözéses zöldség- és gyü-

mölcssterületek, vetőmagtermesztés, gyógynövény-termesztés, ipari növényekre alapozott biodízel termelés meghonosítása, stb.) a földvédelem fokozottabb követésével.

Természetvédelmi területek célirányos hasznosítása; vizes élőhelyek fenntartása, rehabilitációja; füves élőhelyek fokozott védelme, érintetlen, természet szerű állapotának megőrzése ugyancsak összefügg a mezőgazdasági területek használatával és védelmével. A területen jelentős az időlegesen és állandóan vízzel borított területek aránya, ahol a természetes vízi élővilág növeléssel, a vadász- és horgászturizmus feltételeinek javítása egyfelől a tájra korábban jellemző természetközeli állapot részbeni visszaállításához, másfelől a helyben megtermelhető haszon növeléséhez járulnak hozzá. Ezekon környezetvédelmi szempontokat kell érvényesíteni.

Extenzív, alacsony eszközigenyű termelésre kell törekedni azokon a területeken, ahol a termelés szerény mértékű, jövedelemkiegészítő állami támogatással fenntartható, de támogatás nélkül nem lenne életképes.

A közelmúlt vízkárai s a korábbi években bekövetkezett sorozatos aszályok sürgetően vetik fel a természeti tényezők előnyeinek magasabb fokú használatával együtt, a káros hatásokat kivédő-megelőző beavatkozásokat. Az intenzív területeken síkvidéki vízrendezési, belvíz-elvezetési munkák, az öntözés; természetvédelmi területeken, valamint a talaj- és árvízvédelmi területeken „értékmegőrző” mező- és erdőgazdálkodás kialakítása és fenntartása javasolt.

A földvédelem a földhasználaton túl itt erősebben kapcsolódik össze a környezetvédelemmel is. A mezőgazdasági földterület funkcionális változtatása megfelelőbb területhasználatok javára, a meglévő földterületen szükséges művelési ágak váltásával, az ételkészítés-feldolgozás új súlypontjainak kialakításával, de a természeti adottságok, a vízfelületek és a művelési ág változások nyomán növekvő pusztás- és erdős területek bevonása az idegenforgalmi kínálatba a falusi és tanyasi háttérre alapozva oldhatók meg.

3.5 Az emberi egészség és az életminőség helyi környezeti feltételeinek javítása

Az elsődleges cél – tekintve az emberek egészségi állapotát meghatározó tényezők prioritásait – a fenntartható gazdaságfejlesztés lenne, mely megfelelő alapot nyújtana a kedvezőtlen demográfiai és társadalom-eróziós folyamatok fékezéséhez, valamint a szociális és egészségügyi körülmények javításához.

A tervezett vagy tervezendő gazdaságfejlesztési programoknak feltétlenül szem előtt kell tartania a környezet-egészségügyi szempontokat, különösen a megelőzés elvét (kiemelt figyelmet kell fordítani a környezetkímélő technológiák támogatására, elterjedésének és elérhetőségük segítésére), különösen tekintettel a vízi-, szárazföldi és falusi turizmus fejlesztésére való törekvésekre, hiszen ezeknek alapfeltétele az egészséges környezet.

A levegő állapotát terhelő nagy volumenű vagy hatású szennyezés előfordulása nem jellemző, cél az esetleg negatív irányba mutató tendenciák még időben történő mérséklése. (Pl. pollen-felszaporodás megelőzése a parlagos területek gondozásával, a levegőt bármilyen mértékben szennyező üzemek kibocsátásának kontroll alatt tartásával, a KÖFE segítségével.)

Környezetkímélő technológiák és agrotechnika elterjedésének támogatása az agrártermelésben is (kemikália-használat ésszerűsítése, biogazdálkodás, birtokszerkezet, vetésforgó, mezővédő erdősávok, állattartás körülményeinek javítása, belterületi állattartás szigorú szabályozása.)

Felszín alatti – ivóvizet szolgáltató – rétegvízbázis védelme, a felszíni és talajvizekbe és a talajba jutó szennyező anyagok mennyiségének csökkentése (a bejutás megelőzése, szennyvízelvezető csatornahálózat, települési hulladékgyűjtés és elhelyezés korszerűsítése).

3.6 A helyi természeti erőforrások megőrzése, fenntartása, az azokkal való ésszerű, takarékos gazdálkodás feltételeinek megteremtése

Elsődleges feladat a régi Nagy-Sárrét vízivilágának visszaállítása, illetve ennek fenntartása. Ez számos rekonstrukciós munkával, csatornák megszüntetésével, csapadékvíz visszatartásával, valamint többszöri árasztással lehetséges.

Egyéb feladatok: A területet egykorú faállományok jellemzik, mely sok fészkelő madárfaj lehetőségeit csökkentik. Ezért nem elhanyagolható tevékenység a mesterséges odúk kihelyezése, mely munkálatokban az iskola segítsége nem elhanyagolható. Fontos tevékenység a ragadozó madarak fészkelő helyének biztosítása. Ez megoldható egyrészt fonott kosarakkal, illetve műfészkek kihelyezésével.

Célszerű egy olyan program kidolgozása, ami az ide látogató természetszerető emberek igényeit követi. Ez egy részletesebb felmérés, amelyből kiderül, hogy az ide látogatók mennyire más-más célból érkeznek, és mennyire különbözik az érdeklődésük. Minden esetben a turisztikai információkat bővíteni szükséges és a könnyebb hozzáférést biztosítani kell.

A település kisebb-nagyobb zöldterülete rendezett és gondozott. A közigazgatási területen viszont jelentős azon területek mértéke, melyeken a zöldfelületen növelni lehet. Lehetőség van külterületeken erdősítésre, főként a volt mezőgazdasági hasznosítású földeken. A zöldfelületek növelése szempontjából elsődleges kritérium, hogy a telepítések során csakis kizárólag őshonos és tájba illő fajokat használjunk. Erdősítés esetén figyelembe kell venni, hogy az ne a szikes területek kárára történjék, hiszen ezek a gyepfelületek számos természeti értéket foglalnak magukba. Nagyobb mértékű fejlesztés lehetséges a NKP stratégiai céljait követve a sport és rekreációs szerepű létesítmények, és területek tekintetében.

3.7 A helyi környezetvédelmi feladatok összhangba hozatala más önkormányzati feladatokkal

Célszerű időszakonként (az előírásoknak megfelelően) a meglévő rendezési tervek felülvizsgálata, aktualizálása, a hiányzó rendezési tervek pótlása, megfelelő környezetvédelmi és egyéb szabályozási szempontok beépítése.

Szintén indokolt a település környezetvédelmi és köztisztasági rendeletének felülvizsgálata, korszerűsítése.

Szükséges a települési arculat megtervezése, a feladatok rangsorolása és a megfelelő sorrend szerinti megvalósítása. E tárgykörhöz kapcsolódik a felhagyott bányagödrök, hulladéklerakó helyek területi rehabilitációja.

A leglényegesebb feladat a tájra jellemző, tájképet nem zavaró épületek, lakóházak építésének ösztönzése.

A 16/1996. (VII. 15.) BM-KTM együttes rendelete előírja minden településre, hogy
– oldják meg a településen keletkező szilárd és folyékony hulladék összegyűjtését, elszállítását;

– az összegyűjtött és elszállított hulladékokat a környezettől elszigetelve vagy anyagi minőségének megváltoztatásával kezelje.

A jogszabály által előírt szakmai követelmények:

– a gyűjtést és szállítást úgy kell végezni, hogy szennyezés ne történjen;

– a szállító eszközök rendszeres tisztítását és fertőtlenítését meg kell oldani;

– a települési szilárd és folyékony hulladékot engedélyezett ártalmatlanító-telepen szabad elhelyezni;

– az összegyűjtött hulladék mennyiségét és minőségét nyilvántartásba kell vennie az ártalmatlanító-telep üzemeltetőjének;

– ha a települési szilárd hulladék, bomló szerves anyagokat tartalmaz, akkor hetente legalább egyszer el kell szállítani a hulladékot;

– a nagyobb méretű berendezési tárgy (lom), illetve a naponta keletkező hulladék, szokásos mennyiséget meghaladó falomb, vagy kerti hulladék szervezett összegyűjtéséről és elszállításáról (lomtalanítás) évente legalább egy alkalommal gondoskodni kell.

2000. évi XLIII. hulladékgazdálkodásról szóló törvény alapján a települési önkormányzatnak helyi hulladékgazdálkodási tervet kell készítenie, amelyben a hulladék típusa, mennyisége, hulladékkezelési intézkedések, és a települési hulladékgazdálkodási céloknak kell szerepelniük.

A környezetvédelmi törvény célként fogalmazza meg, hogy az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítását biztosítani kell. A környezeti zaj szempontjából is döntő jelentősége van az építészeti tervezésnek, településrendezésnek. Az építmények elhelyezésével és kialakításával kapcsolatos követelmények között különálló pontként jelenik meg a zaj és rezgés elleni védelem. Ez előírja, hogy az adott építmény rendeltetészerű használatával járó környezetterhelés az adott helyen a megengedett mértéket ne lépje túl. A zaj- és rezgésvédelemről szóló rendelet a hangsúlyt a megelőzésre helyezi. Új létesítmények esetén a tervezés során lehet ugyanis viszonylag kisebb költséggel megfelelő mértékű zaj- és rezgéscsökkentést elérni.

A meglévő létesítmények zaj- és rezgéscsökkentését fokozatosan, hosszabb idő alatt lehet csak megoldani. A meglévő közlekedési létesítmények forgalma által okozott zaj és rezgés mértékének jelentős csökkentése csak hosszabb idő elteltével valósítható meg, mert jelentős pénzügyi forrásokat igényel.

A közlekedési zajkibocsátás a sebesség csökkentésével és annak fokozott, rendszeres ellenőrzésével mérsékelhető. Másrészt, ahol elegendő az út menti terület zajárnyékoló növény-sáv telepítésével csökkentendő a zajterhelés.

A fentiek alapján a zaj- és rezgésvédelemmel kapcsolatban a településen megfogalmazható feladatok:

- a szórakoztató ipari egységek kötelezése az előírások betartására, hatékony érdekérvényesítő eszközrendszer bevezetése a lakóterületek védelme érdekében,
- a lehetséges forgalomszervezési eszközök alkalmazása a forgalmas belterületi utakon (sebesség csökkentés, korlátozások),
- passzív zajvédelem kialakítása azokon a helyeken, ahol más eszköz nem áll rendelkezésre.

3.8. Helyi civil szerveződések környezetvédelmi tevékenységének elősegítése, igénybevétele, a környezet állapotának feltárásában, megismerésében, javításában

A környezetvédelmi program fontos szegmensét jelentik a társadalom és a gazdaság között katalizáló szerepet betöltő civil szervezeteket.

Azt a közösségi teret, amely sok esetben kitöltetlen a társadalom és gazdaság között a civil szervezetek kellő segítségével és hatékonysággal képesek kitölteni.

Az intézmények klasszikus feladatain túl fontos a közösség szervezés ösztönzése, civil szervezeti partnerek létrehozása, s ezek szektorális megközelítése. A civil szervezetek térbeli és időbeli kapcsolata a világgazdaság számos szegmensével és a telekommunikáció rohamos fejlődésével megkönnyítheti, gyorsíthatja az infrastrukturális integrációt, erősíthetik a térségi identitást és betölthetik a társadalmi kontroll szerepét is, mely szervezetek hálózata a térség területén nem éri el a megyei átlagot célszerű a humán erőforrás mind racionálisabb és hatékonyabb felhasználása az élet minden területén.

A civil szféra Magyarországon a rendszerváltás után gyors fejlődésnek indult. Ma már több mint 50 ezer szervezet működik, kisebb-nagyobb hatékonysággal.

Egy településen a helyi társadalom fejlettségének csak egyik mérőeszköze lehet a civil szervezetek száma, ennél sokkal lényegesebb, hogy mennyire hatékonyan működnek, magukénak érzik-e a településük fejlődését, hajlandók-e ezért tenni is valamit!

Ha megyei szinten nézzük ezt a mutatót, akkor azt tapasztaljuk, hogy első helyen a szabadidő, hobbi szervezetek találhatók, majd ezt követik a sport, oktatás, szociális ellátás, kultúra területén tevékenykedők (az országos sorrend is ugyanez).

Az észak-békési térségben is találunk majdnem minden településen sport és hobbi egyesületet, pl. vadásztársaságokat, labdarúgó szabadidősport klubokat, horgász egyesületeket.

A szociális ellátás és az egészségügy területén az utóbbi években igen megnövekedett a civil szervezetek száma, országosan és a megyében is. Ennek az az oka, hogy ezek a közösségek rugalmasan tudnak reagálni azokra a hiányterületekre, amelyeket az állam nem tud ellátni, nem tud „kiszolgálni”. Ezen típusú szervezetek tevékenysége a legváltozatosabb képet mutatja, hiszen foglalkozhatnak betegségmegelőzéssel, rehabilitációval.

Aktívan tevékenykedő civil közösségek: Csali Horgászegyesület, a Bucsai Óvodásokért- Gondtalan Gyermekkor Alapítvány, Sárréti Vadásztársaság, Vagyon- és Polgárvédők Egyesülete, Balogh László Alapítvány.

A helyi társadalom építésében igen fontos szerepet játszanak a kultúra területén, valamint a településük jövőjéért tevékenykedő egyesületek, alapítványok. Ezen közösségek segítenek a hagyományok, tradíciók megőrzésében, kinyitják a település határait és közvetítő szerepet tölthetnek be a társadalmi-gazdasági élet különböző területén a hosszabb távú kapcsolatok kiépítésében.

Jelen vannak a térségben – bár kisebb számban – a környezetvédelemmel, turizmussal foglalkozó szervezetek is. Ilyen a Sárrét Falusi Turizmusáért Egyesület Szeghalmon, amelynek tagjai térségi szinten gondolkodnak, és az összefogást próbálják erősíteni a kistérség érdekeinek képviseletében.

Valószínű – az élet tette szükségessé –, hogy majdnem minden településen találunk Polgárőrséget.

Egy településen a helyi társadalom kiépültségét mutatja az is, hogy az információk hogyan jutnak el az érintett lakossághoz, vannak-e olyan fórumok, lehetőségek, amelyekből az érdeklődők tájékozódhatnak, és ahol elmondhatják, leírhatják véleményüket. A civil szervezeteken túl a helyi nyilvánosság fontos elemei a helyi lapok, televíziók, rádiók.

Az informatika fejlettsége, az Internet hozzáférési lehetőség a XXI. században már szinte nélkülözhetetlen az érintett területen tevékenykedők számára is. Az Informatikai Kormánybizottság 2001. évi pályázata lehetővé tette, hogy a civil szervezetek számítógéphez és Internet hozzáféréshez jussanak.

A település- közösségfejlesztési folyamatoknak nagyon fontos szerepe lehet a kistérségben a közösségi erőforrások kiaknázásában, ugyanis a folyamatban résztvevők megtanulják elfogadni egymást – különbözőségeik ellenére –, szolidárisak lesznek egymás iránt, megtanulnak közösen cselekedni, és harcolni a változások elérése érdekében.

Fontos egy településen a közösségi színtér megléte az emberek számára, amely helyet, lehetőséget biztosít arra, hogy részt vegyenek a társadalmi életben, a köz- (a közös) életben, a közös problémamegoldásban (a tudatos állampolgári lét megélése).

A *Sárréti Falusi Turizmusáért Egyesület* céljai között találjuk a közösségi szemlélet megerősítését a falusi turizmus elterjesztése érdekében, amely hangsúlyozza, hogy ez a tevékenység egy közösségi vállalkozás egy településen, és a kistérségben is.

A civil szervezetek támogatása is részben önkormányzati feladat, természetesen nem csak az önkormányzati támogatások jelentik a szervezetek anyagi bevételeit, hanem a pályázatok útján megszerzett összegek, valamint a különféle adományok és rendezvények, szolgáltatások bevételei.

A legnagyobb probléma a működési feltételek megteremtése, ugyanis a legtöbb pályázatot erre a célra nem ír ki támogatást. A pályázatok elnyerését akadályozza még, hogy egy részükhöz önerő szükséges, valamint az a tény, hogy a szervezetek vezetésének egy jelentős része nem rendelkezik még kellő szakértelemmel a megfelelő minőségű pályázatok megírásához (ez elsősorban a kezdő szervezetekre, valamint a kisebb településeken tevékenykedő közösségekre vonatkozik. Ebben az értelemben is nagyon fontos szerepe lenne a kistérségi civil irodának, illetve a mögötte álló szolgáltatási rendszernek.

3.9. A helyi gazdaság szereplői tevékenységének összehangolása a környezeti követelményekkel

Közlekedésfejlesztési célok megvalósításának lehetőségei:

A meglévő térségi kapcsolatokon túl a regionális úthálózat fejlesztése.

A meglévő útvonalak folyamatos karbantartása, tisztítása, ill. felújítása.

Portalanított utak építése a meglévő földutak helyett lakossági útépitésekkel. A szállópor veszélyének csökkentése az utak karbantartásával, lakossági közreműködéssel.

A külterületi földutak folyamatos karbantartása.

Parkolóhelyek kiépítése és bővítése.

A meglévő kerékpárút folytatása az átmenő forgalmi utak mellett.

A forgalom akadálymentes áramlására, a balesetveszély és a környezeti hatások csökkentésére forgalmi rendszabályok (tilalmak, sebességkorlátozás) bevezetése.

A település zöldfelületének növelése, fasorok telepítése lakossági közreműködéssel.

Az ipari tevékenységből származó környezetterhelés megelőzése, mérséklése területnek feladatai:

A „tisztább technológiák” bevezetése, különösen a légszennyező anyagok, szennyvizek és hulladékok mennyiségének csökkentése.

Kiemelkedő szerepe van a környezetvédelmi iparnak, fontos eszköze lehet az ipari szerkezet átalakításának és az exportfejlesztéseknek is.

A Nemzeti Környezetvédelmi Programnak a környezeti elemek védelmére vonatkozó előírásaiból szinte minden területnek, valamint az önállóan kezelt hatótényezőknek előírásai egyaránt vonatkoznak az ipari hulladékokra, az ipari tevékenység környezeti hatásaira.

Ennek megfelelően kiemelt fejlesztési területek:

- a levegőtisztaság védelmét biztosító kibocsátás-csökkentése,
- minőségfejlesztés,
- égetési kapacitás növelése,
- műszaki fejlesztés,
- korszerű kezelési technológiák kifejlesztése, elterjesztése,
- környezeti problémák feltárása, rehabilitáció megkezdése,
- környezeti ipar fejlesztése,
- hulladékszegény technológiák elterjesztése,
- hulladékhasznosítási arány növelése,
- másodnyersanyag hasznosítási arány növelése,
- informatikai fejlesztések,
- monitoring rendszer kiépítése, működtetése.

3.10. A környezetvédelemmel kapcsolatos hatósági munka személyi, szervezeti és tárgyi feltételeinek folyamatos megteremtése

Kt.46. § (1) A települési önkormányzat a környezet védelme érdekében

a) biztosítja a környezet védelmét szolgáló jogszabályok végrehajtását, ellátja a hatáskörébe utalt hatósági feladatokat;

- b) a Programban foglalt célokkal, feladatokkal és a település rendezési tervével összhangban illetékességi területére önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki, amelyet képviselő-testülete (közgyűlése) hagy jóvá;
 - c) a környezetvédelmi feladatok megoldására önkormányzati rendeletet bocsát ki, illetőleg határozatot hoz;
 - d) együttműködik a környezetvédelmi feladatot ellátó egyéb hatóságokkal, más önkormányzatokkal, társadalmi szervezetekkel;
 - e) elemzi, értékeli a környezet állapotát illetékességi területén, és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot;
 - f) a fejlesztési feladatok során érvényesíti a környezetvédelem követelményeit, elősegíti a környezeti állapot javítását.
- (2) A megyei önkormányzat az épített és természeti környezet védelmével kapcsolatos feladatok ellátása érdekében
- a) a települési önkormányzatokkal egyeztetett környezetvédelmi programot készít;
 - b) előzetes véleményt nyilvánít a települési önkormányzati környezetvédelmi programokról, illetve kezdeményezheti azok megalkotását;
 - c) állást foglal a települési önkormányzatok környezetvédelmet érintő rendeleteinek tervezésével kapcsolatban;
 - d) elősegíti az 58. § (7) bekezdése szerinti egyezség létrehozását;
 - e) javaslatot tehet települési önkormányzati környezetvédelmi társulások létrehozására.

Kt.48. § (1) A települési önkormányzat képviselő-testülete, illetőleg a fővárosi önkormányzat esetén a fővárosi közgyűlés önkormányzati rendeletben – törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott módon és mértékben – illetékességi területére a más jogszabályokban előírtaknál kizárólag nagyobb mértékben korlátozó környezetvédelmi előírásokat határozhat meg.

(2) A települési önkormányzat környezetvédelmi tárgyú rendeleteinek, határozatainak tervezetét, illetve a környezet állapotát érintő terveinek tervezetét, a környezetvédelmi programot [46. § (1) bek. b) pont] a szomszédos és az érintett önkormányzatoknak, valamint a területi környezetvédelmi hatóságnak [65. § (1) bek. a) pont] megküldi. A területi környezetvédelmi hatóság szakmai véleményéről harminc napon belül tájékoztatja a települési önkormányzatot.

(3) A települési önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozik:

- a) a füstködriadó terv,
- b) a háztartási tevékenységgel okozott légszennyezésre vonatkozó egyes sajátos, valamint az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó szabályok rendelettel történő megállapítása, valamint
- c) a légszennyezettség szempontjából ökológiailag sérülékeny területek kijelölésével kapcsolatos eljárásban való közreműködés.

(4) A (3) bekezdés a) pontjában meghatározott füstködriadó terv rendelettel történő megállapítása Budapesten a Fővárosi Közgyűlés hatáskörébe tartozik.

(5) A polgármester (főpolgármester) levegőtisztaság-védelmi feladatkörébe, illetőleg államigazgatási, hatósági hatáskörébe tartozik:

- a) a füstködriadó terv kidolgoztatása és végrehajtása;
- b) a füstködriadó terv végrehajtása során a légszennyezést okozó, szolgáltató, illetve termelő tevékenységet ellátó létesítmények üzemeltetőinek más energiahordozó, üzemmód használatára kötelezése, az üzemeltető tevékenységének, valamint a közúti közlekedési eszközök üzemeltetésének időleges korlátozása vagy felfüggesztése.

A mezőgazdasági tevékenységből eredő légszennyezés körébe sorolható a lábon álló növényzet, tarló, illetve növénytermesztéssel összefüggésben keletkezett hulladék égetése is.

Ezt a tevékenységet egyébként a 21/2001. (II. 14.) kormányrendelet a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról tiltja, kivéve, ha jogszabály másként nem rendelkezik.

A környezetvédelmi igazgatás

Kt.64. § (1) A környezetvédelmi igazgatás körébe tartozik

- a) a környezetvédelmi hatósági tevékenység ellátása, így különösen a környezethasználat – e törvényben meghatározott szabályok szerinti – engedélyezése, a környezetért való közigazgatási jogi felelősség érvényesítése;
- b) az Információs Rendszer működtetésével kapcsolatos adatkezelési, valamint tájékoztatási feladatok ellátása.
- c) anyagok, termékek és technológiák környezetvédelmi szempontból történő minősítési rendszerének meghatározása, forgalomba hozataluk, illetőleg alkalmazásuk engedélyezése;
- d) a környezeti károk elhárítására irányuló feladatok szervezése.
- e) a leghatékonyabb megoldás, az elérhető legjobb technika alkalmazására vonatkozó követelmények érvényesítése.

(2) A környezetvédelmi igazgatás feladatait e törvény és más jogszabályok rendelkezései alapján a miniszter irányítása alatt álló hivatali szervezet, továbbá a területi környezetvédelmi hatóságok, illetőleg más államigazgatási szervek, a települési önkormányzat és szervei, valamint a jegyző látják el.

A környezetvédelmi hatósági feladatok ellátása

Kt.65. § (1) A környezetvédelmi hatósági feladatokat első fokon

- a) a helyi önkormányzat hatáskörébe nem tartozó ügyekben – ha jogszabály másként nem rendelkezik – a területi környezetvédelmi hatóság (a továbbiakban: felügyelőség),
- b) a helyi önkormányzat hatáskörébe tartozó ügyekben – külön jogszabályok rendelkezései szerint – a polgármester (főpolgármester), illetve a jegyző (fővárosi főjegyző) (a továbbiakban együtt: önkormányzati környezetvédelmi hatóság),
- c) az olyan ügyekben, amelyekben a hatósági feladat tárgyát képező vagyontárgy települési önkormányzat tulajdonában vagy többségi települési önkormányzati tulajdonban van, a felügyelőség látja el.

(2) A felügyelőség – e törvényben nem szabályozott – feladat- és hatáskörét a Kormány, illetékességi területét a miniszter rendeletben állapítja meg.

(3) A felügyelőség a helyi önkormányzatok feladat- és hatáskörét érintő környezetvédelmi ügyekben együttműködik az illetékességi területén működő önkormányzati környezetvédelmi hatóságokkal, és segíti őket környezetvédelmi feladataik ellátásában.

A környezethasználat feltételei és hatósági engedélyezése

Kt.65. § (1) A környezethasználat

- a) környezeti hatásvizsgálat hatálya alá tartozó tevékenységek esetén - a b) pontban foglaltak kivételével – a tevékenységre kiadott környezetvédelmi engedély [70. § (2) bekezdés b) pont; 71. § (4) bekezdés a) pont];
- b) az egyes környezeti hatásvizsgálat hatálya alá tartozó tevékenységek esetén az a) pont szerinti eljárást követően az e törvényben [71. § (4) bekezdés c) pont] és a Kormány rendeletében meghatározott feltételek fennállása esetén [72/A. § (1) bekezdés a) pont] a felügyelőség által kiadott egységes környezethasználati engedély;
- c) az a) pont hatálya alá nem tartozó tevékenységek esetén, de a Kormány rendeletében meghatározott esetekben [72/A. § (1) bekezdés a) pont] a felügyelőség által kiadott egységes környezethasználati engedély;

d) környezetvédelmi felülvizsgálat hatálya alá tartozó tevékenységek esetén a felügyelőség által kiadott környezetvédelmi működési engedély [79. § (1) bekezdés a) pont];

e) egyéb, az a)-d) pont hatálya alá nem tartozó - külön jogszabályokban meghatározott – esetekben a felügyelőség, illetőleg az önkormányzati környezetvédelmi hatóság (a továbbiakban együtt: környezetvédelmi hatóság) által kiadott határozat, vagy szakhatósági állásfoglalásuk figyelembevételével más hatóság által kiadott határozat jogerőre emelkedését követően kezdhető meg, illetőleg folytatható.

(2) A felügyelőség az (1) bekezdésben meghatározott hatósági határozatairól, illetőleg szakhatósági állásfoglalásairól hatósági nyilvántartást vezet.

Környezeti hatásvizsgálat

Kt.67. § (1) A környezetre jelentős mértékben hatást gyakorló tevékenység [(2) bek. a) pont] megkezdése előtt környezeti hatásvizsgálatot kell végezni.

(2) A környezeti hatásvizsgálat szempontjából

a) környezetre jelentős hatást gyakorló tevékenységnek minősül valamely – a Kormány által rendeletben meghatározott – létesítmény vagy művelet telepítése, megvalósítása, meglévő létesítmény vagy művelet felhagyása, jelentős bővítése, valamint a technológia- és a termékváltás, illetve ezek jelentős módosítása;

b) kérelmező: az a) pontban meghatározott tevékenység kezdeményezője, illetőleg gyakorlója.

Kt.68. § (1) A hatásvizsgálat előkészítő és – szükségessége esetén e törvény szabályai szerint – részletes vizsgálati szakaszból áll.

(2) A hatásvizsgálati szakaszok eredményeit a kérelmezőnek

a) előzetes környezeti tanulmányban és

b) részletes környezeti hatástanulmányban kell bemutatnia.

(3) A hatásvizsgálat során fel kell tárnai a tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó más műveletek, továbbá a meghibásodás vagy baleset miatt várható környezeti hatásokat is.

A környezetvédelmi engedély tartalma

Kt.72. § (1) A környezetvédelmi engedély megadására vonatkozó határozatnak tartalmaznia kell:

a) az engedélyes és az engedélyezett tevékenység megnevezését, adatait, továbbá az engedély érvényességi idejét;

b) azokat a környezetvédelmi előírásokat, valamint jogszabályban meghatározott biztosítékdási és céltartalék képzési kötelezettségeket, amelyek kielégítése az engedélyezett tevékenység telepítésének, megvalósításának, módosításának, végzésének és felhagyásának feltétele;

c) a szakhatóságoknak az engedélyezett tevékenység környezetre gyakorolt hatásával kapcsolatos állásfoglalását;

d) indoklásában részletes ismertetést azokról a körülményekről, amelyek figyelembevételével a felügyelőség az engedélyt megadta, illetőleg amelyekre döntését alapította.

(2) A környezetvédelmi engedély iránti kérelmet elutasító döntésnek részletes indoklást kell tartalmaznia, ebben közölni kell azokat a tényeket és megfontolásokat, melyekre a felügyelőség az elutasítást alapította. Egyben a kérelmezőt tájékoztatni kell, hogy az elutasított kérelemtől eltérő megoldással a tevékenység lehetséges-e, vagy arra az adott térségben egyáltalán nincs lehetőség.

Az egységes környezethasználati engedély

Kt.72/A. § (1) Az egyes - külön jogszabályban megjelölt - tevékenységek környezetet terhelő kibocsátásainak megelőzése érdekében, a környezeti elemeket terhelő kibocsátások, valamint a környezetre ható tényezők csökkentésére, illetőleg megszüntetésére irányuló, az elérhető

legjobb technikán alapuló intézkedéseket az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás során állapítja meg a felügyelőség.

(2) A környezeti hatásvizsgálatra vonatkozó, a Kormány által meghatározott szabályokat az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló kormányrendeletben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A települési önkormányzat jegyzőjének a hatáskörébe tartozik a háztartási berendezések légszennyező forrásaira, valamint a 140 kW névleges bemenő hőteljesítményt meg nem haladó tüzelő- és egyéb kizárólag füstgázt kibocsátó berendezések forrásaira megállapított levegővédelmi követelmények betartásának ellenőrzése.

A jegyző hatáskörébe tartozik az avarégetés szabályozása is.

A zajos tevékenységek általános jogi szabályozásának kereteit a zaj- és rezgésvédelemről szóló, többször módosított 12/1983. (V.12.) MT. rendelet adja. A különböző rendeltetésű területek adott pontján megengedhető zaj- és rezgésterhelési határértékeket a 8/2002. (III.22.) KöM-EüM. együttes rendelete szabályozza. A termelő tevékenységet folytató vállalkozások elsőfokú hatósági felügyeletét a területileg illetékes Környezetvédelmi Felügyelőség, a szolgáltató tevékenységet folytató vállalkozások elsőfokú hatósági felügyeletét a település jegyzője látja el.

Az 1991. évi XX. törvény 85. § (1.) bekezdése szerint a települési önkormányzat képviselő testületének feladat- és hatáskörébe tartozik: területek zajvédelmi szempontból védetté nyilvánítása, csendes övezet kialakításának elrendelése a zaj ellen fokozott védelmet igénylő létesítmény körül, helyi zaj- és rezgésvédelmi szabályok kialakítása. A fenti rendelet (2.) bekezdése alapján a polgármester hatáskörébe tartozik szolgáltató tevékenységet ellátó üzemi létesítmény esetén a veszélyes mértékű zajt és rezgést okozó tevékenységek korlátozása, felüggesztése, illetőleg feloldása.

80/1999. (VI. 11.) Korm. rendelet

a telepengedély alapján gyakorolható ipari és szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről

A Kormány a telepengedély alapján gyakorolható ipari és szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről a következőket rendeli el:

1. § (1) A rendelet hatálya kiterjed jogi személyekre, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságokra, természetes személyekre (egyéni vállalkozókra, bedolgozókra), bér munkát, illetve, aktív feldolgozást végzőkre, valamint a külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepeire, amelyek e rendelet mellékletében felsorolt olyan ipari, szolgáltató, raktározási tevékenységet folytatnak, ahol a felhasznált és a technológia során keletkezett anyagok, illetőleg üzemeltetett berendezések miatt a végzett munkafolyamatok következményeként egészségártalom, tűz- és robbanásveszély, vagy zavaró környezeti hatásuk miatt levegő-, víz-, talajszennyezés, zajhatás léphet fel.

(2) A rendelet hatálya nem terjed ki a külön jogszabály szerint környezeti hatásvizsgálatköteles tevékenységekre.

2. § (1) A rendelet mellékletében meghatározott tevékenységeket telepen vagy építményben, építményrészben, mint önálló rendeltetési egységben (a továbbiakban együtt: telep) csak telepengedély alapján lehet megkezdeni, vagy folytatni (a továbbiakban: telepengedély).

(2) A telepengedélyt az ipari, szolgáltató tevékenység végzésére, valamint a környezetre és az egészségre veszélyes anyagok és készítmények raktározására használt telepre a tevékenység folytatója kérelmezi.

3. § (1) A telepengedélyt a telep fekvése szerint illetékes települési önkormányzat (fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat) jegyzőjétől (a továbbiakban: jegyző) kell kérni.

(2) Új telep létesítése, vagy a telepengedéllyel rendelkező telepen folytatott tevékenységi kör bővítése, megváltoztatása vagy módosítása esetén az új telep használatba vételét (építési tevé-

kenység végzése esetén a használatbavételi engedélyezési eljárást követően), illetve a tevékenységi kör bővítésével, megváltoztatásával, módosításával járó tevékenység megkezdését megelőzően kell a telepengedélyt kérni.

(3) A telepengedély nem mentesíti a telepengedély jogosultját a szükséges más hatósági (építési, használatbavételi, a rendeltetés megváltoztatására irányuló stb.) engedélyek megszerzésének kötelezettsége alól.

(5) Amennyiben a telepen a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről szóló 38/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet 2. számú mellékletében felsorolt anyagokat használnak, a szennyvíz közcsatornába vezetésének előfeltétele a vízügyi hatóság által megfelelőnek minősített szennyvíz előtisztító berendezés megléte.

f) a telepen lévő vagy felhasználandó, illetve az alkalmazott technológia során keletkező hulladékokat, egészségre vagy környezetre veszélyes anyagokat, azok gyűjtésének, kezelésének módját, a 233/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet szerinti, előzetesen beszerzett ÁNTSZ tevékenységi engedélyt,

i) ivóvíz-, iparívíz-ellátást, a szennyvízgyűjtést és -elhelyezést, a szennyvíztisztítási megoldásokat,

j) az üzemeltetéshez és/vagy a létesítendő munkahely, tevékenység megjelölésével az egészséget nem veszélyeztető munkavégzéshez szükséges mesterséges szellőztetés módját,

k) a szennyezett levegő elvezetésének és tisztításának helyét és módját, az elszívott levegő utánpótlásának módját,

l) a telep üzemeltetéséhez szükséges hőtermelő berendezés egyedenkénti típusfűtő-teljesítmény adatait,

m) a környezetre gyakorolt hatást (talaj, felszíni és felszín alatti vizek, zaj, bűz, füst, tűz- és robbanásveszély, üzemszerű szennyezés kibocsátása stb.) és az esetleges üzemzavar miatt várható környezeti hatások elkerülésének módját,

n) a környezetre veszélyes technológiák alkalmazása esetén a külön jogszabályban meghatározott környezeti kárelhárítási tervet,

o) a munkavállalók egészségét veszélyeztető tevékenység esetén a külön jogszabályokban előírt munkavédelmi üzembe helyezés várható időpontját,

p) amennyiben van, a környezetvédelmi minősítés (ISO 14000) tényét,

r) a tevékenység végzését engedélyező már meglévő szakhatósági (ÁNTSZ, építési, tűzvédelmi, környezetvédelmi vízügyi, természetvédelmi stb.) hozzájárulásokat, engedélyeket.

5. § (1) Abban az esetben, ha a kérelmező nem rendelkezik korábbi telepengedéllyel, illetve, ha a telepengedélyezési eljárást nem előzte meg építésügyi hatósági engedélyezési eljárás, úgy a jegyző az építésügyi hatóság szakhatósági állásfoglalása alapján a telepengedély kiadására vonatkozó döntése előtt köteles meggyőződni arról, hogy a településrendezési tervben meghatározott övezeti besorolás alapján a kérelemben feltüntetett telepen az adott tevékenység végezhető-e.

(2) Amennyiben az (1) bekezdésben foglalt övezeti besorolás alapján nem kizárt a tevékenység folytatása, úgy a jegyző köteles helyszíni szemlét tartani a telepen, amelyre az engedély kiadását kéri.

A jegyző a helyszíni szemléről értesíti

a) a kérelmezőt,

b) az adott ingatlan és a szomszédos ingatlan tulajdonosait (használóit, kezelőit, társasházak, lakásszövetkezetek esetén azok közös képviselőit),

c) az ÁNTSZ illetékes városi, fővárosi, kerületi intézetét,

d) az illetékes környezetvédelmi szakhatóságot,

- e) az elsőfokú építésügyi szakhatóságot [ha a telep létesítéséhez építési engedély nem szükséges, vagy a működő telephelyen az eredetitől eltérő, a mellékletben felsorolt tevékenységet (is) kívánnak folytatni],
- f) az elsőfokú vízügyi szakhatóságot,
- g) az illetékes rendőrkapitányságot,
- h) a mellékletben *-gal megjelölt esetekben a tűzvédelmi szakhatóságként eljáró hivatásos önkormányzati tűzoltó parancsnokságot,
- i) védett természeti terület esetén a természetvédelmi hatóságot,
- j) a folytatni kívánt tevékenységtől függően az illetékes Megyei (Fővárosi) Növényegészségügyi és Talajvédelmi Állomást, illetve a megyei állategészségügyi és élelmiszerellenőrző állomást,
- k) a polgári védelem illetékes területi szerveinek képviselőit,
- l) azon szakhatóságokat, akik a tevékenység végzéséhez már korábban, előző hatósági eljárásban (pl. építésügyi hatósági engedélyezési eljárásban) hozzájárultak és a hozzájárulásokat a kérelemhez csatolták, a szemlére nem kell meghívni.

(3) A jegyző az értesítést – a kérelemben megjelöltek egyidejű megküldésével – a helyszíni szemle megtartása előtt legalább 15 nappal korábban küldi meg.

Az értesítésben a jegyző felhívja a (2) bekezdés b) pontjában foglalt meghívottak figyelmét, hogy távolmaradásuk a szemle megtartását nem akadályozza. Távolmaradás esetén a szemle időpontja előtt a jegyzőhöz írásban beadott észrevételeket a jegyző a szemlén ismerteti.

(4) A (2) bekezdés c)-j) pontjaiban megjelölt szakhatóságok szakhatósági állásfoglalásukat a szemle megállapításairól felvett jegyzőkönyvbe diktálhatják, vagy az azt követő 15 napon belül írásban közölhetik.

(5) A helyszíni szemlén a jegyző jegyzőkönyvben rögzíti a véleményeket és saját megállapításait.

6. § A jegyző helyszíni szemle megtartása, illetve az 5. § (1) bekezdésében foglaltak vizsgálata nélkül dönthet a telepengedély megadásáról abban az esetben, ha megállapítja, hogy a telepen végzett azonos tevékenységekre adtak telepengedélyt, vagy a tevékenység végzéséhez szükséges – külön jogszabályban meghatározott – rendeltetismódosításra korábban már engedélyt adtak, az engedélyezés során mérlegelendő körülmények időközben nem változtak és a folytatni kívánt tevékenység céljára a telep továbbra is alkalmas. A jegyzőnek a szakhatóságok állásfoglalását ebben az esetben is meg kell kérnie, kivéve, ha a szakhatósági hozzájárulások megadásától három év még nem telt el.

7. § (1) A jegyző a telepengedélyt akkor adja meg, ha a szakhatósági hozzájárulások alapján megállapítja, hogy a telep megfelel a munkavégzésre (munkahelyre) vonatkozó előírásoknak, a tevékenység a telep környezetében élők nyugalma nem zavarja, a dolgozók, a környezetben élők egészségét és a környezetet nem veszélyezteti.

(2) A jegyző a telepengedély megadására vonatkozó határozatáról a kérelmezőn kívül értesíti az eljárásban részt vevő hatóságokat és szervezeteket, valamint az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Felügyelőség területi szervét.

8. § (1) A jegyző a telepengedéllyel kapcsolatban az engedély megadásakor – vagy lakossági bejelentésre indított vizsgálat, illetve a hatósági ellenőrzések megállapításai alapján később is – megfelelő határidő kifizetésével kötelezheti a telepengedély jogosultját meghatározott átalakítások vagy változtatások elvégzésére, illetve intézkedések megtételére.

(2) Amennyiben a telepengedély megadását követően a 4. § a)-c) és e)-r) pontjaiban megjelölt adatokban változás következett be, arról a telepengedély jogosultja 30 napon belül köteles a jegyzőt írásban értesíteni.

A jegyző az adatokban bekövetkezett változásról az engedélyezési eljárásban részt vevő szakhatóságoknak, az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség területi szervének értesítést küld, illetve megteszi a szükséges további intézkedéseket.

(3) Abban az esetben ha a telepengedély jogosultja

a) tevékenységi körét engedély nélkül változtatta meg, illetve további tevékenységgel bővítette, vagy

b) a tevékenységére vonatkozó jogszabályi előírásoknak nem tesz eleget, vagy

c) telepe a hatályos jogszabályi, valamint az engedély alapját képező feltételeknek nem felel meg, vagy az (1) bekezdésben előírt követelményeket nem teljesíti, továbbá

d) felszólítás ellenére sem teszi meg a szükséges intézkedéseket, a jegyző az észlelt hiányosságok megszüntetéséig, de legfeljebb 90 napra a tevékenység telephelyen történő gyakorlását felfüggesztheti, vagy korlátozhatja. A meghatározott időtartam elteltét követően a jegyző a telepengedély visszavonásáról határoz, amelyről értesíti a (2) bekezdésben megjelölt szervezeteket és az egyéni vállalkozói igazolványt kiadó körzetközponti jegyzőt is.

9. § A telepengedély meglétét a jegyzőn kívül az eljárásban résztvevő hatóságok és a fogyasztóvédelmi felügyelőségek is jogosultak ellenőrizni, szükség esetén hatósági jogkörüket gyakorolni, továbbá indokolt esetben a jegyzőnél kezdeményezni a telepengedély visszavonását.

10. § (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő negyedik hónap első napján lép hatályba.

(2) Azok, akik e rendelet hatálybalépésekor már működő telepen végzik a rendelet hatálya alá tartozó tevékenységet, kötelesek 2002. december 31. napjáig telepengedélyt kérni.

(3) Felhatalmazást kap a belügyminiszter, hogy a telepengedélyezési eljárásért fizetendő igazgatási szolgáltatási díj mértékét, megfizetésének, kezelésének és nyilvántartásának részletes szabályait – a pénzügyminiszterrel egyetértésben – rendeletben állapítsa meg.

4. A MEGVALÓSÍTÁS KULCSTERÜLETEINEK MEGHATÁROZÁSA

4.1. A település számára néhány súlyponti, kiemelten kezelt cél/feladat kijelölése

A települési környezetvédelmi programban már az eddigiekben bemutatuk és ismertettük a település számára elvégzendő feladatokat és elérendő célokat. Ezek közül a legjelentősebbek és kiemelten kezelendők:

- belvízveszély elhárítása (környező településekkel összhangban oldható meg);
- hulladék-elhelyezés korszerűsítése;
- a térség „elzártságának” feloldása;
- ivóvízbázis védelmének megoldása;
- a települési (kistérségi) zöldfelületek (parkok, erdők) növelése;
- szennyvízelvezetés- és tisztítás megoldása;
- földvédelem.

A felsorolás talán fontossági sorrendet is jelöl, azonban megemlítendő, hogy a felsorolt elemek közül néhány egymással kölcsönhatásban áll, így a felsorolt elemeknél történő beavatkozásnál figyelembe kell venni a másokban bekövetkező változást is.

4.2. A települési környezetvédelmi célok összehangolása a területfejlesztési tervekkel programokkal

Fejlesztési prioritás, környezetfejlesztés és vízbázisvédelem

A megye környezeti problémákkal foglalkozó fejlesztésének alapvető célja, hogy hosszú távon teremtsen összhangot a környezet és a társadalmi-gazdasági folyamatok között, hiszen a gazdasági döntéshozásnak a környezeti következmények felelősségét is vállalnia kell, a környezetvédelem szempontjainak a gazdasági szabályozásban is érvényesülnie kell. Ennek megfelelően a környezetfejlesztés áthatja az egész területfejlesztést. A környezeti ele-

mek és természeti erőforrások specifikus veszélyeztetettsége miatt a fenntartható fejlődés érdekében önálló programokat is ki kell dolgozni.

A közműháló nyitottsága nagy.

A hulladék szelektív gyűjtése, megnyugtató ártalmatlanítása, illetve elhelyezése környezet-technológiai értelemben településen nem megoldott, a forgalomnövekedés környezeti ártalmait az önkormányzat nem tudja megfelelően korrigálni. Az említett infrastruktúrák kiépítése anyagi forrás, illetve a lakosság környezetcentrikus szemlélete és cselekvőkészsége hiányában lassan halad.

A megye lakosságának mintegy kétharmadát egészséges vízzel ellátó Maros-hordalék-kúp vízkészlet-nagyságának pontosítása ellátás-biztonsági okokból fontos probléma, melynek megoldása nemzetközi együttműködést is igényel, hiszen a vízbázis kétharmad része Románia területére esik. A régebben ismert, részben vagy egészben már megoldott ivóvíz-minőségi gondok mellett az utóbbi években derült fény a szeghalmi-füzesgyarmati körzet néhány településén (a Sárrét területén) a rétegvizek magas jódtartalmára, melynek eltávolítása a gyakorlatban egyelőre még nem megoldott, a víztisztítás költségei pedig magasak.

A lakosság számára meghatározó fontosságú az egészséges élet mindennapi feltételeinek megteremtése (tisztá víz, levegő, egészséges ételmiszer stb.). E téren a mai legfontosabb megyei feladatok: az egészséges ivóvíz biztosítása, a porterhelés mentesítése a nagyobb településeken, megfelelő rekreációs környezet biztosítása.

A térség talajainak kétharmadára a talajtermékenységet gátló tényezők jelenléte, illetve az elindult talaj-degradációs folyamatok a jellemzők (savanyodás, szikesedés, mélyben sófelhalmozódás, nagy agyagtartalom, szerkezetleromlás, defláció), ami még a legjobb minőségű talajokon is problémát jelenthet.

A térség jövője nagyban függ a talajok termőképességének megőrzésétől. Az egészséges élelmiszerek termeléséhez elkerülhetetlen a kemizálás mérséklése. A jelen és a jövő generációk érdekében ezt a technológiai váltást indokolt lenne mielőbb elkezdni.

Az elmúlt időszakok egyre kiszámíthatatlanabb hazai és külföldi árvízi eseményei azt mutatják, hogy tovább kell elemezni az árvízi biztonság kérdését.

A nemzeti vagyón árvízkatasztrófák elleni védelmét – az eddig alkalmazott módszerek (töltésfejlesztések, vész- és szükségtározások) megtartása mellett – ki kell egészíteni a védművek állapotának alaposabb megismerésével, valamint a technika fejlődésének eredményeit felhasználó korszerű információs rendszerekkel.

A természetközeli élőhelyek, erdők, gyepek, wettlandok (az erdő területek a megye területének 4%-át sem érik el) és a védett területek (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) kiterjedése az országos mutatók felét is alig haladják meg. Komoly problémát jelent a természeti környezet rehabilitációjának költségessége, a megfelelő propaganda hiánya a falusi-, öko- és vadász-idegenforgalom, valamint a természet- és tájvédelem kistérségi összekapcsolásának hiánya.

A kistérség a tiszta környezet, a nemzetközileg is értékes „természetes” táj és élővilág (a természeti értékek európai összehasonlításában is egyedülállónak tekinthetők).

Célok

A környezet-egészségügyi szempontok figyelembevételével biológiailag egészséges és esztétikailag kellemes környezet megteremtése, az ivóvízbázis sokoldalú védelme.

A területhasznosítás hosszú távú érdekek szerinti módosításával, valamint fokozott talajvédelemmel az intenzív hasznosítású területeken a talajok termőképességének fenntartása, a vízhiányos területek felszíni vízzel való ellátásának megoldása.

A tágabb térség időjárási szélsőségeihez, az ebből fakadó hidrogeográfiai függőséghez és az áradások hevesességéhez alkalmazkodó (nemzetközi együttműködésen alapuló), gazdaságos és biztonságos vízkár-elhárítási rendszer kialakítása.

A természet-, táj- és műemlékvédelemmel vonzó lakókörnyezet megteremtése, a fenntartható szabadidőipar elterjedésének segítése, az elmaradott falusi térségek fejlődési esélyének javítása.

Javasolt intézkedések (programok)

Vízbázisvédelem

Az ivóvízbázisok lokális és regionális védelmében döntő fordulatot a Kormány a 2249/1995. (VIII. 31.) számú határozata hozott azzal, hogy elfogadta az ivóvízbázisok védelmére vonatkozó rövid távú célprogramot, amelyben részletesen meghatározza az elvégzendő feladatokat és rendelkezik a felmerülő költségek biztosításáról is. A vízbázisvédelem és a víz-háztartási egyensúly megőrzése szempontjából a Maros-hordalékkúp területe az Országos Területfejlesztési Koncepcióban is kiemelt fontossággal bír.

A települések szennyvízcsatornázásának és szennyvíztisztításának középtávú fejlesztését a 2207/1996. (VII. 24.) Kormányhatározat, valamint az Országos Szennyvízelvezetési Keretterv állapítja meg. Ennek alapján kell elkészíteni a megyei szennyvízelvezetési és – tisztítási részletes fejlesztési tervet. Az EU szabályok szerint a 2000 LE (lakosegyenérték) feletti településeket szennyvízcsatornával és biológiai szennyvíztisztítóval kell ellátni. A észak-békési sérülékeny vízbázisú területek ennél kisebb településein szintén javasolt a csatornahálózat kiépítése és térségi szennyvíztisztítóra való csatlakoztatása, míg a kevésbé vagy nem veszélyeztetett 2000 LE alatti településeken az alternatív megoldások mérlegelése célszerű. A megye csatornázottsági helyzete további fejlesztések nélkül is lényegesen javítható a már elkészült művek jobb kihasználásával és a csatornára való rákötések szorgalmazásával, ami az önkormányzatok és az üzemeltető szervezetek közös feladata.

A hosszú távú ivóvízellátás fejlesztésének alapját az Önkormányzati Törvény adja meg. A megvalósítás érdekében az érdekeltek bevonásával részletes megyei fejlesztési tervet kell készíteni, kiemelve a megye területének a Körösök-Berettyó vízföldtani tájegységére és a Maros-hordalékkúp peremére eső részét, illetve az ezeken lévő településeket és külterületi lakott helyeket.

Talajvédelem

A mennyiségi földvédelem érdekében a nem agrárjellegű földhasználat során szigorú takarékosságot kell érvényesíteni. A talaj termőképességének megőrzéséhez a beavatkozások összehangolására van szükség, amit komplex, rövidtávú környezetterhelési állapotfelméréssel kell kezdeni.

A gyenge termőképességű, rossz minőségű talajok esetében támogatni kell a terület-hasznosítás módjának fokozatos megváltoztatását (például azokat a területeket célszerű erdősíteni, gyepesíteni, amelyeken a későbbi időszakban sem tervezett intenzív mezőgazdasági tevékenység végzése).

A gabona túlzott vetésterületi arányának mérséklését a biomelioratív növénytermesztés (vetésváltás, pillangósok termesztése) növelésével célszerű elérni.

A talajdegradáció megfékezésére folytatni kell a mezővédő erdősávrendszer kialakítását és az erdőtelepítést elsősorban a deflációnak leginkább kitett dél-békési síkságon. Ugyanebben a térségben az ivóvízbázis-védelem szempontjait szem előtt tartva támogatni kell az organikus vagy biogazdálkodás kiterjesztését.

A káros sófelhalmozódás megakadályozása érdekében korlátozni szükséges a talajvíz-kitermelést, továbbá támogatni kell a talajkímélő öntözési technológiák alkalmazását.

Településkörnyezet-fejlesztés

A településkörnyezet védelmének érdekében a környezetbarát szemlélet kialakítását és a társadalmi aktivitás növelését ösztönző programokat kiemelten kell támogatni.

Hulladékszegény technológiák alkalmazásával csökkenteni kell a keletkező hulladékok mennyiségét, a hulladékhasznosítás bevezetésével (hulladék-feldolgozó és -újrahasznosító háttérpar) pedig az ártalmatlanítandó hulladékok mennyiségét. Ezen megoldások a rendszeres hulladékgyűjtésbe kapcsolt lakások arányának növelésével válhatnak sikeressé. Javasolt továbbá a hulladékgyűjtés és ártalmatlanítás korszerű kistérségi szintű feltételeinek megteremtése.

A lakossági szilárdhulladék-gyűjtés során a szelektív szemétygyűjtés lehetőségét középtávon fokozatosan meg kell teremteni.

Támogatni kell a veszélyes-hulladék (egészségügyi és különleges kezelést igénylő hulladék, beleértve a kommunális eredetű veszélyes hulladékot is) technológiailag megbízható ártalmatlanítását, és kiemelt figyelmet kell fordítani a szabályozó rendeletek betartására.

A korszerű fűtésszerkezet kialakításával (a gázvezeték kiépítésének befejezésével és be kötött lakások arányának növelésével) a még e szempontból hátrányos területeken csökkenteni kell a téli időszak potenciális légszennyező forrásait.

A levegőtisztaság-védelem fontos eszköze a fenntartható közlekedésszervezés és a közlekedés-technológia fejlesztése. Ezek a beavatkozások a közlekedési zajterheléseket is lényegesen csökkentenék.

Árvíz- és belvízvédelem

Az árvízvédelem-fejlesztés során az árvízvédelmi öblözetek veszélyeztettségének mértékével és gazdasági értékével arányos kiépítettségi szint kialakítása lenne célszerű, amit az éghajlati szélsőségek és az áradások hevessége indokol.

Természetvédelem

A különböző fejlesztési programok megvalósítása nem járhat együtt a természetes vagy természetközeli élőhelyek megszüntetésével, irreverzibilis megváltoztatásával. Ennek érdekében el kell készíteni Békés megye védett területeinek és természeti területeinek (fogalom meghatározás – 1996. évi LIII. törvény) elhelyezkedésén alapuló, környezeti szempontból értékes térségek, régiók, lehatárolását. Ehhez kapcsolódhatna az úgynevezett Környezetileg Érzékeny Területek (ESA) lehatárolása, ami az EU-ban már gyakorlattá vált. Mindez jól szolgálná a békési táj egyedi arculatának megőrzését, hosszú távon növelhetné a térség vonzerejét, és így a megye az egyre inkább fejlődő európai ökoturizmus egyik magyarországi célpontjává válhatna.

4.3. A település környezetvédelmi elképzeléseinek összehangolása a megye és a szomszédos települések területfejlesztési, rendezési terveivel és környezetvédelmi programjaival

Bucsa mint település környezetvédelmi elképzeléseit a környező települések területfejlesztési rendezési terveivel és programjaival tágabb értelemben a megye hasonló programjaival, még bővebben a regionális környezetvédelmi programok segítségével és figyelembevételével tudja csak megoldani. A településre vonatkozó különböző programokat és koncepciókat a tervelőzményekben (1.3.) már ismertettük. Megemlítjük a különböző programok stratégiai alapelveit a (5.1.) fejezetben.

5. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA ESZKÖZEINEK RÖGZÍTÉSE

A feladatok megoldásának tervezésekor figyelembe kell venni:

- a már megkezdett beruházásokat,
- a környezetre gyakorolt hatások kockázatosságát, illetve

- az önkormányzat saját forrásból és pályázatokon, támogatásokból elnyerhető gazdasági lehetőségeit.

5.1. A program stratégiai alapelvei

A közös települési környezetvédelmi program az 1995. évi LIII. törvényben előírtaknak megfelelően az alábbi részterületeket vizsgálja, ill. ad javaslatot a megoldásokra:

- a térségi települési környezet tisztasága és védelme;
- a csapadékvíz elvezetés, vízrendezés;
- a kommunális szennyvízkezelés, beleértve a települési folyékony hulladékot is (gyűjtés/elvezetés, tisztítás);
- a kommunális hulladékkezelés (beleértve a lakossági kommunális szilárdhulladékot, a termelési hulladékot és a veszélyes hulladékhányadot);
- a lakossági- és közszolgáltatási (vendéglátás, településüzemeltetés, kiskereskedelem) eredetű zaj-, rezgés- és légszennyezés elleni védelem;
- a helyi közlekedés szervezés;
- az ivóvízellátás;
- az energiagazdálkodás;
- a zöldterületi gazdálkodás;
- a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításának és a környezetkárosodás csökkentésének településekre vonatkozó feladatai és előírásai.

A kistérség speciális helyzetére tekintettel ezen felül foglalkozni kellett még az alábbi kérdéskörökkel is:

- az árvízvédelmi veszélyeztetettség hatása;
- az állati hulladék és állattartási maradékok;
- a holtágak, morotvák, tavak vízminősége;
- a természetvédelmi területek védelme, hasznosítása,
- földvédelem.

5.2. A tervezés – szabályozás – finanszírozás kérdései

Kt.56. § (1) A központi költségvetés

a) támogatja a Programban meghatározott kiemelt környezetvédelmi és a nemzetközi kötelezettségvállalásokból adódó feladatok megoldását;

b) hozzájárul a környezeti károk felszámolásához azon esetekben, amikor az másra át nem hárítható, illetőleg a károk okozója ismeretlen, vagy a károkozásért való felelőssége nem érvényesíthető;

c) megelőlegezi az azonnali beavatkozást igénylő környezetkárosítás csökkentése, megszüntetése költségeit;

d) támogatja a környezetvédelmet szolgáló intézkedéseket, különösen az Információs Rendszer kiépítése és működtetése, a közigazgatási ellenőrzés, az oktatás és ismeretterjesztés, a kutatás, a társadalmi környezetvédelmi tevékenység területén.

(2) A környezet kisebb igénybevételét és terhelését okozó technológiák alkalmazása, a környezetkímélő termékek előállítása és szolgáltatások nyújtása, adó-, vám- és illetékkedvezmények biztosításával támogatható.

(3) A szennyvízcsatorna-hálózat építés beruházási költségeihez befizetett lakossági hozzájárulás mentes az általános forgalmi adó fizetése alól.

Kt. 57. § A környezetvédelmi alap célfeladat fejezeti kezelésű előirányzat a környezetkímélő gazdasági szerkezet kialakításának ösztönzését, a környezeti ártalmak megelőzését, csökkentését, a bekövetkezett környezeti károk felszámolását – a külön törvényben meghatá-

rozott tájrendezést -, továbbá természeti értékek és területek fenntartását, a leghatékonyabb megoldások, továbbá a külön jogszabályban meghatározott tevékenységek esetén az elérhető legjobb technika ösztönzését, előmozdítását, a társadalom környezeti szemléletének fejlődését, valamint a környezetvédelmi kutatást elősegítő előirányzat.

Települési önkormányzati környezetvédelmi alapok

Kt.58. § (1) Környezetvédelmi feladatai (46. §) megoldásának elősegítése érdekében a települési önkormányzat – Budapesten a fővárosi önkormányzat is – önkormányzati rendelettel önkormányzati környezetvédelmi alapot hozhat létre.

(2) A települési önkormányzati környezetvédelmi alap bevételei:

- a) a települési önkormányzat által jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírság teljes összege,
- b) a területi környezetvédelmi hatóság [65. § (1) bek. a) pont] által a települési önkormányzat területén jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírságok összegének harminc százaléka,
- c) a környezetterhelési díjak és az igénybevételi járulékok külön törvényben meghatározott része,
- d) a települési önkormányzat bevételeinek környezetvédelmi célokra elkülönített összege,
- e) egyéb bevételek.

(3) Ha a települési önkormányzat nem hoz létre önkormányzati környezetvédelmi alapot, a (2) bekezdés c) pontjában foglalt bevétel nem illeti meg.

(4) Az önkormányzati környezetvédelmi alapot környezetvédelmi célokra kell felhasználni.

(5) A települési önkormányzati környezetvédelmi alap felhasználásáról a képviselő-testületnek évente a költségvetési rendelet (Áht. 65. §) és a zárszámadás (Áht. 85. §) elfogadásával egyidejűleg kell rendelkeznie.

(6) A környezet igénybevételével, terhelésével, szennyezésével érintett települési önkormányzat kezdeményezheti a (2) bekezdés a), b) és c) pontja szerinti bevétellel rendelkezni jogosult települési önkormányzatnál a bevétel arányos megosztását a hatásterületen lévő települési önkormányzatok között. Igényének mértékét adatokkal alá kell támasztania.

(7) Ha a (6) bekezdés szerinti megosztás kérdésében, illetőleg mértékében az érintett települési önkormányzatok között nem jön létre egyezség, a kezdeményező települési önkormányzat a megyei bíróság székhelyén működő városi bírósághoz, a fővárosban a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz keresetet nyújthat be. Az eljárás illetékmentes.

5.3. A program pénzügyi igényeinek meghatározása, a megvalósításban résztvevők költségviselése – forráslehetőségek feltárása

Támogatási formák

A környezetvédelmi feladatok megvalósítása minden esetben többszereplős, összetett folyamat, amelyet mindig csak rendszerben gondolkodva lehet eredményesen végezni.

Lehetséges források

A környezetvédelmi célú beruházások alapvető jellegzetessége, hogy költségigényesek és csak saját erőből általában nem valósíthatók meg. Ennek megfelelően alapos előkészítő és szervezőmunkát igényel nem csak a műszaki megalapozásuk, hanem a megvalósításhoz szükséges források előteremtése is.

A támogatások iránya, feltételei és mértéke ugyan (a mindenkori prioritásokat figyelembe véve) évről – évre változik, de a környezetvédelem fontos részterületei az irányelvek és kötelezettségvállalások ismeretében hosszú évekre, komoly támogatottságra számíthatnak.

Fontos annak ismerete, hogy a cégek, vállalkozások gazdasági helyzete, ill. az adóztatási / elvonási rendszer nem hagy elegendő forrást az érintetteknek a megfelelő mértékű

környezetvédelmi célú fejlesztésekre. Így pl. a környezetterhelési díjak, vagy már hasonló típusú elvonások csak megfelelő támogatási mechanizmusok párhuzamos működtetésével együtt hozhatnak eredményt

A finanszírozhatóság fontos részterületei:

- résztvevők érdekeltségének megteremtése;
- önfelfinanszírozási lehetőségek erősítése;
- koncentrált támogatások nyújtása.

A hazai támogatási rendszer pályázható forrásai

- a) A környezetvédelmi beruházások legjelentősebb forrása a **céltámogatás**, egyes esetekben - a **címzett támogatás**. Ennek mértéke közös beruházások esetén elérheti a 60 %-ot is. A pályázatok a mindenkor érvényes feltételekkel adhatók be kötött időpontokban.
- b) Az Észak-Békési Kistérség, mint többszörösen is hátrányos helyzetű térség, reálisan számított **területfejlesztési támogatásra** jogosultsága alapján 20-40 %-os mértékig, gyakorlatilag (a források kötöttsége miatt) 3-15 %-ig.
- c) Az **állami alapok** jelenleg átszervezés alatt vannak, így arról valós információ jelenleg nem áll rendelkezésre. Ami valószínűsíthető, az az, hogy szigorúbb feltételek és ellenőrzés mellett lehetséges majd pályázni, ill. felhasználni azokat.
- d) Jelentős forrásokra nyílik / nyílhat lehetőség - főként regionális feladatokhoz, forrásokon - a **PHARE-**, valamint az EU tagság előkészítéséhez, ill. a tagság megszerzését követően pályázható alapokon keresztül.

Az erre vonatkozó pályázatok minden vonatkozásban szigorú előírásokat tartalmaznak és átfutási idejük is lényegesen hosszabb, mint az egyes hazai pályázatoknál megszokott.

A PHARE program eredetileg a közép-Európai országok szerkezet-átalakítási kihívására adott gyors reakciókra készült, mára pedig a csatlakozást segítő stratégiai egyik kulcsfontosságú elemévé vált. A PHARE – középtávú kitűzése szerint - olyan finanszírozási eszköz, amely jobb lehetőségeket biztosít az infrastruktúra fejlesztéséhez és a régiók együttműködéséhez. E feladatok ellátására 6,7 Milliárd ECU-t hagytak jóvá az 1995-1999. közti időszakra. Ebből a Magyarországra jutó keret még közel sincs kihasználva, így pályázati úton a lehető legtöbb támogatást kell megszerezni a kistérség számára.

Az EU tagság a jelenleg ismert gyakorlat szerint egyben támogatási lehetőségeket is jelent, melyre a hazai gondok és források ismeretében nagy szükségünk is lenne. A túlzott várakozások azonban e források esetében nem célszerű, mint a támogatások rendszere a tényleges csatlakozásig alapvetően változhatnak.

Mindent összevetve egy kellően előkészített és indokolt, támogatásokra jogosult feladat elvégzéséhez kedvező forráskombinációval akár 70-80 %-os támogatottság is megszerezhető. A fennmaradó 20-30 %-os saját erő forrása önkormányzati és lakossági forrás, hitel vagy befektetői tőke lehet.

- e) A környezetvédelmi feladatok megoldását segítheti, ha a települések önkormányzatai **környezetvédelmi alapot** hoznak létre az 1995. évi LII. TV. alapján.

Ennek bevételei

- a települési önkormányzat által jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírság összege;
- a területi környezetvédelmi hatóság által a települési önkormányzat területén jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírságok összegének 30 %-a;
- a környezetterhelési díjak és az igénybevételi járulékok külön törvényben meghatározott része;
- a települési önkormányzatok bevételeinek környezetvédelmi célokra elkülönített összege.

Ha a települési önkormányzat nem hoz létre önkormányzati környezetvédelmi alapot, akkor a fenti bevételek nem illetik meg.

Az önkormányzati környezetvédelmi alapot környezetvédelmi célokra kell felhasználni. A település önkormányzati környezetvédelmi alap felhasználásáról a képviselő-testületnek évente a költségvetési terv és a zárszámadás elfogadásával egyidejűleg kell rendelkeznie.

f) Üzemeltetési támogatás

A környezetvédelmi beruházások magas költsége mellett azok üzemeltetése is jelentős – lakossági, önkormányzati, vállalkozói – forrásokat igényel. Ebből viszont az érintettek egyre kevesebbet tudnak vállalni, így előfordulhat az, hogy egy-egy fontos beruházás megvalósítása az üzemeltetési költségek nem vállalása miatt csúszik vagy marad el.

Szükséges tehát, hogy a környezetvédelmi célú beruházások üzemeltetési költsége – hasonlóan, mint pl. a víz-, szennyvíznél (szippantott is) már működőhöz – a meghatározott díjat meghaladó értékével támogatott legyen, mert az elmaradásuk következtében előálló környezetkárosodás megszüntetése várhatóan többre fog kerülni, mint a támogatás. (Erre irányuló törekvés a hulladékos törvénytervezetében már szerepel is.)

A pénzügyi források lehetőségei:

– A területfejlesztési és kiegészítési céllelőirányzat megyei decentralizált és központi része

- Cél- és címzett támogatások,
- Külföldi célprogramok (Phare, Phare CBC),
- Önkormányzati források,
- Gazdasági szervezetek saját forrásai,
- Vízügyi Alap,
- Központi Környezetvédelmi Alap.

5.4. A környezetvédelem helyi intézményrendszerének kialakítása, érdemi működése feltételeinek megteremtése

A Kormány által meghatározottak szerint, telepített mérő-, észlelő és ellenőrző hálózatot, valamint az országos információs rendszert nem elég telepíteni és működtetni. A településeken, a városokban létre kell hozni a műszaki osztályon belül egy olyan csoportot, vagy megbízni egy személyt, aki ennek az információs rendszernek az adatait a településen belül figyelemmel kíséri. Ugyanez a személy (csoport) intézkedik a településen előforduló különböző környezetbiztonságot veszélyeztető események elhárításáról. Az ő feladata a környezetvédelemmel kapcsolatos a lakossági bejelentések felülvizsgálata és intézkedések megtétele. A csoport kötelessége közé tartozik a szabályozási feladatok és a hatósági intézkedések előkészítése. Idetartozik még a legalább évenkénti lakossági tájékoztatás település környezeti állapotának alakulásáról

Szintén a csoport feladatköre az illetékes környezetvédelmi hatóság részére készítendő környezeti jelentés előkészítése.

Az intézményrendszer működési feltételeinek megteremtése önkormányzati feladat.

5.5. Helyi környezetvédelmi információs rendszer kialakítása és működtetése

Kt.49. § (1) A környezet állapotának és használatának figyelemmel kísérésére, igénybevételi és terhelési adatainak mérésére, gyűjtésére, feldolgozására és nyilvántartására a miniszter - a Kormány által meghatározottak szerint - mérő-, észlelő-, ellenőrző (monitoring) hálózatot, Országos Környezetvédelmi Információs Rendszert (a továbbiakban együtt: Információs Rendszer) létesít és működtet.

(2) Az Információs Rendszert úgy és olyan területi sűrűséggel kell megszervezni és telepíteni, hogy annak alapján

a) a környezet igénybevételének, terhelésének és a környezet állapotának változása - a társadalmi-gazdasági összefüggésekkel és a lakosság egészségi állapotára gyakorolt hatások szempontjából is értékelhető formában – mennyiségileg és minőségileg meghatározható, és nemzetközileg összehasonlítható legyen;

b) a környezetre gyakorolt hatások okai kielégítő pontossággal megállapíthatók legyenek (beleértve a károsítások okozati viszonyainak megállapításához szükséges részletes bon-tásokat is);

c) a környezetveszélyeztetés a lehető legkorábban felismerhetővé váljon;

d) a szabályozási feladatok és a hatósági intézkedések megtehetőek legyenek;

e) felhasználható legyen tervezésre.

(3) Az Információs Rendszer működtetéséhez szükséges területi feladatokat a területi környezetvédelmi hatóság [65. § (1) bek. a) pont] látja el.

(4) A környezetre gyakorolt hatásokkal kapcsolatos - jogszabályokban meghatározott - adatszolgáltatásra vonatkozó költségeket az adatszolgáltatásra kötelezett viseli.

Kt.50. § (1) A környezethasználó köteles a tevékenysége során okozott környezetterhe-lést, környezet-igénybevételt – jogszabályban meghatározott módon – mérni, vagy technoló-giai számítással alátámasztani, nyilvántartani, nyilvántartását a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóságok rendelkezésére bocsátani, illetőleg adatszolgáltatást teljesíteni.

(2) A környezethasználók külön jogszabályban meghatározott köre köteles az általuk végzett tevékenység környezeti hatását felmérni, arról rendszeresen környezeti jelentést ké-szíteni és azt benyújtani az illetékes környezetvédelmi hatóság részére. A környezeti jelentés-re vonatkozó részletes szabályokat külön jogszabály határozza meg.

(3) A környezetvédelmi feladatokat ellátó önkormányzati és állami szervek – kormány-rendeletben meghatározottak szerint – kötelesek az Információs Rendszer működtetéséhez szükséges és náluk keletkezett adatokat az Információs Rendszer rendelkezésére bocsátani.

Kt.51. § (1) A környezet állapotára, igénybevételére és használatára vonatkozó, állami költségvetésből fedezett vizsgálati adatok a közérdekű adatokra vonatkozó jogszabályok sze-rint kezelendők.

(2) A miniszter az adatgyűjtés alapján évente jelentést terjeszt a Kormány elé az ország környezeti állapotának alakulásáról.

(3) A lakóhelyi környezet állapotának alakulásáról a települési önkormányzat szükség szerint, de legalább évente tájékoztatja a lakosságot.

Környezeti adatok bejegyzése egyéb nyilvántartásokba

Kt.52. § (1) Jogerős hatósági vagy bírósági határozattal megállapított tartós környezet-károsodás tényét, mértékét és jellegét az ingatlan-nyilvántartásban fel kell tüntetni.

(2) A bejegyzést a környezetvédelmi hatóság köteles kérni, illetve azt – felelősség bíró-sági megállapítása esetén – a bíróság hivatalból rendeli el.

(3) A bejegyzés alapjául szolgáló környezetszennyezettség ténye, mértéke és jellege megszűnését, illetve megváltozását az ingatlan tulajdonosa kérelmére a bejegyzést kérő ható-ság, illetve a bejegyzést elrendelő bíróság állapítja meg, majd a bejegyzés törlése, illetve mó-dosítása iránt hivatalból intézkedik.

5.6. Környezetvédelmi oktatás, nevelés, információ helyi lehetőségei

A környezetvédelmi ismeretek átfogó ismertetése, egyben az ökológiai szemlélet kialakítása minden állampolgár feladata, hiszen csak ezek ismeretében várható el hozzáértő véleménynyilvánítás, érdemi kezdeményezés, ill. egyeztetés. Az oktatás, a képzés és a tájékoztatás alapvető feladata, hogy minden ember számára közérthetővé tegye, hogy az egyes döntéseknek milyen környezetvédelmi hatásai vannak és a döntések ne érzelmi alapon, hanem megalapozottan jöjjenek meghozatalra.

Kiemelkedő fontosságúnak ítéltető a felnövekvő generáció oktatása, képzése.

Az emberi tevékenységet meghatározó környezettudat, mint alapvető magatartásforma kialakításában meghatározó szerepe van az óvodai nevelésnek és az iskolai oktatásnak.

A Nemzeti Alaptanterv teret enged a helyi – területi specifikumoknak a tantervekbe való beillesztésére, ezért rendkívüli fontosnak ítéltető, hogy a tantervek minden esetben tartalmazzák a helyi környezeti ismereteket.

Az oktatási intézmények, ill. a civil szervezetek bevonásával fel kell tárnai, ill. célszerű megvalósítani – a már nem tanulók körében is – a környezetvédelmi képzés, nevelés, ismeretterjesztés, tudatformálás egyéb lehetőségeit és eszközeit.

5.7. A környezetvédelemben a társadalmi részvétel helyi lehetőségeinek megteremtése

Környezetvédelmi kérdések és ismeretek oktatási rendszerbe való beillesztése (egészségesebb életformára nevelés, károk, veszélyek bemutatása, tervezett fejlesztések és azok hatásainak bemutatása, stb.) mellett a következők feladatok megoldása szükséges:

– az általános környezeti kultúra javítása, partnerség elérése, köztisztasági morál fokozása, programok nyilvános meghirdetése elfogadtatása, információadás; öntevékenység környezetvédelmi kezdeményezések felkarolása, ösztönzési rendszer kidolgozása, elért eredmények bemutatása, egységes életmód propagálása, stb.).

– civil szervezetek bevonása a környezetvédelemben, környezetlakításba.

– programok indításával, kiadványokkal, akciókkal, médiák bevonásával, stb. segíteni, biztosítani a lakosság tájékoztatását, ill. beszerzését.

– kapcsolódás a meglévő és rohamosan fejlődő környezeti információs rendszerhez, annak hasznosítása.

– EU környezetvédelmi követelményrendszerének, ill. támogatási feltételeinek, lehetőségeinek a megismerése.

– a tömegtájékoztatási eszközökön keresztül hiteles tájékoztatások adása, hogy a jelenleg inkább domináló negatív hatásokkal legalább egyértelműen pozitív, a megoldást elősegítő információk kerüljenek be a köztudatba.

5.8. Együttműködés a megyével, a szomszédos településekkel, valamint a környezetvédelemben illetékes hatóságokkal

A bevezetőben már említettük Bucsát érintő országos, regionális, megyei és kistérségi terveket. Nyilvánvaló hogy egy nagyobb tájegységet érintő terv elkészítése, végrehajtása csak a szomszédos településekkel karöltve lehetséges. A különböző terveket különböző hatóságok, felügyelőségek észrevételeinek figyelembevételével készítették el. Nyilvánvaló, hogy a hatóságoknak hatósági feladatuk és jogkörük is a különböző tervek elbírálása. A törvényekben, és egyéb jogszabályokban előírások vannak a települések részére a különféle adatszolgáltatásokra is.

Egy-egy nagyobb beruházás jogszabály szerint környezeti hatásvizsgálat köteles, amelynek írásos formáját (KHT) a környező települések polgármesterei hivatalaiban is ki kell függeszteni, és az észrevételeket jelezni kell a helyileg illetékes Önkormányzat felé.

6. KÜLÖNLEGES INTÉZKEDÉSKET IGÉNYLŐ TERÜLETEK

6.1. Rendkívüli környezeti veszélyeztetéssel kapcsolatos feladatok a településen

A kistérségben rendkívüli környezetszennyezés-, környezetveszélyeztetés vagy környezetkárosítás eddig még nem fordult elő és kellő elővigyázatosság esetén előfordulás esélye csekély.

Havária azonban bármikor előfordulhat, ezért ennek az elhárítására való felkészülés feladata minden térségi önkormányzatnak.

Lehetséges havária helyzetek:

árvíz, belvíz: a kármegelőzés, ill. kárelhárítás közvetlenül az érdekelt vízügyi igazgatóságok feladata, de az esetleges élet- és vagyónvédelem, kármentesítés, helyreállítás egyben térségi feladat is;

fertőzés: a megelőzés és védekezés elsősorban közegészségügyi feladat, amelyet minden térségi érintettnek segíteni kell;

gázkitörés: a megelőzés és védekezés a MOL Rt. feladata, de adott esetben önkormányzati intézkedések is szükségesek;

növény-egészségügyi- vagy állat-egészségügyi zárlat: a megelőzés és védekezés elsősorban a növény- és állategészségügyi állomások feladata, karantén esetén önkormányzati intézkedések is szükségesek;

természetkárosítás: erdőtűz, védett területek szándékos vagy véltlen károsítása, szállítási baleset következtében való károsítás, üzemi baleset hatására bekövetkező károsítás; a megelőzés és védekezés összetett feladat, melyben az önkormányzati feladat esetenként határozható meg;

illegális veszélyes hulladék elhelyezés: felszámolása elsősorban a károkozók feladata, azok ismeretlensége esetén a Környezetvédelmi Felügyelőség határozza meg a teendőket;

természeti katasztrófa: a kárelhárítás, védelem szervezése önkormányzati, polgárvédelmi, tűzoltósági, környezetvédelmi, vízügyi, stb. feladat.

6.2. Országos, megyei akcióprogramokhoz való helyi csatlakozás módjának meghatározása a megvalósítás érdekében

Az országos, regionális, megyei, kistérségi akcióprogramok általában, sőt bizonyosan az adott település környezetvédelmi céljait is szolgálják. Az akcióprogramhoz való csatlakozás csak akkor érhető el, ha az adott település lakossága is tud a programról. A csatlakozásra való felhívást különféle módokon lehet megvalósítani:

- települési, megyei lapokban történő hirdetés;
- médiában való hirdetés;
- a település különböző forgalmas területein elhelyezett plakátok, falragaszok kihelyezése.

A különböző hirdetések kitétele azonban csak figyelemfelhívás. Tudatni kell a lakossággal akcióprogram célját, várható eredményeit és a település életében várható pozitív rövid vagy hosszú távú változásokat. A kistelepülésekre jellemzően „baráti, szomszédai” meggyőzések és beszélgetések talán a leghasznosabbak.

Nyilvánvalóan nem elég a lakosság tájékoztatása, aktív munkára való buzdítása, ha ebben a munkában az Önkormányzat nem vesz részt, vagy nem adja meg a szükséges támogatást vagy felügyeletet.

6.3. Intézkedési tervek kimunkálása az önkormányzat, az üzleti élet szereplői és a fogyasztók közös részvételére számítva

A környezetvédelmi program célja, hogy hozzájáruljon a település fenntartható fejlődéséhez, illetve, hogy a gazdaság és a társadalom szereplőivel a fenntartható települési környezetgazdálkodást alapozza meg, amihez elsősorban a gazdasági és társadalmi feltételek megteremtésére, jól megfogalmazott környezetgazdálkodási stratégiára és a megalapozáshoz szükséges eszközrendszer kialakítására van szükség.

A célok megvalósításának feltételrendszere:

A környezeti szemléletváltás, a környezettudatos gondolkodásmód és magatartás kialakítása. Ennek megfelelő intézmény és eszközrendszer kialakítása és bevezetése.

A környezeti információk szabad áramlásának biztosítása (környezeti információs rendszer).

A környezetvédelem feladatainak megoldásához szükséges anyagi források megteremtése.

A környezetvédelmi program nem cél, hanem eszköz, elvi szintű megalapozottsága jelentősen egyrészt a környezetvédelem alapelveinek, másrészt a programozás alapelveinek a figyelembe vételét, érvényesítését.

A környezet védelmének általános és törvényben rögzített alapelvei:

- a fenntartható fejlődés elve,
- a káros környezeti hatások megelőzésének elve,
- az elővigyázatosság elve,
- a környezet-helyreállítás párhuzamossága az új fejlesztésekkel,
- a környezeti szempontok külső és belső integrálása,
- a környezetpolitika regionalizálódása.
- az elővigyázatosság, a megelőzés és a helyreállítás elve,
- a felelősség elve,
- az együttműködés elve,
- a tájékoztatás, tájékozódás, nyilvánosság elve.

A felsorolt alapelvek közül csak a megelőzés elvére kitérve fontos jelezni, hogy a környezeti, környezet-egészségügyi problémák megelőzése közgazdasági szempontból nagyságrendekkel gazdaságosabb, mint a bekövetkezett károk kezelése, helyreállítása.

A 2003. évi Bucsai Lovasnapok a környezetünk értékeit szépségét
is előtérbe helyezte.

A címlap és az illusztráló fotókat Bíró Endre készítette.

A programot pontosította és kiegészítette : Pap Piroska jegyző